50

ПРОПАМ'ЯТНА КНИГА

З НАГОДИ ЗОЛОТОГО ЮВІЛЕЮ

храму

СВ. АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА

В МОНТРЕАЛІ

Адольф ГЛАДИЛОВИЧ
Редактори: Ярослав ПРИШЛЯК
Юрій ЛЕВИЦЬКИЙ

LIVRE
COMMÉMORATIF
DU
CINQUANTENAIRE
DE
L'ÉGLISE
SAINT-MICHEL-ARCHANGE
DES
UKRAINIENS
À
MONTRÉAL

Redige par: A. HLADYLOWYCZ
J. PRYSZLIAK
J. LEWYCKYJ

GOLDEN JUBILEE BOOK

COMMEMORATING THE 50th ANNIVERSARY

OF

ST. MICHAEL'S UKRAINIAN CATHOLIC CHURCH

IN

MONTREAL

A. HLADYLOWYCZ
Edited by: J. PRYSZLIAK
J. LEWYCKYJ

Printed by Basilian Press, 286 Lisgar St., Toronto 3, Ont., Canada.

Très Saint Père,

à l'occasion du cinquantième anniversaire de la fondation de la paroisse Saint Michel Archange de Montréal, Nicolas Kusniryk, curé de la paroisse, sollicite la Bénédiction Apostolique pour ses paroissiens et pour lui-même.

Feramanter in Domino

Paulus PP. VI

die 18 Martii 1966

Слава Ісусу Христу!

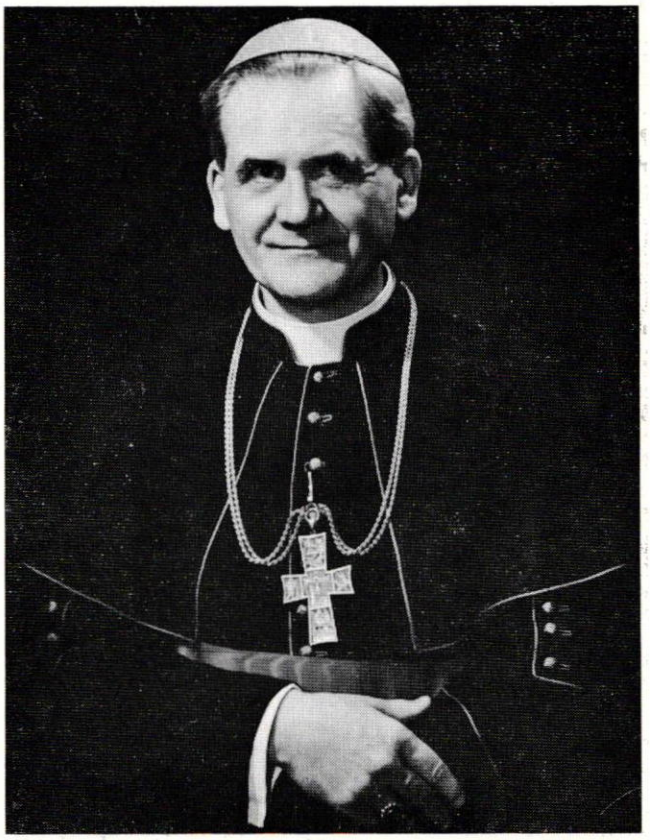
Ватикан, дня 11 березня 1966 р.

Всесв. і Впр. Отче Парох !

Співрадуюся з Вами з 50-літним Ювілеєм Вашої Парохії і молю Бога о всещедре благословення для всіх парохіян та для Вашої дальшої так жертвенної праці.

Благославення Господнє на Вас!

† **ЙОСИФ**
ВАрхиєп. Митроп. і Кардинал

Montréal, 16 mars 1966

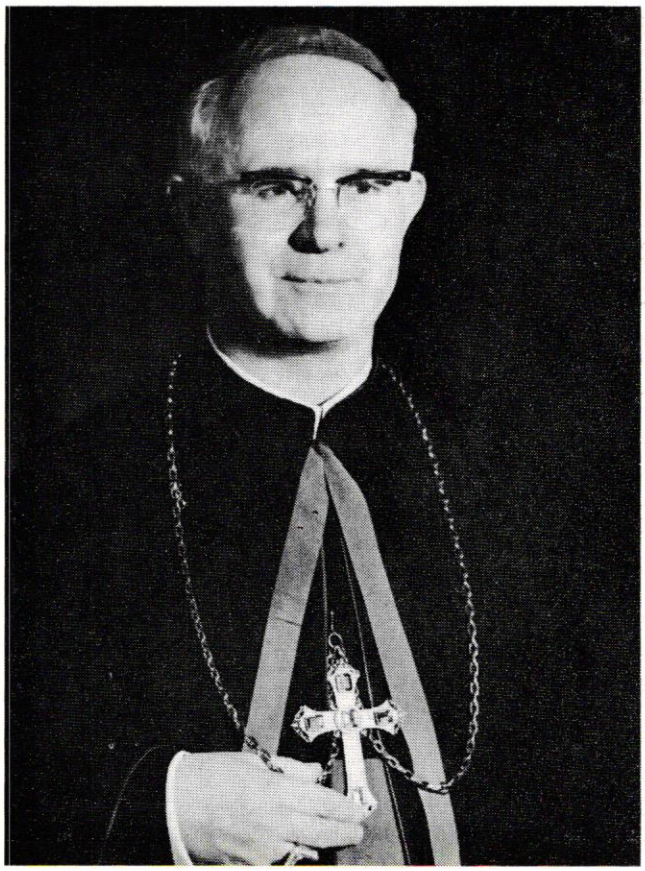
Monsieur le Curé,

Vous célébrerez, le premier mai prochain, le Jubilé d'Or de votre église. C'est de tout coeur que je m'unis à la communauté ukrainienne de St. Michael's à l'occasion de ces festivités.

Les Ukrainiens catholiques de Montréal ont toujours été très fidèles à leurs traditions religieuses et nationales et ils nous donnent un exemple vivant de foi et de confiance. Par leur vie de labeur et la pratique de l'épargne, ils sont des artisans efficaces de la richesse de la communauté nationale, mais par la pratique des vertus dans le milieu familial et social, ils ont donné un témoignage authentique de vie chrétienne.

Aussi est-ce de tout coeur que j'accorde au pasteur de Saint Michael's et à tous ses fidèles, une grande et paternelle bénédiction.

† *PAUL E. CARD. LEGER*
Archevêque de Montréal

Всечесніший Отець
Николай Кушнірик, парох
церкви св. Михаїла,
Монтреал, Кв.

Всечесніший Отче Парох:

З радістю прийняли Ми вістку про торжественне відзначення 50-річчя Парохії св. Михаїла в Монтреалі, що його святкуватимете небавом.

З цієї особливої нагоди Нам незвичайно мило привітати Вас, як душпастиря, та всіх вірних парохії св. Михаїла.

Молимо Всемилостивого Бога, щоб, як досі, так і на будуче, обдаровував Вас прещедрими ласками та допоміг здійснити всі гарні пляни і старання для дальшого скріплення Божого царства в нашому українському народі.

З висловами глибокої пошани засилаємо Вам, Дорогий Отче, і всіх парохіянам церкви св. Михаїла наше архиєрейське благословення.

В Христі Господі відданий Вам,

† МАКСИМ, Митрополит

Всечесніший Отець
о. Николай Кушнірик, С. Т. Л.
Монтреаль, Кве.

Всечесніший і Дорогий Отче Парох,

Мило нам довідатися, що храм св. Архистратига Михаїла в Монтреалі буде святкувати в 1966 році свій Золотий Ювілей.

П'ятдесять літ неустанної праці Чинів запишуться в анналах парохії св. Архистратига Михаїла золотими буквами. Ви, Дорогі Отче Парох і Ваші попередники заслуговують на повне признання і похвалу за свою, повну посвяти працю.

Наші вірні піоніри між космополітним населенням міста Монтреалю, повинні гордитися духовими надбаннями своїми і своїх батьків, які Церкву і віру брали за дороговказ у своїм життю в країні нового поселення.

З нагоди Золотого Ювілею цеї парохії висловлюємо повне признання всім парохіянам парохії св. Арх. Михаїла, а в першу чергу Церковним Зарядам, всім Отцям Парохам, Сестрам Служебницям та всім організаціям, які так дуже причинилися до росту і розбудови цеї парохії.

Вам, Отче Парох, бажаємо благословенних успіхів у Вашій наполегливій праці і просимо Всевишнього, щоби дозволив Вам дожити багато щасливих років в радості і благоденствії.

Здоровимо Вас щиро в Христі Господі, Ваш

† ІЗИДОР, Єпископ

Мґр. Адольф Гладилович

ЯК БУДУВАВСЯ НАШ БОЖИЙ ХРАМ?

ІСТОРІЯ БУДОВИ ЦЕРКВИ СВ. АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА

Пізнаваймо минуле нашої церкви

Ми любимо нашу гарну, простору по-мистецьки розмальовану й прикрашену оригінальним іконостасом церкву та справедливо гордимося нею. Але чи багато сьогодні пам'ятає про перших її "ктиторів і благодітелів" — наших незаможніх піонерів і їхніх ідейних душпастирів-патріотів? Чи відомі нам їхні імена? І чи всі ми знаємо, з яким трудом цей храм будовано й як важко колись приходилося нашій парохії боротися за те, щоб він не перейшов у чужі руки?

Щоб у п'ятдесятиліття нашого храму вшанувати тих, що в тяжких обставинах піонерського життя, вірні своїй Церкві й народові, збудували першу в Монтреалі українську церкву, розкажемо коротко про початки нашої парохії й по змозі докладніше подамо історію будови храму. Через те, що в 1916 році цієї будови не вдалося закінчити, згадаємо вкінці про завершення цього великого діла за теперішнього пароха о. проф. Николая Кушнірика.

Перш за все почуваюся до милого обов'язку подякувати Всечеснішому Парохові о. професорові Н. Кушнірикові та п-і Мґр Наді Винницькій, авторці магістерської дисертації п. з. "Історія українських парафій Монтреалю", за змогу покористуватися в писанні моєї розвідки їхніми матеріялами та інофрмаціями. Дякую теж п. Казимирові Мирвіцькому, одному з перших українських поселенців у Монтреалі, за його цінні спогади й інформації про початки релігійного життя українців у нашому місті.

У великій пригоді стали мені протоколи Церковного Комітету за роки 1916 — 1919, коротка історія парафії поміщена в "Пропам'ятній книзі з нагоди Золотого Ювілею поселення українського народу в Канаді, Йорктон, Саск., 1941, деякі дані подані в ювілейній книзі товариства "Просвіта" на Пойнт Сент-Чарлз "Смолоскип освіти й життя", Монтреаль, 1963, та два листи, що їх написали до п-і Н. Винницької два колишні парохи парохії св. Михаїла — о. Йосафат Жан і о. Йосафат Тимочко, подаючи їй потрібні для її дисертації інформації про минуле нашої парохії.

Релігійне життя наших перших поселенців

Парохія св. Архистратига Михаїла — це найстарша українська парафія в Монтреалі.

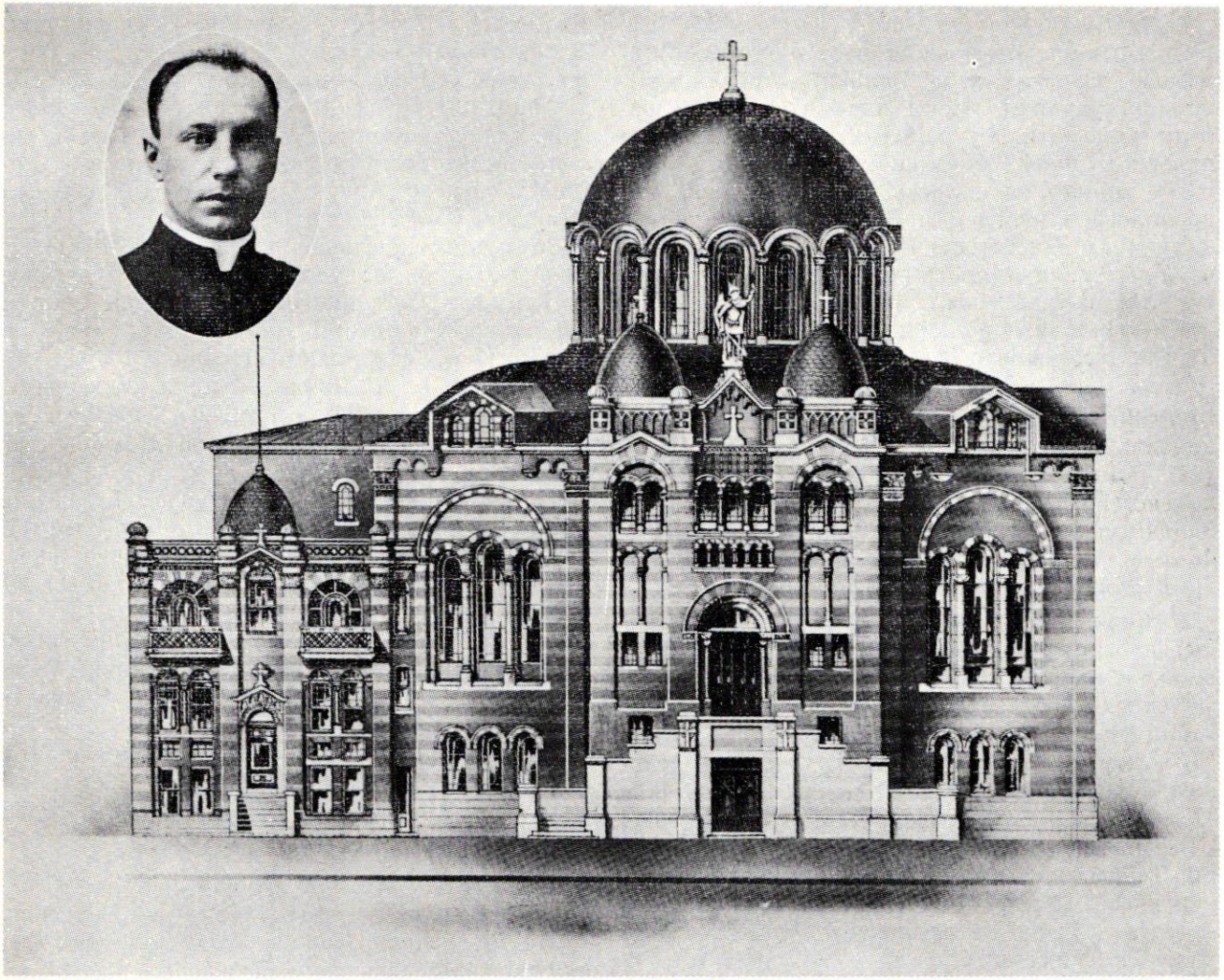
Коли взяти до уваги, що перші українці — брати Іван і Степан Тюхтії поселилися в Монтреалі в 1899 році, то нашій тутешній громаді довелося ждати більше ніж десять років на заснування своєї парафії.

До того часу вони тільки від часу до часу мали нагоду брати участь у Службі Божій українсько-візантійського обряду.

Перші в Монтреалі українські Служби Божі відправили в церкві Отців Облатів наші Отці Василіяни Созонт Дидик, Антін Строцький і Платонід Філяс. Це були перші Отці Василіяни, які прибули до Канади. До Монреалю приїхали вони 23 жовтня 1902 року та в переїзді до Західної Канади вони затрималися в нашому місті на кілька днів.

Першим українським священиком, якого попросили були монтреальські українці до себе зі Службою Божою, був Василіянин о. Навкратій Крижановський з Вінніпеґу. Вперше він приїхав сюди в 1907 році на підписане В. Гудимом запрошення тодішнього "Товариства українців", якого відзнакою була восьмикутня зірка й серп у складених навхрест руках. Він обслуговував по кілька разів у році наших людей також у роках 1908 і 1909. В 1907 році він відправив Службу Божу в церкві Отців Редемптористів при вулиці Меккорд, а в 1908 році в церкві св. Евзеба, біля якої жило тоді багато українців.

Від часу до часу монтреальських українців обслуговували теж деякі священики неукраїнці, що перейшли на наш обряд та вивчили нашу мову. З них о. Адоній Сабурен, пізніший парох св. Михаїла, правив у Монтреалі Службу Божу на весні 1909 року, а основоположник української вітки Чину Отців Редемптористів, о. Акілл Деляре приїхав сюди в квітні 1910 р. на прохання латинського Архиєпископа Монтреалю Бручезі до нашого міста і разом зі студентом теології Орестом Кузевом відвідав тут кожну українську родину та на Великдень 1 травня відправив у церкві св. Евзеба Службу Божу, на якій проповідь виголосив О. Кузів.

Первісний проєкт церкви св. Михаїла та дому священика. Вгорі автор проєкту о. д-р Амвросій Редкевич, парох нашої церкви і професор Великої Семинарії оо. Сульпіціян у Монтреалі.

Згаданого теолога й двох його товаришів — Василіянських братчиків Іларіона Дороша й пізнішого Єпископа Канади Василя Ладику привіз був у вересні 1909 року з України до Монтреалю о. Созонт Дидик. Ці три теологи студіювали у монтреальській Великій Семінарії Отців Сульпіціян, де заприязнилися з пізнішим українським патріотом-діячем та парохом нашої парафії о. Йосафатом Жаном, якого брат І. Дорош навчив читати по-українському та співати українських релігійних пісень. На прохання Архиєпископа Бручезі теологи О. Кузів і В. Ладика навчали катехизму українських дітей у дільниці Пойнт Сент-Чарлз, де згодом засновано першу в Монтреалі "цілоденну українську школу".

Треба підкреслити, що у Великій Семінарії в Монтреалі закінчило богословські студії чимало наших священиків, що з них деякі були опісля парохами церкви св. Михаїла.

Щоб мати повнішу картину релігійного життя перших поселенців у Монтреалі, згадаймо ще, що влітку й у жовтні 1909 року відправив тут Службу Божу в дорозі в Україну й, вертаючися звідти, о. С. Дидик, а 9 травня 1910 року в церкві св. Карла на Пойнт Сент-Чарлз — о. Словінський. Українців обслуговував теж Редемпторист о. Н. М. Декамп.

Переломовою подією в житті монтреальських українців-католиків був приїзд до цього міста Митрополита Андрея Шептицького та Єпископа американських українців Сотера Ортинського з нагоди світового Євхаристійного Конґресу у вересні 1910 року. В Монтреалі вони відправили в церкві Сен-Венсан-де-Поль величаву Архиєрейську Службу Божу, пішли на чолі української процесії під час Євхаристійних святкувань та підготовили ґрунт для заснування в цьому місті першої української парафії.

Початки парафії св. Михаїла

Як ми вище бачили, до часу, коли до Монтреалю загостив наш Великий Митрополит, тутешні українці тільки вряди-годи мали нагоду користати з українських Служб Божих і духовної опіки з боку своїх священиків. Багато їх ходило на польські Богослуження, що правилися в церкві Сен-Вінсан-де-Поль на розі вулиць Сент-Катерін і Фуллюм. Частина підпала під впливи пресвітерянської церкви, яку тут організував Іван Бодрук, московського православ'я та ворожо наставлених до Церкви й релігії соціялістів та радикалів.

Коли на доручення Митрополита Андрея Шептицького українці Монтреалю скликали до залі в околиці Сент-Катерін - Схід влітку 1911 року для організації власної греко-католицької параіфї сходини, якими проводив Іван Зьолковський, противники цього діла вчинили тоді бучу і треба було аж інтервенції поліції, щоб прогнати заколотників.

16 липня 1911 р. відбулися нові збори української греко-католицької громади. На них вибрано перший її Церковний Комітет у такому складі: Іван Зьолковський — голова, Михайло Нагірний, Іван Стельмах, Теодор Жила й Теодор Гуменний — члени, Григорій Зеленецький, Дмитро Пархін, Василь Гошко, Іван Теленько, Юрій Сидорко, Петро Куницький і Стефан Павлишин — перевірники-контрольори. Таким чином у Монтреалі постала перша українська парафія, яка довгий час офіційно звалася "Греко-Католицькою Руською Церквою св. Михаїла".

Її першим парохом був о. д-р Кирило Єрмій, який прийняв цей пост у липні 1911 р. на доручення самого Митрополита Андрея Шептицького — її основоположника.

Отець д-р К. Єрмій найняв в Отців Францішканів їхню церкву св. Антонія на розі вулиць Плессі й Ляґошетієр 777 - Схід. В цій церкві відправлялися наші Богослуження аж до 1917 року, коли парафія перенеслася до власної новозбудованої церкви при вул. Ібервіль. Сьогодні церква св. Антонія вже не існує — в 1962 році її розібрано в зв'язку з перебудовою міста.

Помічником о. д-ра Єрмія був о. Двуліт, який відправляв Служби Божі для наших людей на Пойнт Сент-Чарлз.

Для того, щоб у наймленій в Отців Францішканів церкві можна було правити Службу Божу в нашому обряді Службу Божу й інші Богослуження, треба було придбати деякі необхідні церковні речі. Слід підкреслити, що найшлися тоді між парафіянами побожні одиниці, що такі речі для церкви справили своїм коштом: Ксеня Валюк зі своїми знайомими справила перший фелон, Дмитро Пархін — Євангеліє, Теодор Гуменний — чашу, Іван Зьолковський — процесійний хрест, Михайло Нагірний — два ліхтарі та хрест на Престіл, та інші.

Після від'їзду в червні 1912 р. о. д-ра К. Єрмія з Монтреалю, парохами були о. д-р Адоній Сабурен, о. Артур Демаре, о. д-р Амвросій Редкевич і о. д-р Іван Перепелиця.

За душпастирювання о. д-ра А. Сабурена, в липні 1912 р., одну Службу Божу відправив о. Йосафат Жан, якого ім'я записане золотими буквами в історії українського народу та Української Католицької Церкви.

Заслугою о. А. Демаре було закуплення на розі вулиць Ібервіль і Гошляґа п'ятьох земельних ділянок ("лотів"), на яких пізніше збудовано нашу церкву.

О. д-р І. Перепелиця заснував 13 грудня 1913 р. в дільниці Пойнт Сент-Чарлз товариство "Просвіта" імені Тараса Шевченка, яке в 1963 р. урочисто відзначило свій Золотий Ювілей.

В 1915 році о. д-р І. Перепелиця від'їхав до Вінніпеґу, куди його покликав перший Єпископ канадських українців Никита Будка на пост свого секретаря.

На його місце прийшов о. д-р Амвросій Редкевич, який був уже короткий час парохом у 1913 році. Цим разом о. д-р Амвросій Редкевич був тут парохом до 1921 року.

Будова церкви

Найбільшою заслугою о. д-ра Редкевича було збудування церкви, якої Золотий Ювілей наша парафія саме відзначає.

Правда, обставини не позволили йому здійснити повністю його плян — поставити високу церкву з двома вежами та великою банею, але завдяки йому парафія здобулася на велике діло — збудування власного, нехай і незакінченого Божого храму.

Будову церкви почато в незвичайно прикрий для наших поселенців час, — коли шаліла перша світова війна, яка принесла їм безробіття, нужду та інтернування через те, що були громадянами австро-угорської держави. Про цей тяжкий час у житті монтреальських українців згадує о. д-р А. Редкевич на початку протокольної книги Церковного Комітету після того, як він перебрав парафію 1 липня 1915 р. В його згадці є така цікава інформація про інтернування українців: "...На доноси ворогів забрано з Монтреалю в полон до Спіріт Лейк, Кве. около 60 родин враз з дітьми і жінками. Кромі сего забрано в воєнний полон около 1500 мужчин з Монтреалю до Спіріт Лейк, Кве., Капускейсінґ, Онт. і Петтавава, Онт. Загальне положення української колонії в Монтреаль досить невідрадне".

Перше св. Причастя дітей Української школи на Пойнт Сент-Чарлз около 1922 р. Посередині учителька пані Петрина, парох о. д-р Амвросій Редкевич і учитель п. Григорій Ковбель.

Коли до цього додамо, що в хвилині, коли рішено негайно почати будову української церкви, в церковній касі було тільки 1,515 долярів і 17 центів готівки, то направду треба подивляти відвагу й ентузіязм о. д-ра А. Редкевича й тих парафіян, що в такий критичний час почали здійсняти свій задум.

Історичне для парафії св. Михаїла рішення про будову власної церкви винесено на річних парафіяльних загальних зборах, що відбулися 2 січня 1916 р. в церковній залі при вул. Ляґошетієр - Схід ч. 777. Написаний рукою о. д-ра А. Редкевича протокол з цих зборів кінчається так: "По переведенні вибору о. д-р Редкевич поставив внесення, щоби в р. 1916 приступлено до будови власної церкви і внесення се попер (тобто, піддержав — примітка А. Г.) довшою промовою. Збори одноголосно ухвалили, щоби приступити до будови якнайскорше з весною 1916 року..."

При цій нагоді варто нам познайомитися з іменами людей, що в такий відповідальний момент погодилися очолити парафію й узяли на себе відповідальність за запляновану будову й зв'язані з цим труднощі. Склад вибраного на згаданих зборах Церковного Комітету був такий: о. д-р Амвросій Редкевич — голова, Іван Теленько ("у виду заслуг, які положив коло церковної громади",) як про це згадано в протоколі, — заступник голови, Михайло Ґолембйовський — протокольний секретар, Павло Поремський — фінансовий секретар, С. Воляник — касир, Никита Бучковський і Юрій Сидорко — члени Контрольної Комісії. Колекторами, тобто збирачами пожертв на церкву, були тоді вибрані "на сей тяжкий труд" такі особи: Іван Гриб і Юрій Сидорко — на дільницю Фронтенак, Олекса Данило й Стефан Кунанець — на "середину міста" та Іван Ґордійчук — на дільницю Пойнт Сент-Чарлз.

Докладніші постанови про будову церкви ухвалено на третьому засіданні Церковного Комітету 24 березня 1916 р. у присутності таких його членів: о. д-р А. Редкевич, І. Теленько, П. Поремський, М. Ґолембйовський, Н. Бучковський, І. Гриб, С. Кунанець і О. Данило. Ось ці постанови, так, як їх запротоколовано в книзі протоколів Церковного Комітету: 1) "Одноголосно зачати будову власної церкви з весною. 2) Всі присутні представили, що люди бажають власної церкви і обіцяють значні жертви на сю ціль. 3) Ухвалено одноголосно, щоби будувати церкву на лотах на ул. Ібервіл, а не купувати нових лотів, бо люди збурилибися".

Щоб спопуляризувати справу будови церкви серед найширших кругів української громади, Церковний Комітет скликав для цього спеціяльне віче, тобто мітинґ. Протокол з мі-

тингу цікавий для нас і тим, що в ньому відбилися настрої й думки наших поселенців п'ятдесят років тому, і тому друкуємо його тут повністю:

"Віче в справі будови церкви, скликане на салю Ст. Деніс 20 дня 16 цвітня 1916.

Дня 16 цвітня відбулося на салі Ст. Деніс 20 велике віче в справі будови церкви на церковних лотах пр ул. Ібервільи — Гошляґа, заповіджене на два тижні наперед під час Служби Божої. Около два тисячі народу взяло учатсь в сім вічу, яке зачалося сейчас по Службі Божій.

До почесної президії віча були закликані п. п. І. Теленько, Т. Гуменний, І. Стельмах, Н. Бучковський, П. Поремський, Мальський.

Перший забрав голос о. д-р А. Редкевич, парох в Монтреалю. В своїй промові представив значіння власної церкви на чужині: хвала Божа, зріст свідомости, віри і національного духа, поширення імени українського поміж чужинцями. Приміром на се литвини, про котрих тепер всюда знають, що се за нарід, коли побудували свою церков. Відтак представив о. д-р Редкевич п. Стенцля, який мав евентуально робити пляни церкви.

По сім забрав голос П. Поремський. Говорив за сим, щоби будувати церков і не боятися клопотів, бо громада легко може скинути суму потрібну.

Теодор Купніцький з Торонто розповів, як то тяжко було будувати церков в Торонто, де одиниці і їх приклонники всіми силами старалися розбити і знищити працю чесних громадян в сім напрямі. Відтак заохочував присутних до діла будови і до згідної праці.

Н. Бучковський взиває всіх до згідної праці, щоб не ділилися на партії з дільниці Фронтенак чи з Пт. Сент-Чарлз чи з середини міста, але взялися до діла спільними силами. Заохочує до жертволюбивости на сю ціль. Заохочує до сего, щоби сі, що мають гроші в банку, пожичили їх на будову. Вкінци заявляє, що в разі потреби треба затягнути пожичку в банку, але церков будувати мусимо.

Пан Мальський, завізвавши до солідарности і щедрих датків, вказує на жидів в Монтреали, котрі мають тут 19 божниць. Чому ми не маємо мати хоч одної церкви?

П. Малий рівнож говорив в сім самім дусі і загрівав передовсім до складання жертв і єдности.

о. П. Крайківський (тодішній помічник о. пароха, висвячений на священика 21 листопада того самого року — примітка А. Г.) вказує на історію нашого народу, на їх жертволюбивість в будовах церков, на Гетьманів та козаків, що всюда будували церкви, на Січі, де сі неустрашимі Січовики посеред свого табору церкву збудували. Ми діти сих предків повинні відчути рівнож потребу власного дому Божого і в єдности і витривалости можемо легко єго поставити.

Наконець о. д-р Редкевич завізвав до деклярования жертв і перший деклярував 500 долярів.

Позаяк вічовики кожду з бесід приняли гучними оплесками, проте віче рішило:

1) приступити сейчас до будови,

2) на случай потреби затягнути пожичку приватну або в банку,

3) будову вести на закуплених вже лотах, а не шукати іншого місця.

Решту праці і пляни їх виконання полишено Комітетови".

Цей протокол підписали о. д-р А. Редкевич, якого рукою він і був написаний, і секретар М. Голембйовський.

На своєму найближчому засіданні, що відбулося 30 квітня, Церковний Комітет ухвалив цілу низку постанов щодо будови церкви та дому священика: про всі зв'язані з будовою справи технічного й фінансового характеру рішає Комітет; церква має мати форму восьмикутника проміру 85-90 стіп; дім священика має бути двоповерховий; найняти урядового землеміра для розмежування ділянок, на яких мала стати церква й дім; подбати про дозвіл міського уряду на будову; старатися дістати позику на суму біля 30,000 долярів, хоч вигляди на позику в банку малі через те, що парафія не має ще свого провінційного чартеру; пляни церкви й дому мають бути готові около 1 травня; кошти будови не можуть перевищувати суми 40-50 тисяч долярів; підвал має бути високий на 14 стіп; починати будову з тими грішми, що є в касі, а "Бог і добрі люди поможуть"; з уваги на брак відповідних фондів не надто рискувати й тому робити окремі контракти на 1) фундаменти, 2) підвал і 3) "якщо можливо, то на решту церкви"; запросити о. П. Крайківського на інспектора робіт при будові фундаментів з тим, що його винагорода буде устійнена пізніше, а о. д-р А. Редкевич годиться дати йому від себе повне утримання.

Пляни будови виготував і спочатку керував роботою архітект Стецель. Згодом керівництво будовою передано архітектові Керчеві, який у тому часі провадив теж будову польської церкви Матері Божої Ченстоховської в тій самій дільниці.

Будову фундаментів церкви й дому священика виконала за 3500 долярів фірма Фільйон Фрер. Вона не тільки дала найнижчу оферту, але й погодилася прийняти на працю при цій будові в першу чергу наших людей.

Українська школа на Пойнт Сент-Чарлз около 1918 р. Вгорі парох о. д-р Амвросій Редкевич.

Після збудування фундаментів улітку 1916 року дальшу будову припинено через брак готівки. Ухваленої Церковним Комітетом позики не можна було дістати через те, що церква не мала ще свого чартеру.

Комітет звернувся до парафіян з закликом позичити на один рік гроші на дальше ведення робіт. Багато наших людей прихильно відгукнулося на цей заклик. Це дозволило законтракутвати фірми, які давали найнижчу оферту, до виконання різних зв'язаних з будовою робіт. Між цими фірмами була теж одна українська — "Рутеніян Аркітекчерал анд Аєрн Компані". Їй віддано виконання залізних вікон до підвалу, бо, як сказано в одному протоколі, ця компанія "своя і дає запоруку за добрий матеріял і що роботу закінчить на час".

При нагоді храмового свята парафії — празника св. Михаїла, яке перенесено на неділю 19 листопада 1916 р., відбулося урочисте посвячення наріжного ("угольного") каменя церкви. В святі взяли участь — Єпископ канадських українців Никита Будка, латинський Єпископ Монтреалю Ґотіє, українські священики о. парох д-р А. Редкевич, о. Кузьмак і о. Петро Крайківський, українські теологи-студенти Великої Семінарії Отців Сульпіціян в Монтреалі Михайло Пелех і Йосафат Тимочко, польський парох о. Пизнар з процесією, литовський парох о. Виснявскас з процесією та численні укрїнські вірні. Після Служби Божої у францішканській церкві, де, як відомо, від 1911 року відбувалися наші відправи, похід подався на місце, де будувалася церква св. Михаїла, і там урочисто посвячено її наріжний камінь. В написаному о. д-ром А. Редкевичем звідомленні про це свято читаємо таку замітку: "Процесія і врочистість ціла вдалася знаменито".

Другого дня після свята о. д-р А. Редкевич запросив членів Церковного Комітету на вечерю, якою проводив Єпископ Н. Будка. Після вечері відбулося під проводом Єпископа засідання цього Комітету і на ньому Єпископ підписав в імені "Руської Греко-Католицької Корпорації в Канаді" акт позики в банку "Кре ді Фонсіє Фанко-Канадієн" на суму 15.000 долярів, що їх малося сплатити протягом двадцяти років ратами по 750 долярів річно з відсотками у висоті 7% з тим, що коли парафія матиме свій чартер, вона перебере це зобов'язання на себе.

Згадану позику парафія одержала 18 грудня 1916 р. Її вжито виключно на видатки зв'язані з будовою. 22 грудня парлямент квебецької провінції ухвалив чартер парафії, після чого на неї переписано гіпотечний борг в "Креді Фонсіє". Одержання чартеру коштувало 1500 долярів.

До кінця 1916 року будова підвалу, де покищо мала бути приміщена церква, і дому священика була в основному закінчена. Додаткові роботи, як електричне й газове устаткування, малювання, шиби, лавки тощо виконано з початком 1917 року.

З прикрістю слід згадати, що будова першої української церкви натрапляла на перешкоди теж з боку деяких наших людей — парафіян, які агітували проти неї. Про акцію цих людей довідуємося з протоколу з передвиборчих зборів парафії, що відбулися 4 лютого 1917 р. На цих зборах Іван Теленько закинув присутньому на них Василеві Женьчукові, що цей сходиться з "відступниками нашої віри" — православними москвофілами — "кацапами" і, поширюючи звернені проти нашої Церкви друковані відозви, "старався завести роздор в громаді церковній". І. Теленькові відповідав на зборах В. Женьчук і його однодумець Базарко, виголошуючи при цьому агітаційні промови, через що голова зборів о. д-р А. Редкевич відібрав їм вкінці голос. Згідно з протоколом, цей виступ агітаторів сильно розгнівав учасників, які "хотіли повикидати кацапню зі салі", але мабуть голова зборів не допустив до цього.

Щоб усі парафіяни були якнайкраще поінформовані про фінансові справи зв'язані з будовою, Церковний Комітет свій фінансовий звіт за 1916 рік надрукував і роздав його парафіянам на тиждень перед річними зборами. Разом зі звітами роздано український переклад чартеру парафії. Ми, на жаль, не маємо в руках друкованого звіту за 1916 р. і тому не можемо тут подати поміщених у ньому цифрових даних.

Загальні збори, на яких цей звіт був відчитаний і принятий, відбулися 25 лютого 1917 р. в підвалі церкви при вул. Ляґошетієр ч. 777. На них вибрано новий Церковний Комітет, зложений з трьох представників дільниці Пойнт Сент-Чарлз, трьох від дільниці Фронтенак і двох представників "середини міста". Нововибрані члени склали в церкві по великій Службі Божій урочисту присягу й одержали при цій нагоді грамоти, що їх виставив Єпископський Ординаріят. На своєму засіданні вони вибрали споміж себе так званий "стислий комітет", до якого ввійшли: І. Теленько — голова, С. Воляник — секретар і Т. Гуменний — касир.

Завданням нового Церковного Комітету було між іншим організація урочистого відкриття власної церкви. Це велике свято відбулося на Великдень 1917 р. Велика шкода, що до протокольної книги Церковного Комітету не вписано його протоколів за час від березня 1917 р. до січня 1918 р. і тому ми в ній не находимо звідомлення про це свято. З ювілейної книги товариства "Просвіта" на Пойнт Сент-Чарлз довідуємося, що це була імпозантна релігійно - національна маніфестація українців Монтреалю. В поході, що вирушив з францішканської церкви, де до того часу правилися українські Служби Божі, взяли масову участь також члени "Просвіти" зі своїм організаційним прапором, що його посвятили були

Українська школа парафії св. Михаїла в дільниці Пойнт Сент-Чарлз. Праворуч сидить парох о. Михайло Ірха. За ним стоїть учитель Григорій Ковбель. Фото зроблене в 1921 або 1922 р.

Українські теологи - студенти Великої Семинарії оо. Сульпіціян у Монтреалі зі своїм професором, парохом церкви св. Михаїла, о. д-ром Амвросієм Редкевичем. Між богословами два пізніші парохи цієї церкви — о. Михайло Григорійчук (другий зліва) і о. Йосафат Тимочко (п'ятий зліва).

10 грудня 1916 р. о. д-р А. Редкевич і його помічник о. Петро Крайківський.

При цій нагоді варто зазначити, що українці дільниці Пойнт Сент-Чарлз, хоч і мешкали дуже далеко від церкви св. Михаїла, жертвенно підтримували її будову й устаткування. Згадаймо тільки, що їхнє товариство "Просвіта" організувало коляду й призначило прибутки зі своїх свят на будову церкви, закупило для неї дзвін у 1916 р. і фелон.

Жертвенність жителів цієї дільниці високо цінив парох о. д-р А. Редкевич, який навіть одні загальні збори парафії казав відбути на Пойнт Сент-Чарлз, щоб таким чином підкреслити їхній вклад у будові церкви. Як читаємо в написаному секретарем Церковного Комітету Іваном Ониськовим протоколі, скликані на день 20 січня 1918 р. загальні річні збори парафії відбулися в шкільній залі на Пойнт Сент Чарлз, бо "о. Парох заявили, що з огляду на се, що українці гр.-кат. замешкалі на дільниці Пт. Сент-Чарлз найбільше причинилися своїми жертвами до будови церкви, збори мають відбутися в дільниці Пт. Сент-Чарлз".

Згадані збори цікаві нам ще й тим, що на них докладно обговорено фінансову сторінку будови церкви й дому священика. Фінансовий звіт і цим разом був надрукований і розданий парафіянам. Контрольна Комісія в своєму звіті тоді заявила, що вона що три місяці переглядала всі книги й усе знайшла в порядку. Фінансове положення парафії було в тому часі не легке. Контракторам за ввесь час будови було заплачено 36,496 долярів і 75 центів. Коли до цієї суми додати 1204 доляри, що їх мали заплатити одній фірмі, але їх задержали до часу, коли вона виконає свою роботу, то кошт будови до січня 1918 р. становив майже 38 тисяч долярів.

Крім біжучих видатків на утримання церкви (опалення, світло, вода, податки тощо) треба було платити гіпотечні рати й відсотки та віддавати приватним особам позичені в них на будову гроші. З протокольної книги Церковного Комітету довідуємося, що від 1 вересня 1916 р. до 29 березня 1918 р. парафія позичила в людей 6,970 долярів, а повернула їм у тому часі тільки 1,250 долярів. До того будова не була викінчена й тому її кошти далі росли після того, як парафія перебрала її в користування. І так сума, що її виплачено контракторам від початку будови, становила 29 червня 1919 р. вже 49,921 долярів і 71 цент.

Ясно, що при таких видатках, мимо найкращої волі проводу парафії, не вистачало грошей. Через те заборгування парафії, замість маліти, росло і 29 червня 1919 р. становило вже 25,380 долярів і 30 центів.

Провід парафії робив усе, що було в його силі, щоб рятувати свою святиню від боргів. В протоколах читаємо, що на піврічних загальних зборах парафії, які відбулися 6 липня 1919 р., парох о. д-р А. Редкевич "з глубоким жалем та в ім'я Ісуса Христа просили, щоби присутні парохіяни обдумали, що мається дальше робити, щоби церков удержати в своїх руках", а чільні громадяни — М. Голембйовський, М. Бабак, Н. Бучковський, О. Дяків і І. Кучерас палкими словами загрівали присутніх до більшої жертвенности, "щоби церков не пішла в чужі руки". Такі заклики мали деякі успіхи — на згаданих зборах учасники з місця склали на цю ціль 233 долярів готівкою й 250 долярів деклярацією, а один з-поміж них — Теодор Ковдриш подарував одну земельну ділянку ("лот").

Боротьба парафії з фінансовими труднощами тривала довго й нам забрало б тут забагато місця, коли б ми хотіли розказувати — рік за роком, як вона відбувалася. Зазначимо тільки, що протягом багатьох наступних років найбільшою турботою парафіяльного проводу було, звідки роздобути фонди на заплату боргів і біжучих видатків церкви. Організовано всякі можливі способи, деякі з них дуже успішні (пікніки тощо), для придбання цих фондів.

В часі, коли парафія боролася за своє існування, частина вірних, дуже часто й для малих особистих користей і вигід, як посилання дітей до англійських, нехай і протестантських шкіл, одержування більшої, ніж її давали українцям-католикам, допомоги тощо не тільки покинула в трудні для неї роки свою парафію, але й віру та Церкву своїх батьків і дідів. Інші взагалі збайдужіли до свого рідного й розплилися в чужому морі. Все ж загал вірних

Українське товариство "Самопоміч" 17 вересня 1922 р. П'ятий зліва в першому ряді сидить голова товариства — Касіян. Третій зліва в другому ряді згори батько теперішнього пароха — Степан Кушнірик.

Зелені Свята на цвинтарі в 1927 році. Похід членів парафії св. Михаїла. В 1927 р. парафія дістала в користування окремий цвинтар заходом о. Михайла Григорійчука й о. Йосафата Жана.

залишився вірний своїй Церкві та народові та допоміг парафії пережити лихо.

В роках 1929-1930 парафія св. Михаїла побудувала за позичені в парафіян гроші дім зі залею. Такий дім був необхідний для неї, але ніхто не міг передбачити, що прийде велике загальне нещастя — господарська криза (депресія). Виглядало, що нема вже способу на те, щоб заплатити парафіяльну заборгованість, яка в 1932 році становила більше ніж 35,000 долярів, і врятувати церкву від примусового продажу на ліцитації.

На щастя, Боже Провидіння не допустило до того, щоб церква пішла в чужі руки. В найтрудніший для неї момент, в 1932 р., парафію перебрали Отці Василіяни — о. Йосафат Тимочко, як її ігумен і парох, та його помічник, а згодом ігумен — парох, о. Йосафат Жан. Вони не тільки врятували церкву й поважно зменшили її заборгованість, але й зуміли набути для парафії 640-акрову фарму в лаврентійських горах і зорганізувати на ній першу в провінції Квебек українську оселю відпочинку. Цікаво, що одним з успішних способів придбати церкві сталий прибуток була система складання недільних пожертв у ковертках. Цю систему запровадив у 1932 р. о. Й. Тимочко, роздавши парафіянам 450 коверток, після чого жертвенність на церкву сильно зросла — звичайна недільна таца, яка раніше приносила 15 до 20 долярів, давала відтепер не менше як 65 долярів.

Завершення будови

Завдяки Отцям Василіянам, які двадцять років (1932-1952) провадили парафію, перестала існувати небезпека, що нависла була над її церквою. Все ж таки прикро було, що ця церква й далі була незакінчена, а її приміщенням був низький, побудований у 1916 році, підвал. Справа докінчення, чи радше перебудови цього підвалу на справжню церкву стала особливо актуальна в роках 1947—1952, коли до парафії записалося багато новоприбулих еміґрантів. Фонди на завершення будови церкви почали збирати Отці Василіяни, але переведення задуму в чин — збудування репрезентативного храму є заслугою уродженця Монтреалю — о. проф. Николая Кушнірика, який є її парохом від 1952 року. Він зумів заохотити своїх парафіян до більшої жертвенности на будову й прикрашення церкви й цю акцію веде наполегливо по сьогоднішній день.

Очолюючи Церковний Комітет, в якому його заступником був відомий громадянин п. Павло Масний, о. проф. Н. Кушнірик перебудував колишній підвал на церкву з високим склепінням і двома вежами. Роботу виконав архітект Дусет у роках 1953-1954.

Церкву гарно розмалював мистець - маляр Володимир Мазепа, який теж запроєктував і розмалював до неї закінчений у 1957 році іконостас, престіл і дві сповідальниці. Іконостас різьбили мистці-різьбарі Богдан Білошевський і Альфред Шройдер, а ставив його п. Володимир Панейко.

Нову церкву поблагословив 26 вересня 1954 р. Їх Ексцеленція Кир Ісидор Борецький, а іконостас — три роки пізніше, під час храмового свята св. Михаїла 24 листопада 1957 року — Їх Ексцеленція Кир Максим Германюк.

Коли йде про кошти виконаних робіт, то сама перебудова церкви коштувала 165,000 долярів, її малювання — 17,000 дол., іконостас — 15,000 дол., не згадуючи про кошти інших, менших робіт.

Не забуто теж про парафіяльну залю. Її перебудовано й змодернізовано в 1962 р. коштом 55,000 долярів.

На те, щоб повністю заплатити свій зроблений на покриття всіх цих коштів борг, парафія винна ще біля 35,000 долярів, але енергія о. Пароха, працьовитість членів кожночасного Церковного Комітету й жертвенність парафіян є запорукою, що з Божою допомогою парафія свій борг скоро сплатить і передасть цей, з великим трудом збудований Божий храм, як найбільший свій скарб, майбутнім поколінням.

Якщо нам удасться передати нашим дітям і внукам любов до рідної Церкви й до свого українського народу, можемо бути певні, що за п'ятдесят років церква св. Архистратига Михаїла святкуватиме свій другий, може й ще більш величавий від цього, Золотий Ювілей.

Сестрицтво Пресвятого Серця Ісусового в 1930 р. зі своїм парохом о. Михайлом Григорійчуком перед сценою товариства "Просвіта" на Пойнт Сент-Чарлз. Коло священика А. Бучковська й А. Майка (перша голова, обрана в липні 1929 р.).

СПОГАДИ ПІОНЕРА

Казимир Йоан Мирвіцький

1) Доля монтреальських українців інтернованих під час першої світової війни

Першу світову війну, що вибухла в 1914 р., добре запам'ятали українці не тільки в Монтреалі, але й у цілій Канаді. Українців зараховано тоді до неприятельських народів, бо походили з-під австрійської займанщини. Наш народ терпів: багатьом відібрали працю, а інших забрали до концентраційних таборів у Спіріт Лейк, в провінції Квебек, де наші люди робили за 25 центів денно й корчували ліси, як невільники.

З Монтреалю забрали туди більше число родин. Їх обслуговував колшній священик новозаснованої першої церкви св. Михаїла о. Йоан Перепелиця. Він казав збудувати каплицю, де відправляв українську Службу Божу. З кінцем війни в 1918 р. наших людей звільнили й вони вернулися до Монтреалю.

Багато з тих, які народились у Спіріт Лейку, не могли опісля знайти своїх метрик народження. Коли мене попросили, щоб я їх відшукав, я в Оттаві ніяк не міг довідатися, що сталося з цим спіріт-лейковим табором.

Це все, що знаю про наших людей, вивезених за першої світової війни 1914-1918 років.

2) Початки першої української церкви в Монтреалі

В 1910 році минуло п'ять років від мого приїзду до Монтреалю. Я мав тоді 29 років. Прийшла вістка, що буде в Монтреалі велике свято — світовий Євхаристійний Конґрес.

Приїхали з цілого світу достойні єпископи й архиєпископи, а з Риму прибув Кардинал Антоніюті, що заступав Папу Римського.

Той рік 1910 був і є ще в моїй йам'яті, бо я слідкував, чи приїде хтось до нас — українців. Нас була мала горстка. Ми ходили до церкви св. Вінкентія (Сен-Венсан-де-Поль) на розі вулиць Сент-Катерін і Фуллюм разом з поляками й литвинами, що належали до польської парафії Матері Божої Ченстоховської. Від 1907 року цю парафію обслуговував бельгійський священик Чину Редемптористів о. Врідасі. Я був вибраний колектором тої парафії.

Моє бажання сповнилося — між тими, що приїхали на Євхаристійний Конґрес, прибув до нас з Риму наш св. п. Митрополит Андрей Шептицький і з Америки св. п. український Єпископ Сотер Ортинський.

Яка радість була для нас — українців, коли могли побачити того, нині святого українського Митрополита, який шукав, як Христос, своїх овець, що покинули свою рідну українську землю, зелені ниви й могили та опинились за морем, шукаючи ліпшої долі!

В Монтреалі українці були розкинені по цілім місті. Велике число українців жило в південній частині міста, званій Пойнт Сент-Чарлз, де поселилися люди, що походили з повітів Брідського, Гусятинського, Чортківського та Тернопільського, особливо з села Настасова. В тій дільниці жило кількох "лідерів" — організаторів, соціялістів-радикалів — прихильників Карла Маркса й Драгоманова. Вони не старалися про святу Церкву, а заложили своє соціялістичне товариство. З ними було трохи клопоту в нашій католицькій організації в дільниці Фронтенак.

Св. п. Митрополит Андрій Шептицький, який приїхав побачити свої українські вівці в Канаді, не міг про них багато довідатися в

Оттаві, бо там вони були різно зареєстровані, і, як Він мені пізніше казав, найшов там "галишенз", "рутеніянз", "рашіянз", "уніятів", греко-католиків і так далі.

В Монтреалі Митрополит був в манастирі Отців Єзуїтів св. Вінкентія з Павль. Коли Він там спитав французьких священиків про наших людей - українців, вони Йому сказали, що не знають точно, що це за люди, які збираються в підвальній церкві вже від 1907 року. Тоді один зі священиків — о. Врідасі сказав, що він знає одного, який є "русінським" колектором, післав по мене церковного слугу й казав мені розповісти Митрополитові про людей, у яких я збирав гроші на польську церкву.

Я сказав, що я знаю багатьох українців і з польської церкви й з роботи. Митрополит і Єпископ С. Ортинський сказали мені повідомити українців, щоб в неділю 6 вересня прибули до підвалу французької церкви Сен-Венсан-де-Поль на українську Архиєрейську Службу Божу, яку відправить Митрополит.

Зійшлось багато людей, які з радости плакали, коли той Божий Слуга представив французам своїх рідних братів на чужині, за морем.

Тої ж самої неділі — 6 вересня в Євхаристійному поході під монтреальською горою, де був збудований вівтар Євхаристії, ішли всі національності. Митрополит вів нас на це велике Богослуження цілого світу.

Високопреосвященний Владика Митрополит Андрій Шептицький, наш Єпископ Сотер Ортинський і багато французьких священиків прийшли в мій дім при вулиці Бравн (тепер вул. Фльоріян). З ґалерії мого дому Митрополит промовив до зібраних по-французьки й по-українськи, поблагословив мою родину і сказав, що Він пізнає в моїй особі того, що зможе зорґанізувати українців у Монтреалі, і що Він постарається знов нас відвідати.

Я сповнив наказ Митрополита і рік пізніше мали ми перші збори для заснування парафії в Монтреалі. Мав я тоді трохи клопоту: на збори прибули Карла Маркса "сини" та й москвофіли, радикали й інше сміття. Я був приготований до тої боротьби — поліція "поблагословила" їх палками.

Ми відбули другі збори у липні 1911 р. На них був присутній перший священик о. Єрмій, який казав мені перевести й докінчити збори. Коли комітет з 12 членів був уже вибраний, я сказав, що не забираю голосу в дискусії, тільки прошу, щоб усі по можності склали добровільні датки на фонд церкви. Усі згодились на мою пропозицію і зложили на перший фонд більше ніж 500 долярів (точно не пам'ятаю, скільки). Закінчили ми збори молитвою та заспівали пісню "Назарета любий Цвіте".

Ми попросили монтреальського архиєпископа Павла Бручезі, щоб він поміг нам дати якусь церкву, де ми могли б відправляти свої Богослуження.

Проща парафіян церкви св. Михаїла на Кальварію на католицькому цвинтарі в Монтреалі в 1927 р. Посередині під хрестом парох о. Михайло Григорійчук.

Танцювальний гурток парафії св. Михаїла. П'ятий зліва в останньому ряді провідник гуртка, учень Василя Авраменка — Степан Палій, сьома зліва в другому ряді згори його пізніша дружина Анна Ґнесько.

До часу побудування своєї церкви св. Архистратига Михаїла, ми збиралися молитись в церкві при вул. Плєссі.

Поки ми приступили до будови церкви, мали ми чимало клопоту. Наші люди були бідні й не багато родин тут жило. Кожний старався, щоб ми мали свою церкву. На жаль, священики часто змінялися: о. Єрмій виїхав несподівано, трохи побув у нас о. Сабурен зі Сіфтон (Манітоба), потім приїхав монах Редемпторист о. Демаре, який дав на будову даток — свою пенсію й зібрав трохи грошей.

Вкінці прибув о. Амвросій Редкевич. Він почав будову церкви і був змушений затягнути позичку.

Священики змінялися. Церква була в підвалі, задовжена. Її перебрали Отці Василіяни — о. Тимочко й о. Жан. Вони урятували церкву з довгу.

Коли Отці Василіяни передали церкву під світську управу, Єпископ дав нам молодого священика — сина українських вірних католиків. Той молодий учений священик о. Николай Кушнірик завершив діло — докінчив будову церкви. Йому я особисто бажаю многих літ прожити та бути в нашій церкві якнайдовше. Йому належиться честь, бо виконав волю Покійного Святого Андрія Шептицького, який і мене поблагословив на довголітнє життя: маю 85 літ, але моя пам'ять здорова й досьогодні пам'ятаю, що пишу.

Наша церква ще в довгах, бо багатші перенеслись до Роземонт, де збудували новий Божий храм.

Люди, що помагали й помагають нашій церкві, є переважно з таких повітів: Збараж, Гусятин, Тернопіль, Підгайці, Борщів, Чортків, Жовква й Городенка і кілька родин з Буковини (Хрещатик і Звиняч, повіт Чернівці).

Також новоприбулі помагають нашому Всечеснішому Душпастиреві сплатити довг церкви. Добре було б, щоб він постарався хоч про маленький притулок для старих і для сиріт ("нерсрі"), де вони могли б учитись та не забувати української мови й звичаїв.

Найщирішими парафіянами були ті, які мені помогли виконати наказ нашого найдорожчого фундатора церкви св. Архистратига Михаїла. В столітню річницю Його уродин: "Святий Отче Андрею, моля Бога в часі моєї смерти, яка не минула нікого й мене не мене! Амінь!" Вічна пам'ять усім, які помагали виконати Його наказ!

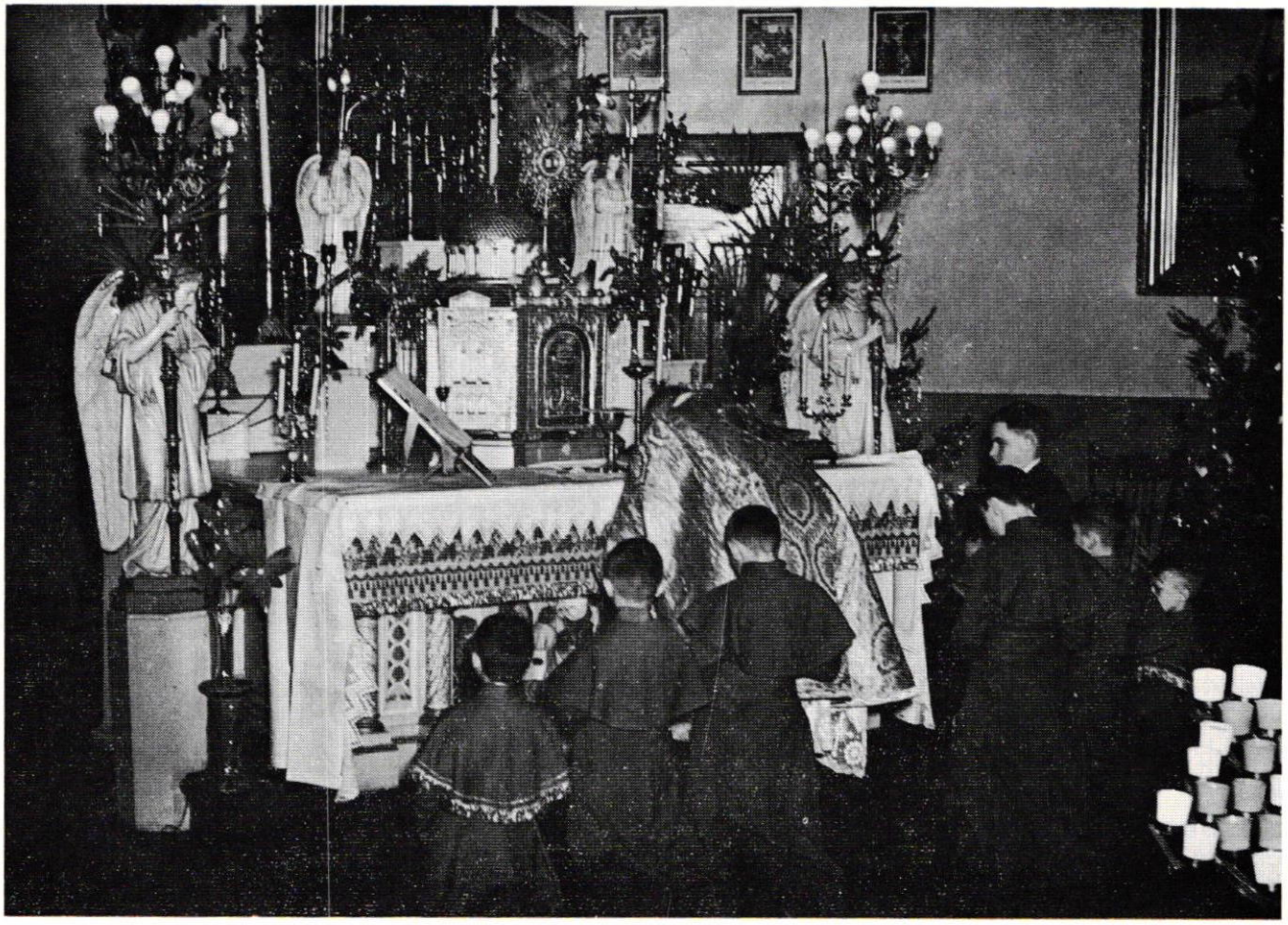
Остаюсь і за життя і по смерті вірним Христовій вірі і українському народові.

Коли помру, то прибудьте на мій похорон. Я хоч старий, не забуваю жадного похорону українця чи українки.

Долучую свою фотографію, як я мав 40 літ. Я мав 29 літ, коли говорив з Блаженним Покійним Андреєм Шептицьким, що був пізніше мучеником у курській московській неволі.

Казимир Йоан Мервіцький

19 Пайн Аве.
Монтреаль 18, Кве.

Відправа перед престолом колишньої церкви св. Михаїла.

СПОМИНИ ВПРЕП. о. Й. ЖАНА ЧСВВ

В брошурі "Пам'ятка уділення стипендій фундації ім. Впреп. о. Й. Жана, ЧСВВ", що її видало 20 листопада 1965 р. Об'єднання Католицьких Українських Молодих Мужчин у Монтреалі, поміщений лист о. Йосафата Жана, де він подає цінні інформації про свою душпастирську працю між українськими піонерами в 1912 році. В тексті є три фотографії, які, подібно, як лист, мають велику документальну вартість.

В зв'язку зі Золотим Ювілеєм нашої церкви передруковуємо на цьому місці ту частину листа, де Високопреподобний о. Й. Жан розказує про український Монтреаль у 1912 р. та містимо репродукції двох поміщених у згаданій брошурі фотографій.

Об'єднання Католицьких Українських
Молодих Мужчин,
6681 — 12 Авеню, Монтреаль 36.

Хвальна Управо!

Красно Вам дякую за листа з 6 ц. м. і за запрошення вручити стипендії фундації мойого імени нашим студентам дня 20-го листопада. Мої 81 років не дозволяють мені бути тоді та у своїх молитвах попрошу ласкавого Бога присутнім тілесно з Вами, але лише душевно, благословити Вас і всіх Монтреальських Українських Студентів.

Ви просили, щоб я щось написав до Вашої Пропам'ятної Книжечки. Мені здається, що фотографії більше промовлять до серця, як слова, і тому я в долученні посилаю Вам три фотографії.

Перша була взята 12-го червня 1912 року перед школою Сарсфілд при вулиці Сентер, у Пойнт Ст. Чарльс у Монтреалі. Це є перша цілоденна Українська Школа у Східній Канаді. Наліво стоїть п. професор Григорій Ковбель. Направо: Англійський Директор тої Католицької Школи, і нагорі Всч. о. Двуліт, що тимчасово заступав Всч. о. д-ра Карла Єрмія, що десять днів раніше переїхав до Коппер Кліфт, Онтаріо, де була вже збудована наша українська католицька церква.

Дня 23-го червня 1912 року Всч. о. д-р Адоніас Сабурин приїхав до Монтреалю, щоб постійно обслуговувати нашу парохію, і та дру-

га знимка була взята на початку липня того ж року по недільній Службі Божій перед винаймленою церквою Отців Францісканів (збуреною в 1962 році) при вулиці Плессіс. Наперед стоїть о. д-р А. Сабурин, парох, а по його правій руці, дяк, п. Іван Зьолковський. Три тижні пізніше я відправив Службу Божу в тій самій церкві і при такій самій участі українців.

Бажаючи Вам найкращого успіху у Вашій прекрасній праці, остаюся слугою в Христі.

о. Йосафат Жан, ЧСВВ

ОТЦІ ДУШПАСТИРІ

1) БІЛЕ ДУХОВЕНСТВО

Парохи

Всеч. о. Кирило Єрмій (1911-1912)
Всеч. о. А. Сабурен (1912)
Всеч. о. А. Демаре ((1912-1913)
Всеч. о. А. Редкевич (1913) (1915-1921) (1922-1925)
Всеч. о. І. Перепелиця (1913-1915)
Всеч. о. М. Ірха (1921-1922)
Всеч. о. М. Оленчук (1922)
Всеч. о. М. Григорійчук (1925-1931)
Всеч. о. Й. Бала (1932)
Всеч. о. Н. Кушнірик (1952-)

Сотрудники

Всеч. о. Двуліт (1911-1912)
Всеч. о. І. Думич (1913)
Всеч. о. П. Крайківський (1916-1917)
Всеч. о. Й. Жук (1922)
Всеч. о. М. Гегейчук (1922)
Всеч. о. Й. Жан (1930-1931)
Всеч. о. В. Чарний (1931)
Всеч. о. І. Калуцький (1932)
Всеч. о. Т. Гарасимчук (1952-1959)
Всеч. о. Е. Ярема (1959-1960)
Всеч. о. М. Марків (1952-1958) (1962-1966)
Всеч. о. С. Колянківський (1958-1965)
Всеч. о. Й. Кутний (1960-1962)
Всеч. о. С. Гар (1965-)

2) ЧОРНЕ ДУХОВЕНСТВО

(оо. Василіяни)

Парохи

Впр. о. Й. Тимочко (1932-1940) (1944-1946) (1949-1950)
Впр. о. Й. Жан (1940-1942)
Впр. о. П. Гевко (1942-1944)
Впр. о. С. Шевчук (1946-1948)
Впр. о. М. Дацюк (1950-1952)

Сотрудники

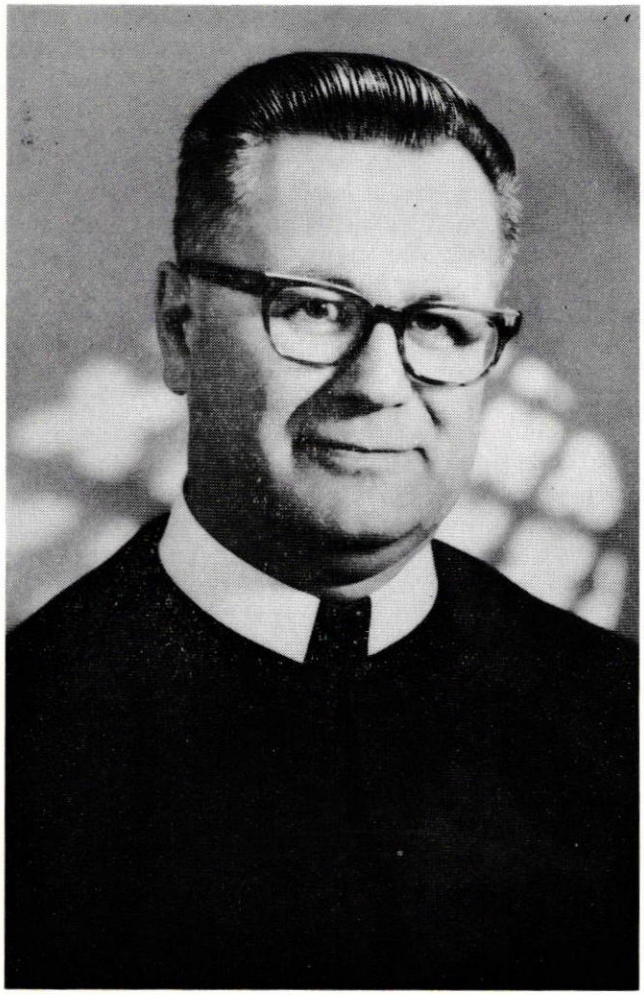
Впр. о. Й. Жан (1933-1935) (1937-1939)
Впр. о. А. Трух (1935-1937)
Впр. о. Н. Горечко (1936)
Впр. о. П. Олінський (1936)
Впр. о. М. Вінцентайло (1938)
Впр. о. І. Когут (1940-1941)
Впр. о. П. Котович (1941-1945)
Впр. о. М. Сіянчук (1942-1945)
Впр. о. І. Процентій (1943)
Впр. о. Х. Кондратюк (1943-1945)
Впр. о. Т. Греб (1946-1949)
Впр. о. І. Назарко (1949-1952)
Впр. о. І. Катрій (1950)
Впр. о. В. Каменецький (1951)
Впр. о. Петро Гевко (1952)

ДЯКИ І ДИРИГЕНТИ

Іван Зьолковський, Юліян Пелюх, Михайло Голембльовський, Петро Багрій, Пилип Баса, Іван Дідух, Василь Бринявський, Александер Феник, Олекса Петражник, Роман Нагребецький, Ростислав Куліш.

о. Мирон Дацюк, ЧСВВ

ВКЛАД ОТЦІВ ВАСИЛІЯН У РОЗБУДОВУ ПАРАФІЇ СВ. МИХАЇЛА В МОНТРЕАЛІ

Парафія св. Архистратига Михаїла не тільки що святкує золотий ювілей свого існування на терені міста Монтреалю, але напевно стане записана також золотими рядками в історію українського поселення в Канаді, бо безперечно вона відграла преважну ролю в збереженню українського життя на сході Канади, особливо ж в тяжких та загрожуючих початках поселення українців у Монтреалі. Тому на цьому місці з глубокою пошаною клонимо ми голови перед Отцями нашого Василіянського Чину, особливо перед Отцями Піонерами, що своїм вкладом ревної душпастирської праці також причинилися до тої великої й важної ролі, що її відграла парафія св. Михаїла в історії українського життя в Канаді. Нехай, отже, наступні рядки служать на вічний спомин повного признання Чинові ОО. Василіян за його довголітню працю при розбудові парафії св. Архистратига Михаїла в Монтреалі.

Перші відвідини Монтреалю ОО. Василіянами

Хоч уже з початком 1890-их років почали українці еміґрувати з Галичини до Канади, то вони переважно прямували на західні розлогі прерії. Аж у 1899 р. два брати, — Іван і Степан Тюхтій, — перші з українців залишились на стало в Монтреалі. По них скоро слідували другі, так що вже в 1905 р. мала горстка українців організується в окреме товариство під назвою "Товариство Опіки Переселенців", яке слідуючого року переіменовано на "Товариство Самопоміч". Це товариство почало ставити перші спроби церковно-громадської праці, бо енергійно стало поборювати пропаганду протестантської секти І. Бодруґа, яку він поширював серед українців.

Саме за старанням цього товариства "Самопоміч" приїхав у червні 1907 року до Монтреалю з Західної Канади о. Навкратій Крижановський, ЧСВВ і відправив першу Службу Божу для українців в ірляндському костелі ОО. Редемптористів при вулиці Меккорд. Ще перед приїздом о. Крижановського були вже ОО. Василіяни в Монтреалі. Тут задержалася була через чотири дні перша група Василіян, що їхали в Західну Канаду на постійну місійну працю серед нашої української еміґрації, а саме: оо. Плятонід Філяс, Созонт Дидик і Антін Строцький. Вони то в жовтні 1902 року висіли були в порті Монтреалю. Але, не знаючи міста, не довелось їм стрінутися з замешкалими там українцями. Тому, побувши кілька днів, вирушили Отці до Оттави в відвідини тодішнього Апостольського Делеґата на Канаду.

Українці в Монтреалі так дуже раділи богослуженням у своїм ріднім українськім обряді, що просили о. Крижановського відвідати їх і чергового року, що він і зробив та ще раз відправив їм Службу Божу тепер у французькім костелі св. Вінкентія а Павльо при вулиці Фуллюм і Ляфонтен.

У вересні 1910 року в Монтреалі відбувся величавий Евхаристійний Конґрес. На цей Конґрес прибули також українські єпископи: Митрополит Андрій Шептицький, ЧСВВ зі Львова і Преосв. Сотер Ортинський, ЧСВВ з Філядельфії з ЗДА. Обом Владикам товаришив о. Н. Крижановський. Під час Конґресу Митроп.

Шептицький править Служби Божі у французькім костелі на розі вулиць Ст. Катрін і Фуллюм, а Преосв. Ортинський у французькім костелі при вулиці Сентер. Там вони проповідують та слухають сповідей вірних через цілий тиждень тривання Конґресу. Та, на жаль, не всі українці користали з тої надзвичайної та рідкісної нагоди, бо вже й тоді знайшлися недовірки й радикали, які стали відмовляти других від участи в Конґресі, кажучи, що це тільки французи роблять овацію Римові. Все таки вдалося обом Владикам стрінутися з більшістю вірних Церкві українців. І тільки завдяки їх заохотам, вже наступного року вдалося українській громаді в Монтреалі зорганізувати парафіяльний комітет, що й став основою парафії св. Архистратига Михаїла в Монтреалі. Цей комітет під кінець того самого року вистарався про власного й сталого пароха з дієцезального клиру, в особі о. д-ра Кирила Єрмія, і тут закінчується на якийсь час праця Отців Василіян у Монтреалі.

Парафія св. Михаїла під душпастирською опікою ОО. Василіян (1932 — 1952)

Заки передано парафію св. Михаїла до обслуги Отцям Василіянам, багато мала вона вже парохів з дієцезального клиру. Тут не буду наводити їх імен, ані не буду згадувати вкладу праці кожного в розбудову цієї парафії, бо вірю, що та точка буде основно оброблена іншими дописувачами. Хочу тільки згадати, що в 1932 році, коли приходять Отці Василіяни, вони застають уже велику парафію, що начисляє поверх 300 членів, має викінчену пивницю під церкву, (де відбуваються всі богослуження), парафіяльний дім для священика та великий парафіяльний забавовий дім. Але також застають вони парафіяльний довг в сумі 35 тисяч долярів, за який загрожувано ліцитацією цілої парафіяльної посілости. Цей стан дуже від'ємно впливав на парафіян: одні з них нарікали, другі ж, слабші характером, відходили від парафії.

Щоб шукати розв'язки на цей невідрадний стан парафії, скликано загальні збори парафіян на день 6-го червня 1932 року. На них п. І. Теленько вносить пропозицію, щоб удатися до Преосв. В. Ладики з просьбою передачі парафії до обслуги Отцяв Василіянам, бо, як додає зараз п. Олійник, "тільки тоді зможемо вийти з довгу, який тяжить на нас". Цю пропозицію прийняли присутні гучними оплесками. (Витяг з проток. Параф. Комітету, стор. 105-106). Преосв. Ладика прихилився до просьби монтреальської парафії і в порозумінню з Впр. о. Н. Крижановським ЧСВВ, настоятелем Василіянського Чину на Північну Америку, призначено о. Йосафата Тимочка, ЧСВВ на першого Василіянського пароха церкви св. Михаїла в Монтреалі.

Преп. о. Тимочко прибув до Монтреалю дня 27. VII. 1932 року. У парафії застав він деяке непорозуміння між о. парохом та церковним комітетом, що повстало, передовсім, з приводу тяжкого задовження парафії. Серед таких обставин дальша праця для добра парафії була дуже трудна. Тому тодішній парох, о. Й. Бала, знеохотився до дальшої праці через перемучення та через нарікання парафіяльних тростів, наче б то він винен цьому всьому. Звідси, так комітет, як і о. Бала, вітали о. Тимочка в парафії, як спасителя цих невідрадних обставин. Про свої перші дні в парафії та про наладнання ситуації, о. Тимочко пише так у манастирській хроніці: "Моя тактика була така, щоб нічого не говорити ані в одну сторону, ані в другу, а лише слухати й дивитися та старатися розпізнати людей. Отець Й. Бала передав мені уряд парафії, як тільки я приїхав, а самий залишився ще на тиждень, щоб мені все показати. Дня 1-го серпня о. Бала виїхав на фарми на відпочинок, а я бідний мусів взятися до роботи. Кожної неділі правлю одну співану Службу Божу в дільниці Пойнт Сен Шарль в год. 8-ій, а в год. 11-ій другу співану Службу Божу тут на Ібервіль..." (Дом. хроніка, стор. 27-29).

"Я застав у Монтреалі безробіття", — пише дальше о. Тимочко. — "Місто, вправді, давало безробітним допомогу т. зв. "реліф", але за ним треба було записуватися у свого пароха. Протестантські, а з ними й православні парохи, діставали підмогу теж від своїх багатих інституцій і мільйонерів, тоді як католицькі парохи були здані на підмогу самого тільки міста. І наші люди записувалися на той реліф. О. Бала був дуже строгий і приймав лише тих, що платили колекту до церкви. Це в даних обставинах не було добре, бо тоді такі люди записувалися до православних або до протестантів. Система виплати реліфу була різна. Англійці-католики мали центральний "Реліф Офис", і звідтам видавали запомогу всім потребуючим англійцям і ірляндцям. При парафії видавали тільки свідоцтво, що дані особи є членами парафії й потребують цієї запомоги. Протестанти також мали центральне бюро до роздавання запомоги.

"Французька система була цілком інакша. Запомогу роздавано при кожній парафії. А центральне бюро призначувало тільки кожного місяця відповідну суму гроша на кожну парафію. А вже місцевий парох розділював цю запомогу своїм парафіянам так, як уважав за відповідне. Католицькі парафії всіх інших на-

БРАТСТВО УКРАЇНЦІВ КАТОЛИКІВ ІМЕНІ МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА в 1938 р.
Посередині парох о. ігумен Йосафат Тимочко й помічник пароха о. Йосафат Жан. Біля о. Тимочка, з написом "Президент" на ленті, голова товариства Ілля Перейма.

родностей були прилучені до французького центрального бюра.

"Я застав 120 наших родин на реліфі. Кожного тижня треба було виписувати їм квитки до склепів. З цим квитком дана родина йшла до склепу й вибирала в нім потрібні речі на призначену суму гроша. По цім склепарі приходили й треба було їм виплачувати. Священик за все відповідав і мусів про все постаратися. Контролі не було ніякої, хіба самі люди доносили чи дана особа дійсно потребує допомоги. Це вимагало дуже багато роботи від священика. В липні роздано допомоги на $900.00, а в серпні на суму $1,033.50, бо прибуло ще кілька родин на реліф. У вересні було 140 родин на допомозі, і видано $1,500.00, а в грудні 183 родині й видано $2,127.00. Часи чимраз більше гіршали..." (Дом. хроніка, ст. 28-32).

Це загальне безробіття загрожувало також замкненню українських кляс для наших дітей у Монтреалі, що їх провадили Сестри Служебниці. Про це о. Тимочко так пише: "Також Сестри були в небезпеці втратити українські кляси на Пойнт Сен Шарль, також у околиці Фронтенаку та в середмістю. Це все через брак відповідного числа дітей, бо треба було мати бодай 25 дітей на одну клясу. Причина браку дітей була та, що багато парафіян відійшли до протестантів тому, що там давали більшу допомогу. Звідси вони мусіли переписати дітей до протестантських шкіл. Але за Божою поміччю вдалося нам втримати всі кляси". (Дом. хроніка, стор. 30).

Такі то злидні застав о. Й. Тимочко в Монтреалі, де більшість парафіян отримувалися тільки на міській допомозі. А тут ще великі довги на парафії додавали нових клопотів. Місто відтяло телефон, не було за що купити палива, щоб огріти дім і церкву, а від людей тяжко надіятися більших жертв на церкву, коли вони не мали досить на своє власне прожиття. Однак завдяки великої терпеливости, невтомної праці та благородности серця до всіх у о. Тимочка, парафія стала прямувати до кращого завтра. Тому не дивно, що вже по кількох місяцях побуту о. Тимочка в Монтрелі, бо 23-го листопада, коли загостив Преосв. Ладика й на засіданню парафіяльного комітету дав запит: "Як вам тут подобалися ОО. Василіяни?", то п. Микита Бучковський відповів в імені всіх комітетових: "Ми є вповні вдоволені, лишень будемо просити Преосвященного, щоб ОО. Василіяни зісталися тут у Монтреалі на постійно". Преосвященний запевнив комітет, що, коли парафіяни цього хочуть, то ОО. Василіяни залишаться назавжди. (Прот. параф. комітету, стор. 117).

Отець Тимочко був перший раз парохом у Монтреалі 8 років (1932-1940). За той час, помимо депресії в Канаді, вдалося йому зменшити довг парафії до 14 тисяч долярів. Спочатку був він там самий, і крім парафії св. Михаїла обслуговував ще й кожної неділі парафію Св. Духа в дільниці Пойнт Сен Шарль. Опісля до помочі прийшли в різних часах оо. Юрій Жидан, Василь Каменецький, Андрій Трух, Павло Гевко, Йосафат Жан.

17-го вересня 1940 року парафію св. Михаїла перебрав о. Йосафат Жан, ЧСВВ, і був парохом через два роки (1940-1942). Він, як француз з роду, мав у Монтреалі великі зв'язки і міг багато зробити для парафії. Крім того мав дуже добре серце й особлившу любов до нашого українського народу, старався всім помогти, ходив по різних урядах, вставлявся навіть за злочинцями. Але знайшлися такі люди, що повели інтриґи, наче б то о. Жан хотів цілу парафію переписати на французів. Та о. Жан не зважав на це говорення, але дальше ревно сповняв свої душпастирські обов'язки. Йому вдалося відновити цілковито помешкання для священиків, а внизу влаштувати гарну залю на сходини та засідання. Він теж зорганізував дуту оркестру при парафії та нею провадив. А 23-го листопада в празник св. Михаїла заходом о. Жана відсвятковано величаво 25-літній ювілей заложення угольного каменя під церкву. На бенкеті того дня майор міста Монтреалю П. Рейнаулт спалив моргедж на парафіяльній галі по сплаті всіх її довгів.

Дня 12. X. 1942 р. парохом назначено молодого й енергійного о. Павла Гевка, ЧСВВ (1942-1944). Він повів пожвавлену акцію на сплату довгу, що ще тяжів на парафії. Він самий ходив від хати до хати збираючи жертви на цю ціль. Та вкоротці перенесено його на місійну працю до Алберти, а на його місце вдруге прийшов о. Й. Тимочко (1944-1946). Йому вдалося сплатити решту довгу та почати призбирувати гроші на докінчення будови церкви.

У жовтні 1946 року о. Тимочка перенесено на ігумена манастиря в Ґримсбі, Онтаріо, а на його місце парохом стає о. Севастіян Шевчук, ЧСВВ (1946-1948). Він також віддає всі зусилля над піднесенням парафії, відновляє та відмальовує церкву всередині, врочисто витає у парафії Емін. Кардинала Євгена Тіссерана, секретаря свщн. Конґреґації для Східніх Церков. Та його найбільша заслуга в тім, що цілою душею віддався опіці для наших скитальців, що по другій світовій війні сотками тисяч знайшлися по таборах Західної Европи. Для них він збирав допомогу, від кого тільки міг. Саме жіноче товариство при парафії вислало було їм харчів та одягу майже на п'ять тисяч долярів. Тоді також Канада почала приймати скитальців, передовсім дівчат, до обслуги т. зв. "доместикс". Приїжджали ці бідні дівчата без родичів, без знання мови, без жадної опіки. О. Шевчук, при помочі головно бл. п. Івана Чортківського, шукав для них мешкання, працю, відвідував їх, уряджував для них спільну Різдвяну Вечеру, Свячене і т. п. Для них він став їх прибраним батьком на чужині. Та не довго побував о. С. Шевчук у Монтреалі. В літі 1948 року він виїхав до Едмонтону на ігумена й пароха церкви св. Йосафата, а на його місце, вже втретє, приходить о. Йосафат Тимочко (1948-1951).

У тих часах почала парафія св. Михаїла швидко зростати припливом нових українських еміґрантів зо скитальщини. Тому до помочі в парафії прибув в 1949 році о. Іриней Назарко, ЧСВВ. Вони оба ще більше заопікувалися новоприбулими, особливо о. Назарко, що тільки перед двома роками сам приїхав до Канади зо скитальщини. Він повів пожвавлену працю серед організацій при парафії, а то навіть творив нові, особливо для потреб новоприбулих. Та про це в іншім розділі. У вересні 1950 року приїжджає до помочі скоро зростаючій парафії ще о. Мирон Дацюк, ЧСВВ, який знову перебирає провід над шкільною дітворою та молоддю.

У вересні 1951 року довголітній парох і ігумен о. Йосафат Тимочко від'їхав вже востанє з Монтреалю до Ванкуверу на добре заслужений відпочинок, бо вже таки добре вичерпався з сил від тяжкої праці. Він залишив по собі славу доброго фінансіста й господаря, бо не тільки витягнув парафію з довгу, але також придбав ок. $60.000.00 готівки на будову церкви. Парохом на його місце став о. Мирон Дацюк, ЧСВВ. (1951-1952), який зайнявся передовсім опікою над молоддю, розбудовуючи для них літню оселю, як також став підготовляти пляни й можливості до викінчення будови церкви. Та вкоротці прийшло поручення від Преосв. І. Борецького, щоб передати обслугу парафії назад дієцезальному клирові, і 1-го листопада 1952 року ОО. Василіяни опустили парафію св. Михаїла по 20-літній праці в ній, залишаючи при парафії гарно діючі різні організації та поважну суму в касі на викінчення церкви.

1948 року Апост. Столиця поділила Канаду на три окремі українські католицькі екзархати. Екзархом Східньої Канади став Кир Ісидор Борецький. Він скоро відчув потребу нових парафій і станиць у Монтреалі, хоч до тепер, крім парафій св. Михаїла та Св. Духа, ОО. Василіяни створили були в 1935 році й обслуговували парафію св. Йосафата в Віль Емар та парафію св. Василія в місті Ляшін. На заря-

Провід Сестрицтва Пресвятого Серця Ісусового в церкві св. Михаїла перед її перебудовою. Перша зліва Плавуцька, друга — Грицюк, п'ята — Марія Дичка, шоста Кріса, сьома Валентюк.

дження Екзарха Східної Канади в 1950 році поділено розлогу парафію св. Михаїла на три окремі душпастирські осередки: 1) парафію св. Михаїла, що обіймає середмістя й дільницю Фронтенак; 2) парафію Успення Матері Божої у дільниці Розмонт; і 3) душпастирську станицю св. Івана Хрестителя в дільниці Парк Екстеншен. Обидві останні парафії перейшли в душпастирську обслугу Отців дієцезального клиру. Для вигоди людей ОО. Василіяни з днем 7. X. 1951 р. почали відправляти кожної неділі одну Службу Божу також у середмістю. Звідси слідно, що такий великий та скорий розріст парафії св. Михаїла, що могла творити з себе так богато нових парафій, тільки вказує на успіх ревної праці ОО. Василіян за час їхнього 20-літнього побуту в ній.

Організаційна праця ОО. Василіян при парафії св. Михаїла

Першою організацією при парафії св. Михаїла було **Апостольство Молитви.** Його заснував іще о. М. Григорійчук. ОО. Василіяни відтак перебрали духовний провід над ним, поглиблюючи в його членах релігійне життя через спільну молитву, сходини кружків та часту участь у св. Тайнах. Це товариство завсіди проявляло велику активність у парафії, прикрашуючи церкву, справляючи до неї нові ризи та інше устаткування, спомагаючи бідних та відвідуючи хворих.

1937 року заходами місіонаря о. А. Труха, ЧСВВ повстало **Братство Українців Католиків,** яке в 1950 році перетворилося в **Український Католицький Союз.** Йому треба завдячити в великій мірі існування Рідної Школи при парафії та передовсім зорганізування Вищого Курсу Українознавства, що так гарно продовжується в Монтреалі до сьогодні. Того ж самого року зорганізовано **Лігу Українських Католицьких Жінок,** що повстала з **Жіночого Товариства,** яке існувало при парафії вже від її початків. ЛУКЖ виявила велику активність через уладжування правильних сходин, рефератів, дискусій, різних імпрез, академій, концертів, опіки над дітьми та допомогою скитальцям у Європі.

В 1942 році засновано при парафії також **Українське Католицьке Юнацтво,** яке в 1951 році поділено на дві окремі секції, себто стар-

ших і молодших юнаків і дівчат. Члени УКЮ також уладжували різні імпрези з яких дохід призначували на церкву. На їхніх сходинах Отці давали виклади про нашу Церкву та нашу українську традицію, заохочували до релігійного життя та частої участи в св. Тайнах, а від 1951 року організували для них т. зв. замкнені реколекції.

Для шкільної дітвори від 1944 року існує організація **Дітей Марії,** що її провадять СС. Служебниці, а серед малих хлопців створено **Вівтарну Дружину,** що кожної неділі гарно услуговувала при престолі.

З припливом великого числа інтеліґенції зо скитальщини, зорганізовано при парафії в 1949 році т. зв. **Дискусійний Клюб,** що дав низку різних доповідей з дискусіями про церковне й суспільне життя та зацікавив своїм змістом так новоприбулих, як і старо-канадців.

Коли більше число нашої молоді в Монтреалі почало записуватися на університетські студії, то створено для них у 1951 році окреме душпастирство з окремими Службами Божими і проповідями для членів. По кількох місяцях існування воно перейшло в діючу на цілу Канаду організацію для університетської молоді **"Обнову".**

Ввесь час Отці старалися, щоб при парафії провадилася **Рідна Школа** для дітей, а по державних школах, де тільки знаходилося більше число наших дітей, викладали їм **Науку Релігії** в українській мові. В 1950-их роках створено ще **Вищий Курс Українознавства** для старших дітей, а для найменших **Український Садочок.**

Можна ще згадати, що при парафії св. Михаїла завсіди існував гарний **Церковний Хор,** що про нього особливіше дбали Отці парохи.

При такій ревній та організаційній праці Отців при парафії, яка обхоплювала всіх осіб від найстарших до наймолодших, мусіло парафіяльне життя йти скорим ходом вперед.

Отці Василіяни набувають і провадять літню оселю "Україна"

Вже від самих початків своєї праці в Монтреалі о. Тимочко завважив, що успіх і сила парафії лежить у здоровій та добре вихованій молоді. Для неї він присвячував окреме старання, збирав їх при парафії, цікавився ними, старався дати їм все, що тільки було в його силах. Вже тоді він бачив, що французи й англійці мають для своєї молоді гарні школи, забавові залі та розкішні вакаційні оселі. Цим вони часто притягали й наших дітей до себе, які відтак пропадали цілком для нашої церкви та народу. Тому конечно було протидіяти цій акції всякими можливими акціями.

І тут о. Тимочко став носитися з думкою, щоб набути для нашої дітвори вакаційну оселю десь за містом серед свіжого воздуху над водою. У спілку з о. Жаном вони стали шукати за відповідним місцем на таку оселю. Щастя було з ними, бо вкоротці знайшли таке місце, що кращого не могли сподіватися. Це 640 акрова посілість серед лаврентійських гір Квебеку в віддалі ок. 60 миль на північ від Монтреалю та при добрій дорозі в поблизу міста Ст. Донат. На ній знаходиться приватне гарне озеро, приблизно пів милі довжини, та друге маленьке озерце повище цього серед розкішного густого лісу. Над озером стояло кілька відпочинкових кабін. Це все продавалося за $6,500.00. Вправді, невеликі це гроші на тепеерішні часи, але тоді було страшно й ту суму брати на себе, коли на парафії тяжіла ще поважна сума довгу, а парафіяни дуже бідно стояли маєтково.

Та годі було лишати таку чудову оселю. Тому таки зараз, дня 21. VII. 1938 р., скликає о. Й. Тимочко збори церковного комітету в справі купна цієї кемпи для потреб парафії, а діставши їхню згоду, слідуючого дня дає завдаток на неї в сумі $300.00 На цей завдаток зложилися так: Преосв. Ладика дарував $100.00; Товариство св. Вінкентія а Павльо — $100.00; а о. Тимочко від Чина ОО. Василіян — $100.00.

Отці й парафіяни мали вже свою вакаційну оселю, але мали заразом нову журбу, бо треба було її сплатити та розбудувати для потреб провадження вакаційного табору дітей. Отці мали надію, що вдадуться до урядів державних та різних фірм Монтреалю й Квебеку й скоро дістануть гарну поміч на таку благородну ціль. Вони стали виготовляти "мемуранда" та різні летючки з закликами про поміч та розсилати їх по всіх усюдах. Та помимо найкращих зусиль і просьб їх праця була безуспішна. Чужинці були глухі на потреби української церкви та українських дітей. Про одне таке старання про поміч на розбудову цієї оселі о. Тимочко так записав у домашній хроніці манастиря з дня 17-го червня 1939 року (Том II, стор. 16): "Концерт нашого хору й українських танцюристів на Ст. Геленс Айленд. Концерт гарно відбувся. Під час концерту ми роздали кілька тисяч летючок в французькій і англійській мовах. В них була просьба о жертви на діточу кемпу. Ті летючки не принесли абсолютно жадної користі. Відозвався лишень один француз, Берніє, предсідатель Товариства Сен Жан Батіст, та латинські ОО. Редемптористи. Берніє жертвував $5.00 і ОО. Редемптористи $5.00. Від того часу я стратив охоту просити щонебудь від них. Я побачив, що як наші люди не поможуть

Мандолінова оркестра при церкві св. Михаїла в 1933 році. Посередині диригент Никола Мартинюк.

своїм інституціям, то другі нам не поможуть".

Заінтересування кемпою в парафіян було дуже велике. Всі хотіли її бачити, а заразом часто виїздили туди, щоб помагати в її розбудові. Душею цієї кемпи був таки сам о. Й. Тимочко. Він, літньою порою, як це самий пише в хроніці (стор. 13), їздив туди навіть по три рази на тиждень, бо люди хотіли її бачити, а самі не мали чим там заїхати". При великім зусиллю Отців та ревній співпраці людей вже наступного року стояв на кемпі великий дім для дітей, що містив на долі кухню й їдальню, а на горі спальні для дітей. Під час дня їдальню вживалося також на кляси. У липні 1939 року відбувся перший вакаційний табір для дітей з парафії на велику радість о. Тимочка та втіху всіх парафіян. Але це додало нових трудів, бо попри чисельну працю при парафії, треба було журитися про всі потреби цієї кемпи. Про ці вакаційні місяці о. Тимочко так пише: "У місяці липні я їздив на кемпу майже що другий день, бо треба було доставити поживу, а також декого завезти. В серпні також треба було часто подорожувати на кемпу, а в вересні також". (Дом. хроніка, стор. 17).

Поволі літню оселю "Україна" виплачували, розбудовували та удосконалювали виховну програму для дітей на ній під час вакацій. Туди в літнім сезоні радо спішили не тільки діти, але також молодь, і навіть старші виїздили цілими родинами, щоб у чудовій гірській околиці над прекрасним відсвіжуючим озером відпочити, бо її вважали за свою власну, рідну, українську.

В 1952 році парафія набула для дітей нове модерне приміщення — спальні, з осібним крилом для хлопців, а осібним для дівчат, як також з приміщенням для виховників та лікарської обслуги. Під проводом виховників, діти не тільки діставали на оселі дбайливе національне й релігійне виховання, але своїм хоровим та танцювальним виступом брали участь у великім фестивалі, що його кожного року влаштовувала в тому часі рфанцузька громада в недалекому містечку Роден. Там наші діти втішалися не лише загальним признанням чужинецької публіки за свої виступи, але в проведеному конкурсі здобували перше місце для української пісні й танку. А це все заслуга передовсім о. Й. Тимочка, що набув, сплатив та розбудував для парафії св. Михаїла цю літну оселю "Україна".

Ювілейні побажання парафії св. Михаїла від Отців Василіян у Канаді

У цей ювілейний золотий рік існування церкви св. архистратига Михаїла в Монтреалі

надзвичайно приємно мені під кінець цього допису та в імені нашої Василіянської Канадської Провінції Серця Христового прилучитися до тих побажань, що їх парафія так заслужено в цім році одержує.

Цей ювілей парафії — це час особлившої вдяки ласкавому Богові за всі Його ласки минулого 50-річчя. Бо сподобалося Господеві привязання до свого обряду, Церкви й народу.

Всечеснішим Отцям Парохам, Сотрудникам і всім Дорогим Вірним парафії св. Михаїла з приводу цього золотого ювілею складаю найщиріші побажання й молю милосердного Бога, щоб і надалі Його святі ласки спливали

Група українських середньошкільників Монтреалю в 1933 р. Посередині парох церкви св. Михаїла о. ігумен Йосафат Тимочко, Єпископ українців Канади Кир Василій Ладика й латинський священик о. Каміль Пуасон.

наділити її добрими ревними душпастирями, щиро відданими СС. Служебницями та прикладними й жертвенними вірними, які минуле своєї парафії прикрасили в історії нашої Церкви в Канаді, зокрема ж у Монтреалі, ділами, на врожайну ниву Вашої Парафії, а з ним ще що в них була сильна віра, велика любов і кращі успіхи на Божу славу, для скріплення нашої Церкви та добра й спасіння нашого народу.

ЛИСТ ВПР. О. ЙОСАФАТА ТИМОЧКА, ЧСВВ

— "СПАСИТЕЛЯ" НАШОГО ХРАМУ

Сл. Іс. Хр. 12 квітня 1966

Дорогий Отче Парох,

Щиро дякую Вам за запрошення прибути на Ювілей. З браку доброго здоров'я з жалем мушу відмовитися від такої приємности.

З нагоди Золотого Ювілею побудування церкви св. Арх. Михаїла хочу долучитися до Отців і парафіян, щоб подякувати Господу Богу за Його щедрі ласки а також поґратулювати та дати признання бувшим і теперішним парафіянам за їх жертвенність та витреваліть в поборюванню моральних і фінансових труднощів яких парафія зазнавала від самих початків.

1916 року як за о. д-ра Редкевича будувалася церква св. Арх. Михаїла я був студентом філософії в Монтреальськім семінарі Отців Сулпіціян. Ані на гадку не приходило мені, що за 16 років буду тут парохом. Добре пам'ятаю, як кожної неділі люди клали десятки, п'ятки, та сотки долярів на тацу, на будову церкви. Це був час війни і всі працювали і дуже добре заробляли. Однак замало було грошей ,щоб покінчити Божий Храм. По війні настали дещо більш кепкі часи.

Так минуло 14 років. Тодішний парох Всеч. о. Михаїл Григорійчук за позичені гроші збудував простору парафіяльну галю. За один рік парафіяни на сплату галі зложили дуже велику суму гроша але не були в силі ввесь довг сплатити, бо настало безробіття так, що до двох років одна третина парафіян була на запомозі (реліфі) — 1933 року 195 родин були на запомозі. Парафіяльні приходи меншали, а довги зростали.

Безробіття — це одна причина фінансового клопоту, а друга причина була та, що якраз в тім часі комуністи з одного боку, неоправославні з другого боку, а протестанти з третього, завели завзяту пропаґанду і боротьбу проти нашої церкви. Напосілися, щоб її знищити. Всі разом счинили клич, що, мовляв, Гр. Католицька церква ось-ось пропаде — шкода ваших грошей. Це вияснить читачеві, чому 7 або 8 сот людей в неділю на тацу складали від 15 до 25 долярів. Приходи в церковній галі були дещо більші.

Так було 1932 року коли тогочасний єпископ Кир Василій Ладика попросив Отців Василіян в Мондер, щоб перебрали обслугу Монтреальської парафії. Тому, що я побирав свої філософічні і богословські студії в Монтреальськім семінарі Отців Сулпіціян на мене впав "жереб". Вспр. о. Крижановський каже до мене: "Отче Йосафате, їдь до Монтреалю, там побідуєш два три роки а потім привикнеш до біди і буде тобі добре!"

При кінці червня 1932 р. я обняв обслугу в парафії св. Арх. Михаїла. На моє щастя в парафії було 20 а може й більше родин, що знали Отців Василіян ще з старого краю, а також чули про працю Отців Василіян в Альберті. Ці парафіяни, а за ними й другі дістали мовби якогось нового духа. Відразу почали кооперувати з Парохом і Комітетом з переконанням, що парафія не пропаде. Таца недільна збільшилася на сто процент, але це ще було замало, щоб зачати сплачувати довги.

При кінці вересня 1932 р. Церковний Комітет скликав надзвичайні парафіяльні збори і на тих зборах одноголосно рішили передати церкву св. Михаїла під управу Отців Василіян.

При кінці 1933 р. на рік 1934 я запровадив систему недільних конвертів. В тім часі наша парафія була перша між українськими парафіями, що прийняла ту систему. Мені дають кредит, що я був перший з українських священиків, що відважився відступити від традиційної 5-центової системи і запровадив недільні конверти. Ці недільні конверти врятували нашу парафію. Таца підскочила з 15.00 до сто і більше долярів на тиждень. А найважніше було те, що тоді можна було контролювати хто прихильний а хто ні. Від тоді ми зачали сплачувати довги.

1938 року я зібрав від добрих людей досить грошей на першу рату на закупно прекрасної посілости з озером на вакаційну діточу оселю. Це перша українська діточа оселя в Канаді.

Годиться тут згадати і те, що за поміччю отця Пвасона ми оба вижебрали 30 стипендій в різних французьких колеґіях і семінарах. Кожна стипендія була від 4 до 8 років. Тоді утримання хлопця в колеґії виносило від 150 до двіста долярів річно. На великий жаль ми оба разом не могли найти 30 відповідних і охочих хлопців. Ми найшли 20, але мало з них витримали до кінця. Щоб заповнити місця ми на щастя дістали 5 чи 6 Василіянських сколястиків філософів і розмістили їх в семінарях де покінчили курси філософії.

Ще одну відомість треба підкреслити, а це, що в протязі 20 років праці Отців Василіян постало 4 нові парафії. До цього розвою причинилося багато Отців, що мені помагали, як Вспр. отці о. Йосафат Жан, о. А. Трух, о. М. Пасічник, о. Севастиян Шевчук, о. П. Гевко і інші, що коротший час перебували в Монтреалі. Цей успіх Отців Василіян був можливий і улегшений великою і щирою кооперацією парафіян.

о. Й. Тимочко, ЧСВВ

о. І. Назарко, ЧСВВ

ЮВІЛЕЙНИЙ РІК

У житті так фізичних, як і моральних одиниць трапляються інколи світлі моменти; моменти, що наче той розіскрений метеор прояснюють захмарений небосклін життя; моменти, що наче жива течія обновлять духа в його найглибших основах.

Немає сумніву, що до цього роду світлих моментів у житті українського Монтреалю належить золотий ювілей його матірньої парафії св. Архистратига Михаїла.

Сам Бог у св. Письмі Старого Заповіту приказав святкувати йвілейний рік, кажучи: "П'ятдесятий рік уважатимете за святий і проголосите волю всім мешканцям краю. Це буде ювілей для вас і кожен повернеться в свою бо це ювілей, святий час для вас". (Левіт 25, 10-13).

Так і для матірньої парафії Монтреалю 50-тиліття її існування — це святий час для неї. Тому треба його гідно відсвяткувати. В яких же настроях і почуваннях серця, і з якими пібуде для вас ювілейним роком. Не будете сіяти, ні збирати того, що само вродиться і не піснями на устах ми повинні святкувати цей ювілей? Завжди, коли ми стоїмо на такій межі часу, як 50-ліття, якісь дивні почування ворушать наші серця! Одначе, коли ми глибше вслухаємося в голос своїх сердець, то відчуємо, що домінантне почування в такому моменті — це **почування вдячности.** Перша пісня,яка самочинно виривається з наших уст і сердець — це той величній церковний гимн. "Тебе, Бога хвалим!" Так, ми повині бути глибоко вдячні преподобному Богові найперше за ті всі природні дари, що їх Він нам уділив продовж першого півстоліття; за те, що ми не тільки не розплилися в чужому морі, але після 50-ти років ми, як українці, живемо, ростемо й розвиваємося, збільшуючи тут у Канаді кадри української інтеліґенції, творячи нові культурні й політичні організації та інституції, гордячись уже третім поколінням нашої дорогої молоді, що є весною нашого релігійного й національного життя. Але ще сердечніше ми повинні дякувати Богові за ті надприродні ласки, якими Він у своїй доброті нас обсипував. Щоденно в нашій парафіяльній церкві приносилося кілька Безкровних Жертв за наші гріхи, за гріхи парафії і народу. Щонеділі й свята проповідувалося Боже слово, предобрий Бог кормив нас своєю Божою наукою, а більше приготованих Він кормив навіть своїм Найсвятішим Тілом. Чи були ми вдячні Богові за те? О, як цінили б це наші брати й сестри у Рідному Краю, позбавлені цих надприродних дарів!

Але крім Бога наша вдячність належиться теж добрим людям, що перед 50-ти роками клали підвалини нашої парафії. Маємо на думці в першу чергу наших заслужених Отців Парохів, як: о. д-р К. Єрмія, о. д-р А. Редкевича, о. д-р І. Перепелицю й інших. Богато для розбудови парафії та храму причинилися ОО. Василіяни, а зокрема о. ігумен Йосафат Тимочко. Не забуваємо теж і тих наших парафіян піонерів, як: І. Зьолковський, І. Теленько, К. Мирвицький, Т. Гуменний, Н. Бучковський і другі. Майже всі вони, за малими виїмками, вже відійшли до вічности, але їх праця перейшла до історії нашої парафії як певний капітал, що ним живуть наші молоді покоління. Крім сердечної молитви за душі тих піонерів, другим об'явом нашої вдячности нехай буде оця скромна "Пропам'ятна Книга", яку немов вінець кладемо на їхні могили спривоу 50-літнього ювілею.

Друге почування, що самохіть вириває ться з наших сердець — це почування сокрушеної перепросьби, що міститься в словах тієї церковної пісні: "Змилосердися над нами, Господи, змилосердися над нами!" Коли ми сягаємо думкою взад у минуле півстоліття — то мимохіть перед нами виринає питання: Чи ми продовж тих 50-ти років сповнили все, чого від нас домагався Бог, Церква й Нарід? Така серіозна хвилина, як 50-ліття храму, вимагає від нас усіх основного іспиту совісти, бо метою кожного ювілею є перш за все зробити підсумки праці й піддати їх осудові історії. Часто буває, що навіть дуже величаві святкування не полишають по собі тривалого сліду, бо не зроблено відповідного балансу праці замкненої ювілейними датами. Тому спитаймо себе щиро: хто з нас пережив минулі роки без провин і прогріхів? Хто сповнив усі свої обов'язки супроти Бога, Церкви й Народу? Коли Бог умістив нашу візантійсько-українську парафію в метрополії західно-латинського світу, — то дав нам сповнити важну місію. Чи ми любовю нашого українського обряду, ціненням наших традицій та вживанням української мови були тут гідними репрезентантами нашої Церкви й нашого народу? О, мабуть неодин з нас тут матиме за що перепрошува-

ти Бога. Але поруч Бога, ми повинні перепросити й наших ближніх, яких ми обидили, чи заподіяли кривду. Нехай з цим ювілеєм щезнуть і пропадуть у нашій громаді всякі групові непорозуміння і партійні чвари. З цим св. ювілеєм простім "всім все" і "друг друга обнімімо, нехай мати усміхнеться, заплакана мати" — як казав наш національний пророк Тарас Шевченко.

Самі наші зусилля будуть безуспішні, якщо Бог їх не поблагословить. Тому просім багатого Божого блогословення для наших Отців Душпастирів, для нашої парафії, для наших родин, для всіх добрих організацій, а передусім для нашої молоді, щоб вона виросла нам на потіху, а Україні на славу. Не забудьмо в своїх молитвах за нашу поневолену, але нездолану Батьківщину, за наш страдальний,

ДИТЯЧИЙ САДОК В МОНТРЕАЛІ ПРИ ПАРОХІЇ СВ. МИХАЇЛА ПІД ПОКРОВОМ Л.У.К.Ж., В 1952 РОЦІ. Знимка представляє дітей та їх виховниць і Отців: пані М. Солонинка — пані Я. Бринявська — Впр. о. д-р І. Назарко — пані К. Вербицька, довголітня голова відділу Л.У.К.Ж. — пані Н. Бродович і пані Л. Лугова.

Врешті ми повинні завершити наші ювілейні святкування гарячим проханням до Бога, якого висловом є оця церковна пісня: "Тебе убо просим помози рабом твоїм". Всі бажаємо, щоб у другому 50-тилітті ще краще розвивалася наша парафія, її школа й організації. але й невстрашимий нарід, за нашу переслідувану, але завжди в катакомбах живу українську Церкву, Її Єрархів і за Її Первоєрарха Кардинала Йосифа. Просім Бога, щоб дав нам скоро побачити повний тріюмф Христового Царства, Христової Церкви, вільної Христової України!

о. Николай Кушнірик

ПОКЛІН ПОПЕРЕДНИКАМ

Для історика, який пише про століття, п'ятдесять років — це неначе краплина в морі часу, але для пересічної людини, яка пережила дане півсторіччя, — це більша частка її буття. Кожна парохія — це моральна особа, яка має своє власне життя. Нещодавно матірна парохія монтреальських українців взірцево святкувала Золотий Ювілей свойого храму. У проповідях, промовах та привітах, з такого урочистого приводу, не бракувало шафування похвалами, так що міг створитись недомисел відносно дійсної історії парохії. Бо триб життя цієї не завжди катався по накотистій дорозі. Одначе, навсупор густо-часто не повівним обставинам, усердя духовного проводу, що, при Божій помочі, зуміло обговтатись з навіть найбільш неперебутнім, подолало труднощі, які могли були не допустити до настання парохії, її вижиття, розквіту і нею посідання сьогодні поважної облади. Подумки, кожний ревний парохіянин є свідомий того, що вижиття до Золотого Ювілею — це заслуга не лише одного або сучасного пароха, але всіх його попередників — всіх прежніх душпастирів та духовних предтеч, між якими випинаються такі напередовці і загарливці як бл. пам. о. Д-р Кирило Єрмій, о. Артур Демаре, о. д-р Іван Перепелиця, о. д-р Амвросій Редкевич, о. Михайло Григорійчук, та Впр. оо. Йосафат Тимочко, Йосафат Жан, Севастіян Шевчук і Мирон Дацюк.

Не можна пустити в запомин факту, що моральним причинцем щодо зорганізування парохії і будови першого в Монтреалі українського храму був Слуга Божий Митрополит Андрей Шептицький, який своїм батьківським словом зумів напутити наших вірних, коли відвідував наше місто в 1910 році. Його палка промова дала побуд до конкретного діла, що в очах не одного виглядало надто озійним.

Настання зорганізування першої української католицької парохії завдячується бл. п. о. Докторові К. Єрмійові та його світським полигачам, а саме тим першим піонерам, які привезли до Канади глибоку віру і привязаність до рідного обряду. Між ними знайшлись і такі, що були готові не тільки жертвувати посвят, але і своє здоров'я, а навіть і своє життя, щоб лише виконати наказ свойого рідного Митрополита. Вони ковтали образи, не зневірялись перед штурмом різнородних підрочок і підривів зі сторони маловірів та не-

Перше св. Причастя дітей парафії св. Михаїла в 1962 р. Посередині о. парох проф. Николай Кушнірик і Сестри Служебниці, що приготовили дітей до Св. Причастя: сестра Порфирія й сестра Стефаніда.

Середня частина іконостасу. Малював Володимир Мазепа, а різьбили Богдан Білошевський й Альфред Шройдер, 1957 р.

молів, та ніколи не соромились тим, що були поплічниками церковного проводу в Божій справі.

Не диво отже, що їнхі благородні посилля залучили успіху, а їхні противники загубились як всецілі невдахи в проваллях історичного забуття.

Від самих азів нашого церковного життя в канадській метрополії наші душпастирі випинались не лише як духовні провідники, але й як свідомі патріоти і просвітники трудящого люду. Бл. п. о. Д-р Іван Перепелиця був головним основоположником "Просвіти", яка теж вижила понад півсторіччя. Він і його попередник здобули для дітей наших піонерів від місцевої Шкільної Кураторії т. зв. "українські кляси", де наша дітвора вивчала рідних мови, історії та обряду. Зновляти на них те, що вони бажали або потоляли златинщення дітей наших перших імігрантів — це піддрочка, що не гідна довшої відсічі.

Купчу щодо місця на якому стоїть сьогодні наш храм завдячуємо священикові канадо-французького походження, тобто о. Артурові Демаре, в серці котрого панувало усердя дійсного місіонара, а не хитрого латинізатора. На підставі минулого свойого рідного люду, який завжди боровся проти винародовлення та за своє власне вижиття, він скоро збагнув був наше подібне, якщо не співрядне, положення.

Слід тут згадати, що інші такі місіонері, а саме бл. п. о. А. Сабурин і Впр. о. Й. Жан, адоптували наш нарід, душу якого від разу полюбили. Либонь не завжди ми вміли виявити їм свою вдячність, але вони, свідомі того, що вдячність — це чеснота будучих поколінь, бажали тільки вижиття українського народу і спасіння українських душ.

Заклюнувшись, парохія відчула брак власного храму. Керманичем її стає бл. п. о. Д-р А. Редкевич — людина високих образування й оглади. На думку кожного — це кандидат на єпископа. Він бо посідає всі прикмети справжнього інтелігента і щировідданого душпастиря. Він від самого початку імпонує вірним і залучає доброї репутації між нашими одновірцями латинського обряду. Новий парох — це не лише людина метафізичних та умозірних здібностей. Він виявляє непересічну практичність в справах суто конкретного характеру. Його мрією є збудувати про-катедральну святиню, около якої мало б бути навзкрізь східнього стилю. На превеликий жаль, брак достатніх фінансів не дозволив на таку імпозантну будову. Збудовано лише пивницю. Але плян залишився в пам'яті о. Доктора, якому вдалось його приблизно здійснити аж по довгих літах в Віндзорі.

Мабуть не випадає тут писати надто особисто, але альтруїзм й історія минулого примушують до слідуючого. Діялось це тому около десять років. Читаю часослов під час канцелярійних годин. В резиденції, що її збудував о. д-р Редкевич, незвичайна тиша, бо літня пора. Раптом чути телефон. Голоситься швагер о. Амвросія. Питається: "Чи маєте час прийняти гостя?"

"Кого ж?" — відповідаю з цікавости.

"Всесвітлого о. Д-ра Редкевича, який прибув до мене в гості", — пояснює мій співрозмовник.

Моя бючка починає битись скорим алюром. Кажу: "Його візит буде для мене великою честю. Прошу ласкаво його привезти".

"Будемо в вас за пів години".

Коли я побачив через вікно, що мій достойний гість і вельми заслужений попередник висів з авта, я вийшов йому на зустріч аж на тротуар. Старенький мене обняв неначе рідного сина.

Стінопис маляра Володимира Мазепи, що представляє нашу замучену Єрархію та частково хіротонію (висвячення на єпископа) Кардинала Кир Йосифа Сліпого.

ДІТОЧИЙ ТАБІР НА ПАРОХІЯЛЬНІЙ ОСЕЛІ "УКРАЇНА"

Діти зі своїми виховниками та панями, які їм кухарили. Великий будинок — приміщення для дітей — був збудований в 1952 р. Парохом тоді був Впр. о. Протоігумен Мирон Дацюк, ЧСВВ. Будова коштувала $14,800.00. Оселю набуто в 1938 р., коли душпастирювали Впр. оо. Йосафат Тимочко і Йосафат Жан. Ситуована в горах Лаврентидах, тобто канадських Карпатах, оселя має 640 акрів або одну квадратову милю і аж два чудові приватні озера. Кожного року зо сто дітей їдуть там на тритижневий побут.

"Отче парох", — каже він, — "відколи я почув, що Ви збудували цей храм, моєю мрією було його побачити, поки ще живу. Моїм бажанням, якщо дозволите, було б відправити в ньому хоч одну Богослужбу".

"З невимовною приємністю" — відповів я, опанувавши своє схвилювання. "Вірні, які Вас пам'ятають, будуть приємно заскочені".

У церкві старенький вдивляється на побудову, архітектуру, святилище, тощо. Сльози вдоволення починають перлинами росити зморшнене лице достойного відвідувача. Ждучи його опінії, стараюсь виправдатись, чому не вдалось і мені здійснити його пляну. Усміхаючись крізь сльози, мій гість бере мене за шию і пригортає до своїх грудей.

"Ви, отче Парох, збудували храм, про якого я міг лише мріяти. Гратилюю Вам. Виджу, що Ви добрий господар і будівник".

Відповідаю жартівливо: "Бо мене хрестив мудрий священик, тобто Ви".

"То я Вас хрестив?" — питається гість.

Додаю, що і миропомазував та вперше сповідав і причащав. Вдоволення мойого гостя наглядно без краю.

Такою аколядою перший парох - будівник схвалив завершене діло, що було започатковане ним та іншими моїми попередниками.

Добра воля та особиста жертвенність першого будівника були прикладом для вірних, які жертвували свої лепти регулярно, щоб сплатити довг обтяжений пожеддю. Але коли прийшла фінансова криза в цілій Канаді, наша парохія знайшлась у небезпечному затиску. Наділ "спасителя" ситуації впав на сина Чину св. Василія Великого, а саме на Впр. о. Йосафата Тимочка. У житті нашої парохії — це була найважніша поворотка. Як молодий студент, я був свідком скромного й вбогого життя цього монаха-пароха, панівним граняком особистості якого був безприкладний оптимізм піддержаний на кожному кроці дотиковою самопожертвою його одноіменника о. Йосафата Жан-а. За їхнього душпастирювання не лише сплачувалось довг, але ще й набуто літню оселю в канадських Карпатах (Ляврентидах). Завдяки їхнім зусиллям парохія нарешті вийшла на накотистий шлях. Добробут спричинений II-ою світовою війною позитивно вплинув на фінансовий стан парохії, яка кілька літ перед тим стояла на розстайній дорозі — коли то недруги приготовлялись над нею співати ненію.

Після катаклізму війни Боже Провидіння, чуваючи над матірю українських церков, посилає душпастиря в серці якого жевріє любов

до всіх, а зокрема до нових еміґрантів — жертв нацизму й його червоного родича — большевизму. Безліч новоприбулих знаходять в особі Впр. о. Севастіяна Шевчука щирого опікуна, дорадника і працешукача. Інтелектуальний рівень підноситься завдяки праці Впр. о. д-ра Іринея Назарка. Парохіяльна заля, що її збудовано під час побуту Всесвітлішого Вікарія Ґенерального Михайла Григорійчука, який зрозумів був конечність такого приміщення для спільної парохіяльної діяльности, що виявлялась в різних формах до тієї пори, одержує нову настійку і стає захистом для нових організацій мілітантного патріотизму.

Церковні психологи твердять, що кожна парохія дістає такого пароха, якого вона варта, але слід додати, що густо-часто парохії дається такого пароха, якого вона в даному етапі потребує. Пристосуватись до канадського трибу життя новій іміґрації допомагає такий вельми лагідної вдачі священик, як Впр. о. Мирон Дацюк. Милий й енергійний, він, за порадою св. Павла, старається бути "усім для всіх". Тим чином він здобуває собі любов старших і молодших. Як Христос, він найпаче любить дітей і перед своїм виїздом лишає на оселі просторий дім, в якому кожного року таборує наша дітвора під наглядом самовідданих навчальників.

Складаючи цей доземний поклін прежнім душпастирям, теперішні духовні керманичі матірної парохії стараються йти їхніми слідами, наслідуючи головну прикмету кожного з них. Досвід попередників — це основа на якій будувалось теперішнє, та будуватисьме майбутнє. Збудувати храм, парохіяльні дім і залю не так важко. Головним — будувати духа в серцях вірних — духа християнського та українського, так щоб наша парохія могла вижити до многих ювілеїв.

Покійним вже попередникам "Вічная пам'ять", а живим ще — бажаємо багатоліття!

ЖИВІ ПРИЧИНИ НАШОЇ ГОРДОСТИ

В палаті Їх Еміненції Кардинала П. Е. Леже. Панни Галя (1960 р.) й Орися (1961 р.) Бродович одержали першу нагороду в релігійнім конкурсі учнів VII кляс в Монтреалі На знимці: — Всеч. о. Проф. Н. Кушнірик, Галя Бродович, Кардинал Леже, Орися Бродович, Всеч. о. Куній, пан Василь Бродович, пані Г. Ганон, директорка школи Овр Лейді оф Монт Роял, і пані Наталія Бродович.

ДИТЯЧИЙ ТЕАТР "ВЕСЕЛКА"

"Лісове Свято" — під покровом відділу Л.У.К.Ж. при нашій парохії — 1955 р. За керівництвом пані Дарії Савка, пані Наталії Бродозич і п-а Богдана Білошевського.

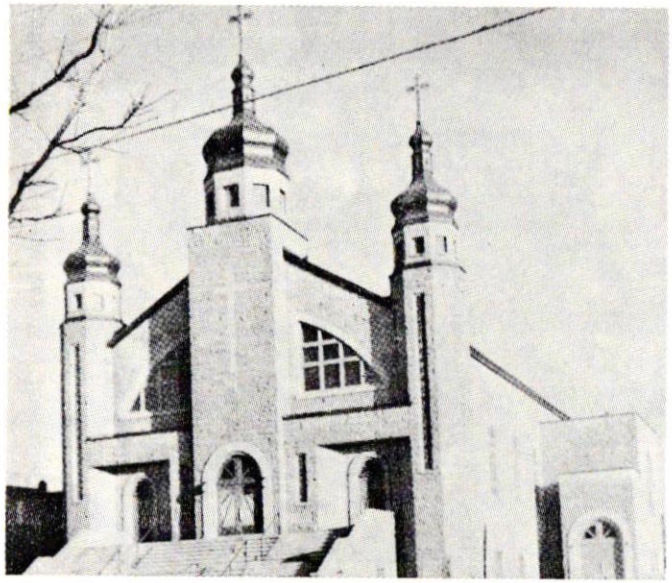

МОЛОДИЙ ТЕАТР

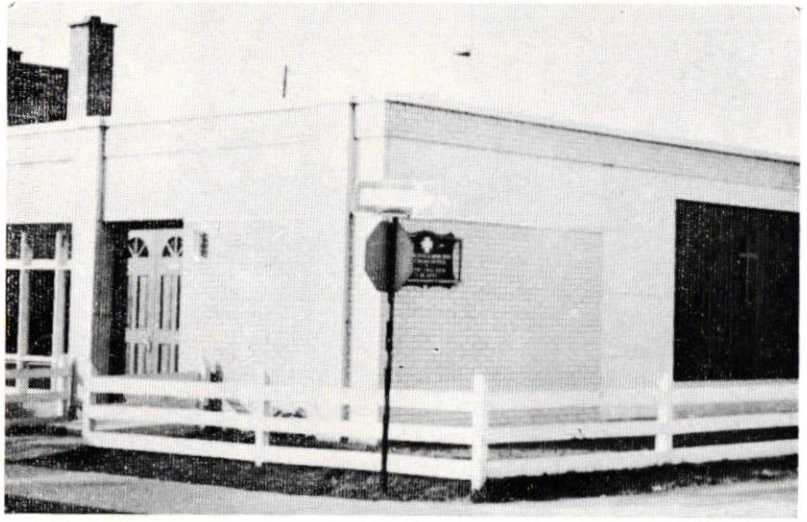
На знимці артисти й автор вистави п. з. "Князь перед Іконою", укладу Всеч. о. Проф. Н. Кушнірика під мистецьким виведенням і декораціями покійного Богдана Білошевського в 1957 році.

Матірна церква св Михаїла в Монтреалі.

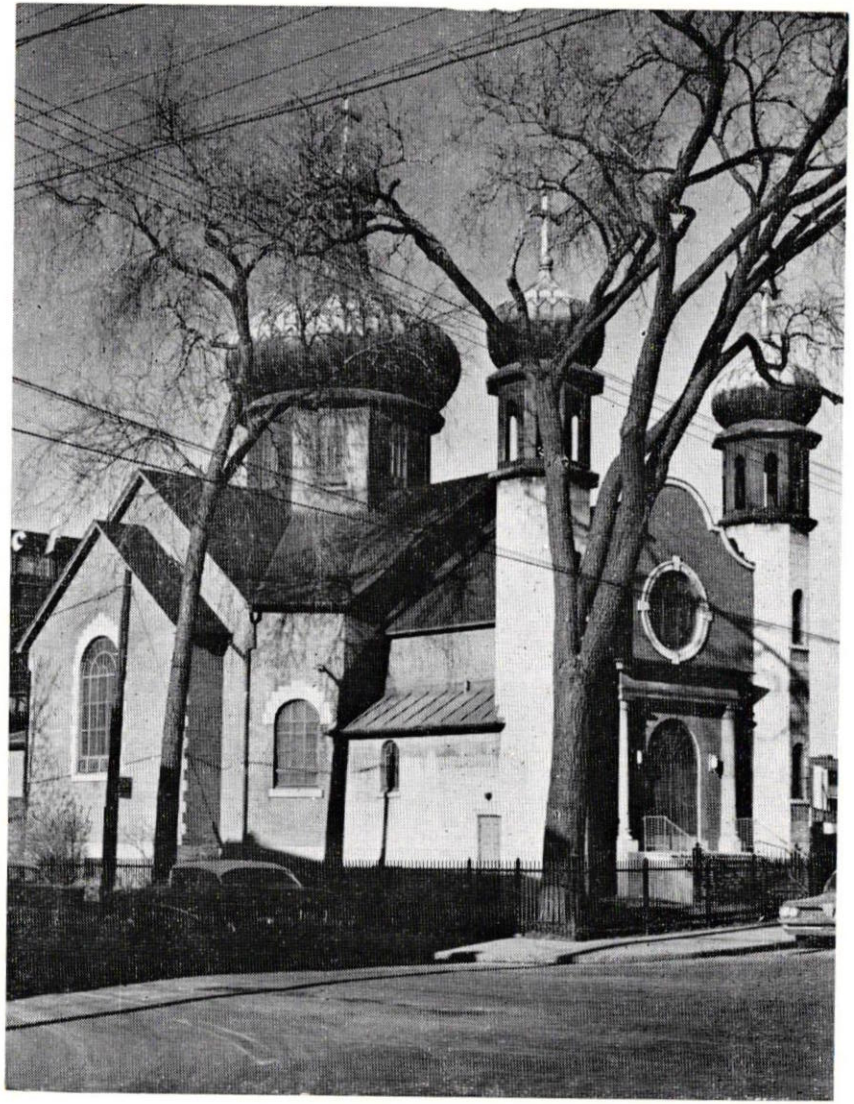
Церква Успення Пресвятої Богородиці на Роземонт у Монтреалі.

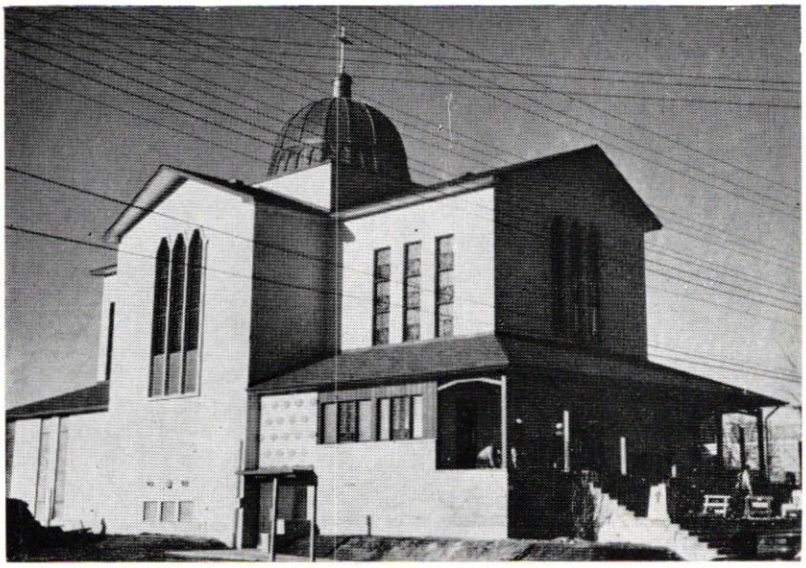
Церква св. Івана Хрестителя (парк Екстеншин) в Монтреалі.

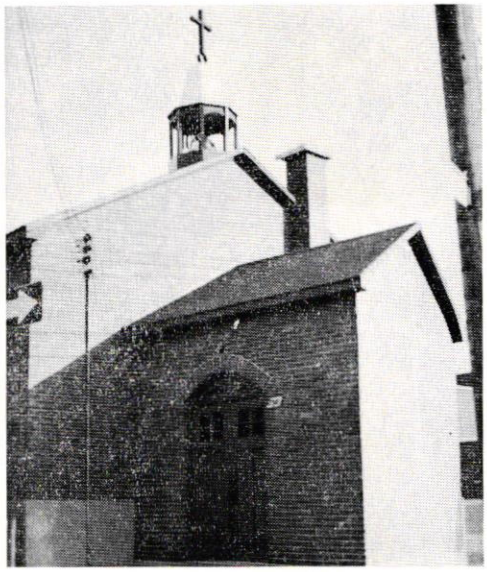
Церква св. Василія Великого в Ляшін, к. Монтреалу.

Церква св. Духа на Пойнті, в Монтреалі.

Церква Вознесення Господнього для греко-католиків із Словаччини в Монтреалі.

Церква св. Йосафата (Віль Емара) в Монтреалі.

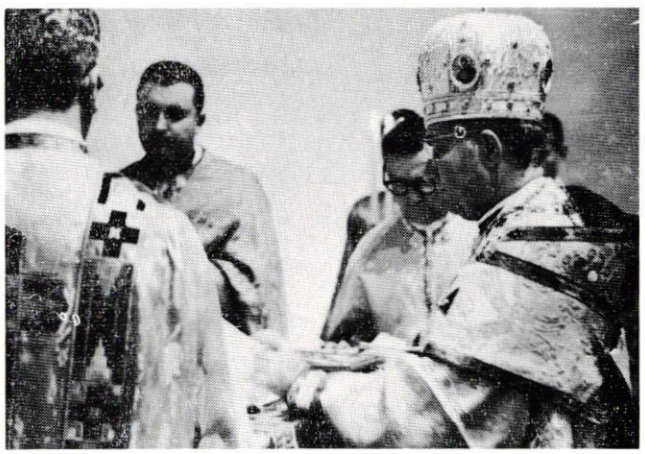
ВЕЛИЧАВІ СВЯТКУВАННЯ ЗОЛОТОГО ЮВІЛЕЮ ХРАМУ СВЯТОГО МИХАЇЛА В МОНТРЕАЛІ

Стаття в "Нашій Меті", Торонто, 18 червня, 1966 р.

Неділя 1-го травня 1966 року була для українців міста Монтреалю днем радости, днем великого духового піднесення, тріюмфу й слави. В цей день, що його сотворив Господь, як сказано у Великоднім стихарі, всі раділи й веселилися. Причиною цієї небуденної радости були торжественні святкування 50-тиліття побудови найстаршої української святині в Монтреалі, якою є церква св. Арх. Михаїла. З цієї нагоди всі учасники думками й почуваннями линули в минуле, відтворюючи в пам'яті спогади про змагання піонерів, у висліді яких збудовано цей матірний храм, що став найбільшою святістю та найціннішим скарбом для всієї громади.

Будівничі храму

Творцями храму були в першу чергу наші піонери, які здоровим розумом і щирим серцем відчули, що без рідної церкви буде неможливе зберегти себе й своїх дітей у вірності Богові та Україні. Тому, рівномірно з розбудовою суспільного життя, яке вже в 1906 р. оформлюється в "Товаристві Українців", ідуть їхні намагання за створення парохії та побудову власної церкви. Цим плянам сприяє Боже Провидіння. З волі Бога, в 1910 р. відвідує Монтреаль Слуга Божий Митрополит Андрей Шептицький в асисті Єпископа Сотера Ортинського, щоб взяти участь в Євхаристійному Конґресі. З тієї нагоди тодішні провідники влаштовують ширшу зустріч з Владиками, в часі якої Митрополит виголошує з балькону при вулиці Фльоріян історичну промову, вказуючи за необхідність збереження рідного духа й віри та закликаючи до побудови власної церкви, приобіцюючи в тому святому ділі свою допомогу. Ця ідея зустрілась з одушевленням і сейчас знайшлись її виконавці. З тією метою твориться Церковний Комітет, в склад якого входять: І. Зьолковський, як голова, М. Нагірний — замісник, І. Стельмах — секретар, Т. Жила — фінансовий секретар, Т. Гуменний — скарбник, і як члени: В. Гошко, Г. Зеле-

АРХИЄРЕЙСЬКА СЛУЖБА БОЖА

Їх Ексцеленція Кир Ісидор в асисті Всесвітлого о. Декана А. Цимбалістого, Впр. о. Ігумена В. Сороки, Всеч. о. Л. Чайки та інших Отців.

Архипастир Скитальців, Кир Іван Бучко, під час архиєрейської Богослужби, 1957 р., благословить масу вірних, що прибули зложити йому поклін вдячности за поміч на скитальщині.
По лівій стороні: Всесвіт. о. д-р Михайло Залєський

нецький, П. Куницький, С. Павлишин, Д. Пархін і І. Теленько. Їм до помочі приходять згодом К. Мервицький і С. Конанець, а в останніх часах Данило Литвин, Павло Масний, Володимир Міщук, Петро Савчук, Іван Гнесько та інші. З почину цього Комітету прибуває в липні 1911 р. до Монтреалу для духовної обслуги перший постійний український священик в особі о. д-ра Кирила Єрмія. Спершу Богослужби відправляються в церкві оо. Францісканів, тобто св. Антонія де Паду при вулиці Лягошетієр, а ріг Плєссі. Біля церкви обєднується вся громада, яку обслужити не дає собі ради один душпастир. Тому йому до помочі приїжджає о. М. Двуліт, обіймаючи духовну опіку в дільниці Пойнт-Сейнт-Чарлс. Але праця проходить серед вельми важких обставин і перші українські священики не можуть втриматись. На їхнє місце приходять французькі священики, що приймили наш обряд і вчинили стільки добра для нашого народу. На відмічення заслуговують оо. Адоній Сабурен, Артур Демаре, а зокрема Йосафат Жан. Це власне за душпастирства о. А. Демаре куплено в 1912 р. площу при вулиці Ібервіль і ріг Гошеляга, на якій побудовано згодом храм. Щойно на їхню зміну приходять на переломі 1913-1916 рр. нові українські священики, а саме о. д-р Амврозій Редкевич і о. д-р Іван Перепелиця, які з великою енергією беруться за дальшу розбудову громадського й релігійного життя. Це о. д-р А. Редкевич став першим будівничим храму, а о. д-р І. Перепелиця основником Т-ва "Просвіта", що існує й успішно розвивається по сьогоднішний день. Переломовою подією в історії нашого храму були церковні збори в дні 16-го квітня 1916 р., на яких вирішено приступити до будови, передаючи контракт будови до виконання французькій фірмі Братів Філіон. До будови приступлено, маючи в касі тільки $1,517.17. Але Божа ласка була з нами. Спільними зусиллями о. Душпастиря та Церковного Комітету при підтримці вірних будується фундаменти під храм. Завершенням тих трудів було врочисте посвячення угольного каменя, що відбулося в дні 19 листопада 1916 р. З уваги на те, що що за два дні припадав празник св. Михаїла, прибрано за покровителя церкви якраз св. Архистратига Михаїла. Акту посвячення довершив Кир Никита Будка, перший український католицький єпископ Канади, якому судилось стати мучеником за Христову віру. Офіційне відкриття, враз із відправою першої Служби Божої у власному храмі, відбулося на Великдень 1917 р. Кошти будови винесли 50,000 долярів, тому парохія попала у фінансові труднощі. Все таки в 1929 році, за душпастирювання о. монсіньора Михайла Григорійчука щастить побудувати парохіяльну залю з боку резиденції. Та положення загострюється в часі загальної економічної кризи в Канаді в 1930 році. Довги загрожують втратою церковних будинків. На щастя, з волі Єпископа Кир Василія Ладики адміністраторами і душпастирями церкви призначено оо. Василіян, завдяки яким, зокрема надлюдським жертвам оо. Йосафата Тимочка, Йосафата Жана, Мирона Дацюка, д-ра Іринея Назарка та інших ситуація значно кращає. Вони через 20-тиріччя діяльности санували фінансовий стан парохії, збільшили майно, набуваючи на власність прекрасну вакаційну оселю "Україна", та оснували нові парохії на Пойнті, Лящін. Віль Емар і для словаків візантійського обряду. В 1952 році на місце оо. Василіян новий Екзарх для українців католиків Східньої Канади Кир Ізидор Борецький призначує для церкви св. Михаїла нового пароха, а саме о. проф. Николая Кушнірика, уродженця Монт-

Преосвященний Кир Ісидор благословить учасників Золотого Ювілею

реалу та вихованка місцевої французької духовної семинарії, який закінчує в 1954 році будову храму, основно перебудовує залю, розмальовує й прикрашує храм, виявляючи велику ревність, ініціятивність та організаційний хист та здобуваючи собі загальну пошану, любов і розголос. З його ініціятиви та під його вмілим проводом запляновано оті ювілейні святкування.

Архиєрейська Служба Божа

Святкування 50-тих роковин посвячення угольного каменя започатковано Архиєрейською Богослужбою. Вже перед початком відправи храм заповнився вірними, що прибули, щоб гідно привітати свого Владику, а також віддати пошану та виявити вдячність будівничим, отим ктиторам і благодітелям храму. Владику в притворі привітали о. проф. Н. Кушнірик, як парох, передаючи Владиці ключі, як правному власникові, та п. Іван Гнесько, як місто-голова Церковного Комітету, хлібом і сіллю — символами української гостинности й багатства. Кир Ізидор дякує за привітання та в супроводі процесії входить до церкви. Помітне враження та почуття вдоволення викликає у Владики присутність в храмі чисельних колон сумівців і пластунів в одностроях, що своїми організаційними синьо-жовтими прапорами, немов клаптиком голубого неба, принесеного з рідного краю, замаїли всю святиню. Богослужбу Владика відправляє в сослуженні о. А. Цимбалістого, монтреальського декана, В. Сороки — ігумена оо. Василіян в Оттаві, Л. Чайки — пароха церкви св. Духа та В. Бринявського, — пароха церкви св. Івана Хрестителя. Диякону є о. С. Гар. Співає церковний мужеський хор під орудою проф. Р. Нагребецького, який красою співу, поруч із величавою обрядовістю надає особливої урочистости відправі. Спів і молитви наповнюють душу благородними почуттями. Ці особливі почування скріплюються в часі духовної проповіді Владики, яку вірні слухають у великому напруженні. На вступі Владика дякує за щирі привіти та вияви синівської любови, висловлюючи свою радість, що може приймати участь у Ювілейних Святкуваннях. Теплими словами згадує перших піонерів й всіх тих Отців духовних і світських осіб, що причинились до побудови храму, відмічуючи їхні неоцінені заслуги. Зокрема дає належну оцінку трудам оо. А. Редкевича, Й. Тимочка, ЧСВВ та Н. Кушнірика. Нав'язуючи до слів св. Євангелія в цю неділю про уздоровлення недужого при Витезді, доказує, що такою чудотворною купіллю для спасіння душі кожної людини є св. Тайна Сповіді, яку треба жертвувати сьогоднішнього дня не лише для власного добра, але на інтенцію всіх тих, що працювали для розбудови парохії, а які відійшли в засвіти. Всім тим піонерам-будівничим храму, духовним Отцям, Сестрам монахиням, членам Церковних Комітетів, виховникам і провідникам

Частина привязних з членами Пласту і Спілки Української Молоді

належиться щира вдячність і глибока подяка. Хай вклад їхньої праці буде запорукою нашого світлого майбутнього. Для якнайскоршого осягнення цієї мети треба скріпити наші зусилля для виховання молодого покоління, приступити до будови цілоденної української школи, побільшити виховні й провідні кадри суспільних діячів та розвивати серед молоді так необхідні покликання на священиків, монахів і монахинь. Своє духовне слово Владика закінчує уділенням повного відпусту тим, що сповнили потрібні передумови та архиєрейським благословенням. Після відспівання многоліття, пролунала з глибин сердець молитва "Боже Великий" з благанням до Небесного Вітця, щоб зіслав вкінці нашому нездоланому народові "силу й славу, волю й власть".

Святочний Бенкет

В ході дальших святкувань був Ювілейний Бенкет, в якому взяло участь 590 осіб. Бенкет відбувся в просторих сальонах репрезентаційного готелю "Квів Елізабет". При почесному столі засіли: Єпископ Поль Грегуар — помічник Кардинала Леже, федеральний посол з консервативної партії Жорж Валяд, провінційний посол Едгар Шарбоно, замісник посадника міста Джон Паркер, адвокат Андре Пакет, генеральний секретар найбільш впливового французького Т-ва Сейнт Жан Батіст, К. С. Александер з дружиною — представник міністерства Громадянства й Імігрції, а з українців: Їх Ексцеленція Кир Ізидор в асисті оо. Н. Кушнірика, А. Цимбалістого, Й. Кутного, М. Маркова, С. Гара, В. Сороки, І. Гаврилюка, Л. Чайки, як також зі світських проф. О. Кушнір — голова місцевого відділу КУК, Іван Гнесько з дружиною — від Церковного Комітету та д-р Стефан Климчук з дружиною, що виконував обов'язки господаря бенкету. Йому припала честь відкрити бенкет та попросити Гостя Єпископа Поля Грегуара до відмовлення молитви та посвячення страв. В короткому слові д-р С. Климчук вказує на мету святкувань, згадуючи незабутню пам'ять будівничих храму. Бурею оплесків привітано присутність на залі двох з найстарших і найбільш заслужених для побудови церкви членів Церковного Комітету, що залишились ще живими, а саме п-а Івана Теленька і п-а Казимира Мервицького, які були до глибини душі зворушені виявами цієї спонтанної овації. В тих хвилинах багато з присутніх зі сльозами в очах хотіли припасти до їхніх важко спрацьованих твердих хлопських рук, щоб їх цілувати з вдячности за кожну вложену цеголку під будову Божого храму. Ведення програми бенкету проходить справно, бо воно спочиває в досвідчених руках господаря — д-ра С. Климчука, який виявляє потрібні до цього здібності, користуючись при цьому добрим знанням української, французької та англійської мов.

Після представлення провідних з головного стола наступає низка коротких усних привітів почесних гостей. Як перший виступає з привітом Єпископ Поль Грегуар, який промовляє з доручення Кардинала Леже. Французький Владика виявляє велике знання історії України, в якій добачує багато подібностей зі змаганням французів в Квебеку. Україна, за його словами, відзначається не тільки красою та багатством природи й культури, але також непохитною вірністю Христовій Церкві. Найкращим символом цієї вірности вся українська підпільна Церква, та її недгнутий Духовний Провідник, довголітній мученик і страдник Кардинал Йосиф Сліпий. Висловлює радість, що в часі 2-го Вселенського Ватиканського Собору мав змогу особисто пізнати нашого Кардинала та всю українську католицьку Ієрархію для яких зберіг на все життя глибокий подив і пошану. Цей духовний провід, як також великі національні вартості й прикмети української спільноти, а зокрема її вклад в розбудову Канади є найкращою запорукою світлого майбутнього українського народу. Подібні думки, враз із щирими привітами, висловлювали інші почесні французькі гості, від імені федерального й провінційного урядів, міської управи та провідних французьких організацій.

Від українців з усними привітаннями виступали: о. Декан А. Цимбалістий і о. Ігумен В. Сорока. Останній в глибокозмістовній промові відмічує великі вартості монтреальської громади, яку ставить за приклад гідний до наслідування іншим парохіям.

На окреме відмічення заслуговує промова Владики Кир Ізидора Борецького, який блиснув своїми неперечісними здібностями золото-

Малий Вхід

Многолітствіє — Кир Ісидор — Впр. о. Сорока — Всесвіт. о. А. Цимбалістий — о. В. Бринявський — о. Л. Чайка — о. С. Ґар (дияконував)

устого проповідника. Владика спершу в англійській мові зложив щиру подяку почесним Гостям і найвищим представникам французького духовного й світського суспільно-політичного життя за їхні признання й симпатії, які виявили у відношенні до українців. Зі своєї сторони в імені української національної спільноти запевнює постійну готовість до спів праці в розбудові нашої прибраної батьківщини Канади, чого найкращим доказом всі дотеперішні поважні досягнення українців на різни хвідтинках канадського життя.

Але цей вклад ішов постепенно, переходячи різні етапи. В початках українська національна група знаходилась нарівні найнищих слуг - паріїв. Тільки завдяки бистрості ума, доброті серця та великій побожності й працьовитості наших батьків-піонерів промощувалося шлях для поступу й нових здобутків. Все починалося з малого доходячи до кращого й більшого. Немов зі згарищ і руїн родилася й розвивалася наша Церква в Канаді, а з нею все суспільно-громадське життя. На признання заслуговують всі піонери, а зокрема українські матері, що так прекрасно виховували своїх дітей у вірності Богові й Україні. За приклад ставить матір о. проф. Н. Кушнірика, що поруч зі сином є гордістю й славою для всіх. Завдяки таким виховникам і синам українська Церква на чужині, а з нею вся спільнота, здобула такі великі досягнення. Тепер перед нами стоїть тільки питання завершення тих досягнень на церковному полі у формі українського патріярхату у проводі з Кардиналом Йосифом Сліпим. До цього напевно вкоротці дійде, якщо тільки не буде перешкод, що їх витворюють деякі наші люди злої волі. Закликає до послуху й пошани духовному проводові. Висловлює похвали на адресу о. пароха Н. Кушнірика, трудами якого він користується згідно зі засадою: добрий той Владика, який має добрих парохів. Таких парохів треба шанувати й любити, бо вони слуги й заступники Бога на землі.

З черги проф. М. Андрухів відчитує писемні привіти, враз із щедрими пожертвами, які наспіли від найвищих духовних кругів та різних суспільно-громадських і церковних організацій. Зокрема зі зворушенням прийнято привітання від Вселенського Архиєрея Папи Павла VI, Кардинала Сліпого, Митрополита Максима Германюка, о. іг. Йосафата Тимочка та о. Флявіяна Кальби, ЧСВВ, бувшого сина нашої парохії.

Іван Гнесько від імені Церковного Комітету дякує всім, що причинились до влаштування ювілейних святкувань і приймали в них активну участь. Він вдячний Богові за ласку й щастя, що можемо успішно продовжувати працю світлих попередників. Висловлює запевнення, що дальша праця в послусі з духовним проводом принесе ще кращі успіхи для добра України і на славу Бога.

На закінчення виступає зі словом о. проф. Н. Кушнірик — парох ювілейного храму. Він у своїй скромності не приймає жодних похвал для себе, бо це не його ювілей, а тільки ювілей матірної й найстаршої церкви українців в Монтреалі. Складає синівську вдячність Всемогучому Богові за те, що так обильними ласками благословив цю парохію. Це не збіг обставин, що Бог вибрав його як пароха цього храму. Він як раз родився тоді, коли основники приступали до будови церкви. Перший її будівничий о. д-р А. Редкевич уділив йому св. Тайни Хрещення й Миропомазання, защіплюючи в ньому на все життя Христового духа. Тому він пішов за голосом покликання, вибираючи службу в Христовому винограднику. Він щасливий, що може для Бога й України працювати. Зі щирого серця він дякує Владиці за його труди та піклування, за постійні за-

охоти й поради з метою кращої розбудови парохії. Запевнює любов і послух для Владики від себе й цілої парохії та передає за його посередництвом синівський привіт та запевнення беззастережної відданости Кардиналові Йосифові Сліпому.

У французькій мові о. парох складає подяку офіційним представникам урядів за їхнє прихильне відношення до українців. Запевнює нашу постійну готовість до дальшої співпраці для кращого розвитку Канади. Дякує всім своїм попередникам, що вложили стільки жертв для побудови храму, як також всім членам дотеперішніх Церковних Комітетів. Вкінці складає подяку представникам преси, радіо й телевізії за прихильні й обширні статті й комунікати. Зокрема дякує господареві за так успішне ведення програмою бенкету.

Бенкет закінчено молитвою Владики Кир Ізидора та відспіванням "Ангел Вопіяше".

Відгомін святкувань

Ювілейні святкування знайшли широкий відгомін так у франко-, як і англо-мовних пресі, радіо й телевізії. На тому відтинку багато вложив трудів о. проф. Кушнірик, використовуючи свої широкі зв'язки й знайомства, а йому допомагали Євген Орищук, директор радіопрограми в українській мові, Марія Орищук, член Клюбу французьких журналісток, Володимир Поронович, постійний співробітник "Стар-у", і Ярослав Панасюк, дописувач до "Челендж" — місцевого англійського католицького часопису. У висліді їхніх старань появилися довші статті в таких щоденниках і журналах: франкомовних: Ля Прес (ч. 82/100 з 30, IV і ч. 82/101 з 2. 5. — Монреаль Матін з 2. 5. — в англомовних: "Монтреал Стар" з дня 27, 4. — Де Газет, з дня 2. 5. — "Де Челендж", ч. 8, з дня 1-го травня на дві цілі сторінки враз із світлинами іконостасу, престола та стінопису, що представляє апофеозу нашої замученої большевиками Ієрархії на рідних землях та що його виконав мистець Володимир Мазепа. Вкінці французька телевізійна сітка ч. 10 подавала в деннику о год. 10.30 вечора, 1-го травня, чудові фраґменти з Архиєрейської Богослужби.

Були також згадки в українській пресі, зокрема в англійському додатку зі "Свободи", ч. 89 з 14-го травня та в тижневику "Гомін України" ч. 23/899 з 28 травня ц. р.).

Всі ті голоси преси будуть ширше зреферовані в пропам'ятній ювілейній книзі, яку підготовляє Ред-Колеґія в складі: мґр. А. Гладилович, д-р Ю. Левицький і Я. Пришляк, як головний редактор.

У висліді цих величавих святкувань завершено один важливий етап, а розпочато чергові змагання за збереження українського духа в рідній церкві на чужині, чого вимагає від нас Прадідна Церква — страдальниця на Рідних Землях.

Я. Пришляк

ПАРОХІЯЛЬНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Сестрицтво Пресвятого Серця Христового: голова — Теодосія Валентюк — Духовний Асистент: о. Сергій Ґар.

Організація Католицьких Молодих Мужчин: голова — проф. Богдан Бачинський — Духовний Асистент. о. Н. Кушнірик.

Вівтарна Дружина: голова — Іван Фенчак Духовний Асистент: о. Ф. Кальба.

Мужеський Хор: голова — Степан Чабан — Дириґент: мґр. Ростислав Куліш.

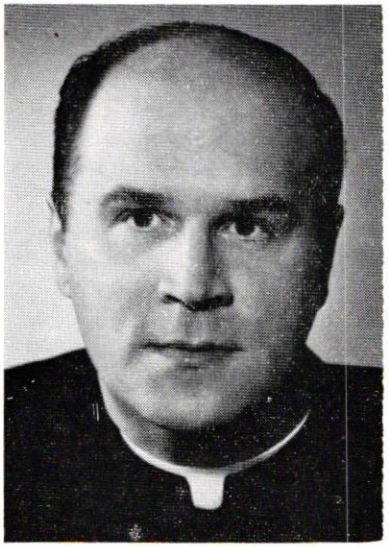
Ліґа Українських Католицьких Жінок: голова — Катерина Кравець — Духовний Асистент: о. Н. Кушнірик.

Українське Католицьке Юнацтво: голова — Тарас Загоруйко — Духовний Асистент: о. Ф. Кальба.

Обнова: голова — Володимир Попович — Духовний Асистент: о. Н. Кушнірик.

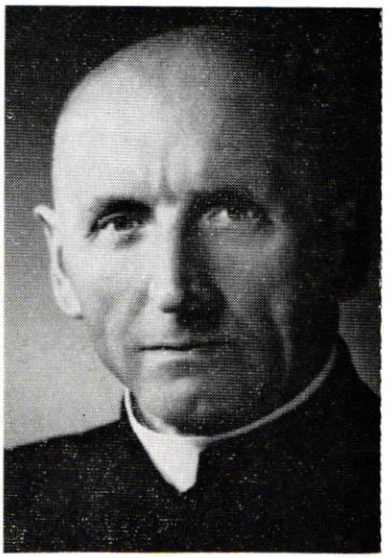
Рідна Школа: директор — о. Н. Кушнірик — Учительки: Пр. Сестри Пляцида і Беніня.

НАШІ ОТЦІ ДУШПАСТИРІ

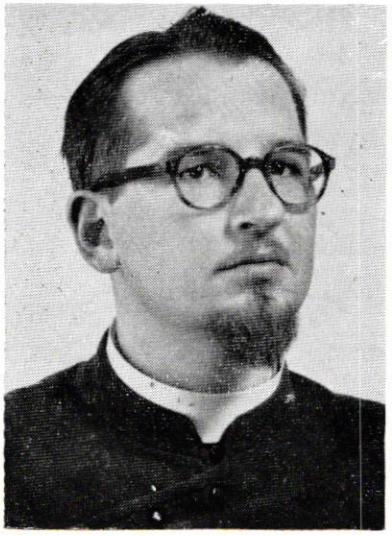
о. КУШНІРИК МИКОЛА, С.Т.Л., (родж. 2 вересня 1916 р. в Монтреалі, Квебек; Богословські студії: Велика Духовна Семинарія в Монтреалі; рукопол. 15 червня 1941 р. ВПреосв. Кир Василієм Ладикою, ЧСВВ, у Вінніпегу).

Душпастирська праця: від вересня 1941 р. до червня 1943 р. у Селкирк, Манітоба; від червня 1943 до липня 1945 в парохії Пресвятої Євхаристії в Торонті, Онтаріо; від серпня 1945 до березня 1948 у Портедж Ля Прейрі, Манітоба; від липня 1949 до листопада 1952 з приводу недуги — перерва; від листопада 1952 в парохії св. Архистратига Михаїла в Монтреалі, Квебек.

о. МАРКІВ МИКОЛА, (родж. 29 липня 1894 р. у Лісниках, повіт Бережани, Західня Україна; Богословські студії 1914-1918, Університет у Львові, 1915-1916 філософія Університет у Відні; рукопол. 14 жовтня 1920, Високопреосвященним Митрополитом Кир Андреєм Шептицьким у Львові).

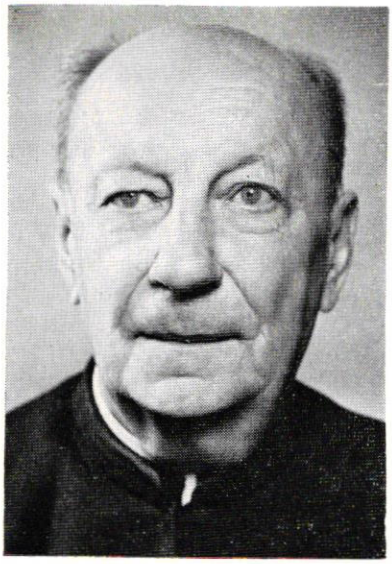
Душпастирська праця: 1920-1923 — Управитель гімназійних курсів ім. Митрополита Кир Андрея в Синевідську Вижнім; 1923-1927 — Парох у Підгірцях, коло Золочева; 1927-1944 (15 липня) — Парох у Княжім, коло Золочева; 1944-1946 — Душпастир у Парижі, Франція; 1951 у Монтреалі, Квебек 1957 — Сотрудник парохії Успення Богоматері в Монтреалі; 1958 — у Кирклеид Лейку, Онтаріо; 1959 — Сотрудник парохії Св. Духа в Монтреалі; від 10 жовтня 1962 — Сотрудник парохії св. Арх. Михаїла в Монтреалі, Кве. Помер у Монтреалі 1966 р.

о. ҐАР СЕРГІЙ, С.Т.Л., (родж. 12 червня 1930 в Панчево, Югославія; Богословські студії: 1953-1955 — філософія в Руссікум, Рим; Ґреґоріянум, Рим; рукопол. (нижчі свячення: 14 грудня 1958 у Римі Преосвященним Кир Ісидором Борецьким, Торонтонським Єпископом; Пресвитеріят: 26 квітня 1959 в Римі, Високопреосвященний Кир Гавриїл Букатко, Крижевецький Архиєпископ).

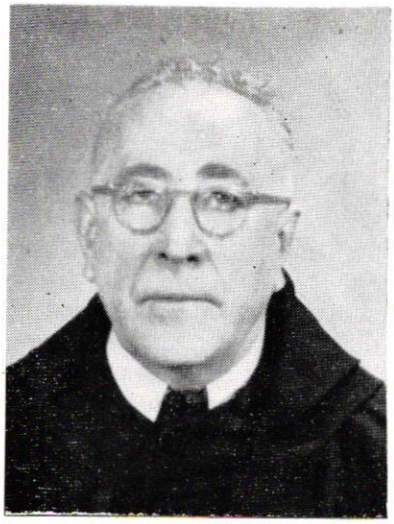
Душпастирська праця: 1961-1962 — Парохія св. Михаїла в Апрілії Італія; від вересня 1962 — Сотрудник — парохія Покрова Пресвятої Богородиці (Матері Божої Неустаючої Помочі), Торонто; від 10 жовтня 1962 — Сотрудник у парохії Св. Духа в Гемилтоні; від вересня 1963 у Судбурах при парохії Покрови Пресвятої Богородиці. Від 15 жовтня 1965 р. сотрудником в парохії св. Арх. Михаїла в Монтреалі.

ВИДАТНІ ДУШПАСТИРІ

Всч. о. д-р РЕДКЕВИЧ Амв., помер 31 березня, 1961 р. у Вінніпезі, Манітоба.

Збудував перший храм в 1916 році.

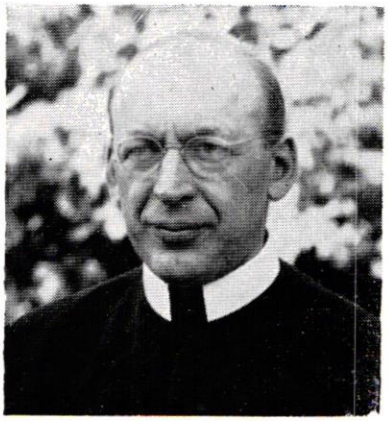
о. ТИМОЧКО ЙОСАФАТ ІВАН, ЧСВВ (родж. 1 вересня 1896 у Ветлині, повіт Ярослав, Західня Україна. Торжественні обіти: 28 листопада 1926; рукопол. 2 жовтня 1921 Високопреосвященним Кир Никитою Будкою).

Душпастирська праця: 1932-1940, 1944-1946 і 1948-1950 — Ігумен і Парох церкви св. Архистратига Михаїла в Монтреалі, Квебек; 1942-1943 і 1946-1948 — Ігумен і Парох у Ґримсбі, Онтаріо. 1951-1960 — Ванкувер, Б. К.; 1961 — Едмонтон, Алберта.

о. ЖАН ЙОСАФАТ ІВАН, ЧСВВ (родж. 19 березня 1885 р. в Рімускі, Квебек; Торжественні обіти: 22 грудня 1935; рукопол. 14 серпня 1910 Їх Ексцеленцією Єпископом А. А. Бле (Блаіс) у Рімускі).

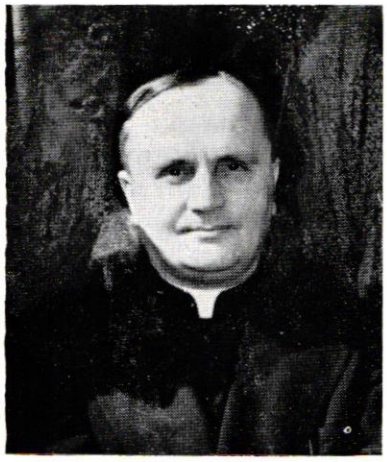
Душпастирська і місіонарська праця: 1933-1935, 1937-1939 Сотрудник у парохії св. Архистратига Михаїла в Монтреалі, Квебек; 1934 — Місіонар в Абітібі, Квебек; 1940-1942 — Ігумен Дому ЧСВВ і парох церкви св. Архистратига Михаїла в Монтреалі; 1943-1945 — Парох в Оттаві, Онтаріо; 1945-1949 — Делеґат ЧСВВ для скитальців в Европі; 1961 — Директор Музею ЧСВВ у Ґримсбі. Був основоположником парохій в Ляшін, Віль-Емар, на Пойнті та в Словаків.

о. ТРУХ АНДРІЙ ГРИГОРІЙ, ЧСВВ, (родж. 18 лютого 1894 у Гірнім, повіт Стрий, Західня Україна; Богословські студії: 1923 Крехів — Манастир ОО. Василіян, 1924 — Лаврів, 1924 — Ґреґоріянум у Римі, 1925-1926 — Духовний Семинар у Львові; рукопол. 26 липня 1926 в Катедрі св. Юра у Львові, Високопреосвященнішим Митрополитом Кир Андреєм Шептицьким).

Душпастирська й Місійна праця: 1926-1932 — Сотрудник у церкві св. Онуфрія у Львові; Жовкві; на Холмщині; 1933 — у парохії св. о. Николая в Чікаго; 1934-1935 — у Мондері, Альберта; 1936 — у парохії св. о. Николая у Вінніпеґу; 1936-1938 у парохії Св. Духа в Монтреалі; був основоположником перших відділів Католицької Акції; 1943-1945 у Мондері; 1946-1947 у парохії св. Йосафата в Едмонтоні; 1948-1959 у Ґримсбі, Онтаріо. (1927-1955 — Місійна праця в Західній Україні, Америці й Канаді; 1943-1945 — Редактор "Світла"; Письменник релігійних книжок; Співробітник-дописувач "Нашої Мети"; Автор "Життя Святих" (4 томи).

Помер 28 квітня 1959 р. у Ґримсбі, похоронений у Вінніпеґу.

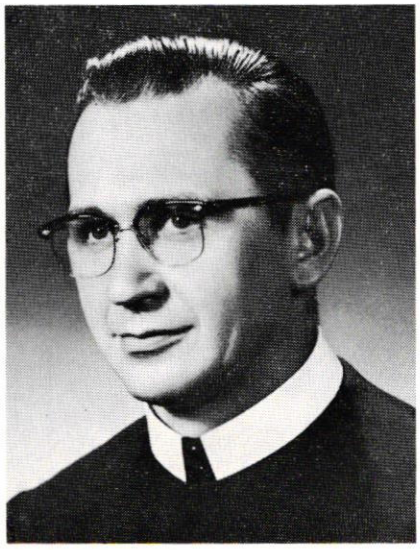

о. НАЗАРКО ІРИНЕЙ ІВАН, ЧСВВ, С.Т.Д., (родж. 1 липня 1905 р. в Тернополі, Західня Україна; Торжественні обіти: 14 вересня 1930; рукопол. 30 листопада 1930; Високопреосвященний Кир Йосафат Коциловський, Перемиський, Самбірський і Сяніцький Єпископ-Ісповідник).

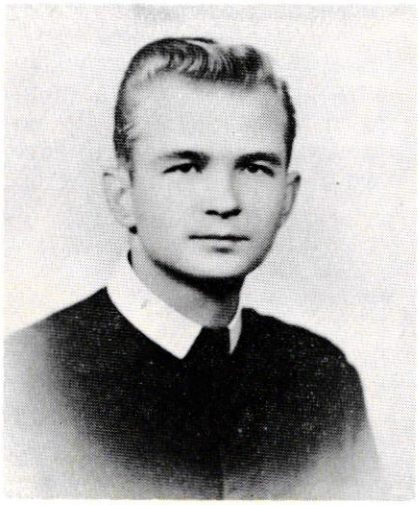
Душпастирська праця в Канаді: 1949-1950 — Сотрудник у Парохії св. Архистратига Михаїла в Монтреалі, Квебек; 1951-1952 — Професор на Слов'янському Університеті та Ігумен Отців Василіян у Монтреалі, Квебек. Був основоположником першого відділу Студентського Товариства "ОБНОВА".

Ректор Української Папської Колеґії св. Священомученика Йосафата в Римі.

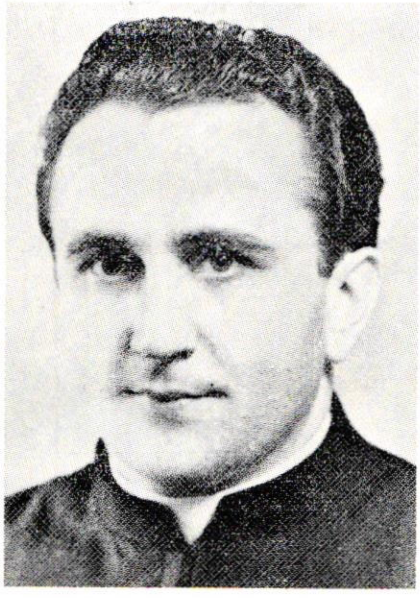
СИНИ ПАРОХІЇ

Впр. о. Модест ҐНЕСЬКО, ЧСВВ. Син панства Василя і Марії Ґнеськів. Родився 18 вересня, 1921 р. в селі Угринь, Чортків, Україна. До Новіціяту в Мондері вступив 1940 р. Рукоположений в Ґрімзбі, Онтаріо, Кир Василієм Ладикою, ЧСВВ, 1945 р. Студіював чотири роки в Римі, де здобув докторат Латинського й Східнього Канонічного Права та інші ступні Богословії.

Впр. о. Флявіян КАЛЬБА, ЧСВВ. Родився 20 січня, 1934 р. в селі Черніхівці, Збараж, Україна. Син панства Нестора і Марії Кальбів. До Новіціяту в Мондері вступив 1951 р. Учився в Римі на Григоріянському Університеті, де одержав свою філософську та богословську освіту і був рукоположений Кир Августином Горняком, ЧСВВ, в 1962 р.

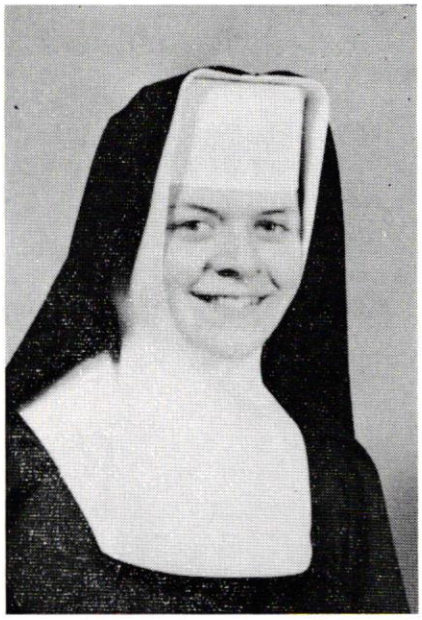

Всесвітлий о. Ігор МОНЧАК, Син пана Михайла і Софії Мончак. Родився 14 квітня, 1928 р. у Львові, Україна. Студіював в Римі на Урбаніянському Університеті, де здобув докторат Богословії. Був рукоположений 25 грудня 1960 р. в Римі Кир Іваном Бучком.

ДОНЬКИ НАШОЇ ПАРОХІЇ

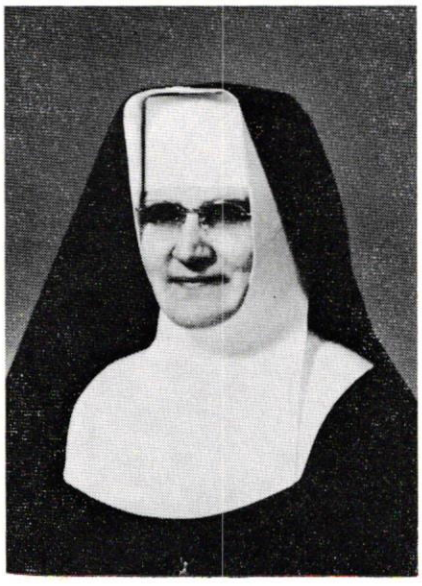

Впр. Сестра Ленора, донька панства Николая й Емілії Савчук (род. Теслюк), родилась в Монтреалі 25-го вересня 1936 р. До новіцияту Сестер Служебниць в Анкастер вступила 1955 р. Тепер є учителькою в католицькій школі в Ґрімзбі, Онт.

Впр. Сестра Каріна, теж донька панства Николая й Емілії Савчук (род. Теслюк), родилась в Монтреалі 20-го травня 1938 р. До новіцияту Сестер Служебниць в Анкастер вступила 1958 р. Тепер учителює в Йорктоні, Саск.

УЧИТЕЛЬКИ РІДНОЇ ШКОЛИ

Впр. Сестра Фотинія, настоятелька Конвенту св. Анни в Монтреалі.

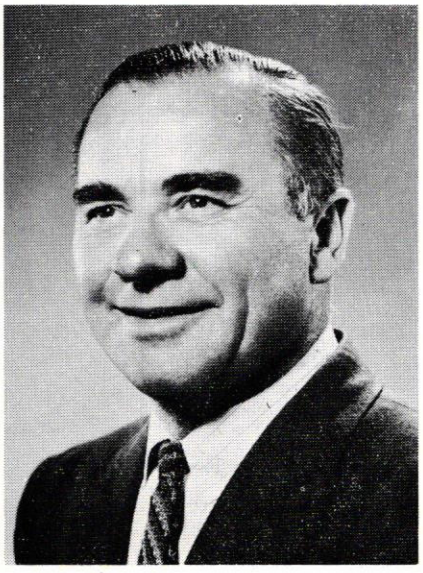

Впр. Сестра Плякіда, тета бувшого сотрудника Всесвітлого о. Декана Тараса Гарасимчука.

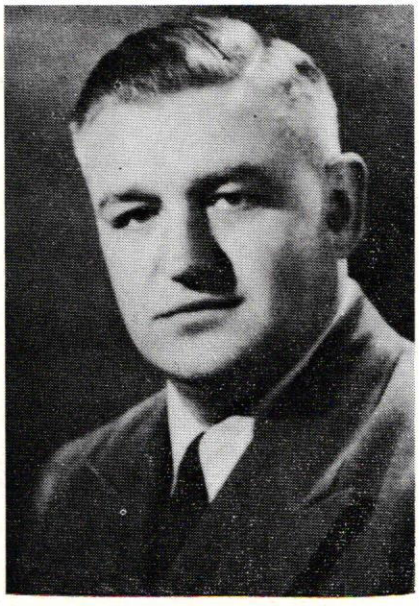
ВИЗНАЧНІ ПРОВІДНИКИ

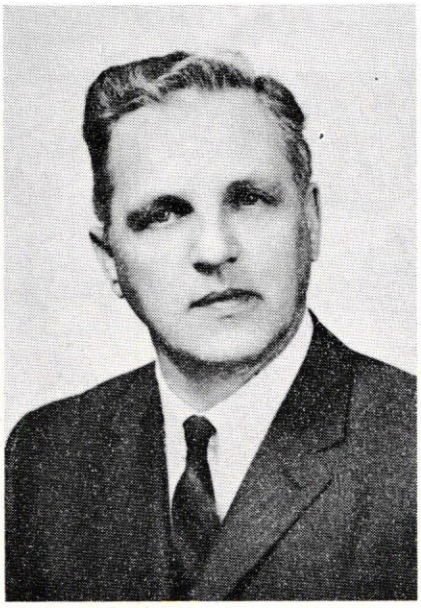
Павло Масний, шкільний товариш о. Пароха, який був головою будівельного комітету, що в 1953-54 рр. довершив будову теперішньої церкви. Пан Масний був також місто-головою Церковного Комітету з десять років.

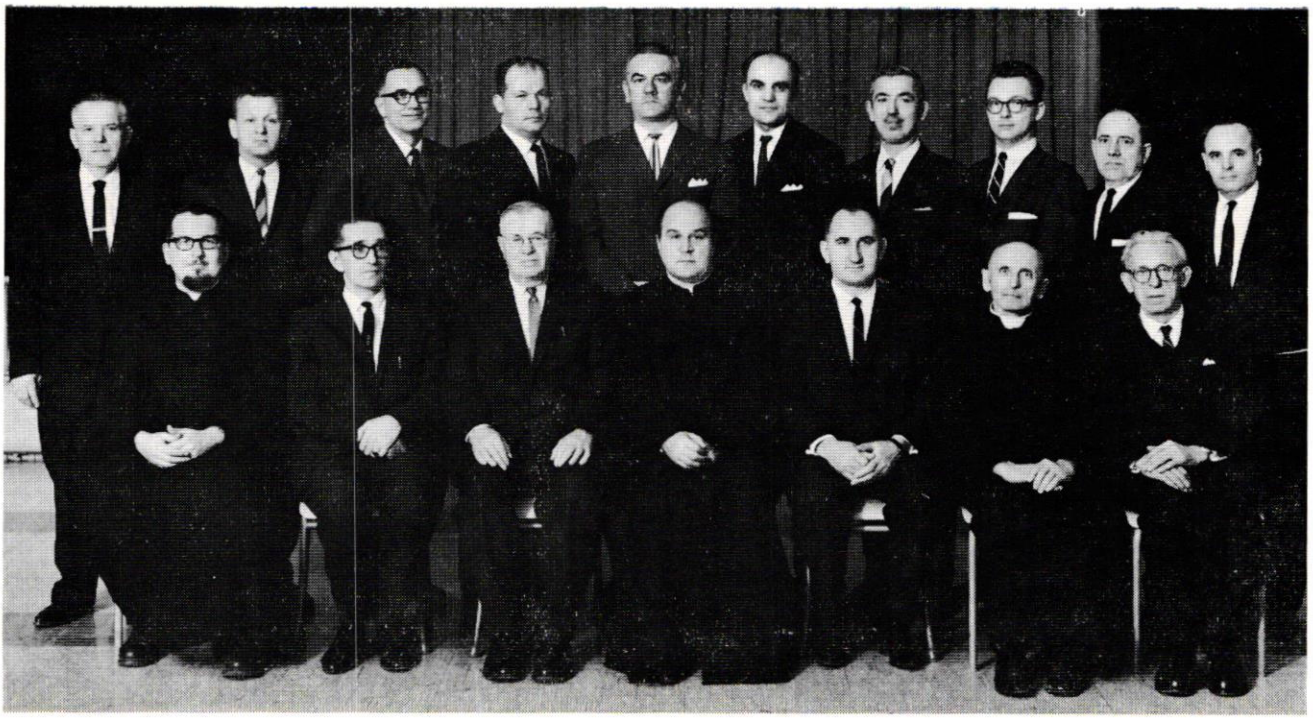
Володимир Міщук (1910-1959), людина лагідної та приступної вдачі, який від дитинства працював при нашій парохії. Він був членом Вівтарної Дружини, Молоді, Хору, а вкінці аж до смерти місто-головою Церковного Комітету після демісії п-а Масного.

Стефан Палій (1919-1961) — довголітній провідник Скавтів, Танцювального Ансамблю і Молоді.

Петро Савчук, син Івана Савчува і Пелагії Вергун, був місто-головою Церковного Комітету від 1959 до 1963 року. За нього змодернізовано парохіяльну залю. Перебудова коштувала $55,000.00

ЦЕРКОВНИЙ КОМІТЕТ з Отцями Душпастирями — 1-ий ряд зліва: Всеч. о. Сергій Ґар, сотрудник — проф. Микола Андрухів, контролер — Константин Колянко, скарбник понад 30 років — Всеч. о. проф. Николай Кушнірик, парох — Іван Ґнесько, місто-голова — Всеч. о. Микола Марків — Василь Мельничук, контролер. — Другий ряд зліва: Іван Нагірний — Іван Кульчицький — Іван Баран голова Комітету Парохіяльної Оселі — Дам'ян Кравець — Тома Левко — Ілія Несторук — Ярослав Пришляк — проф. Богдан Бачинський — Василь Вальків — Василь Бродович. Неприявні: — Корнило Когутяк, секретар, і інж. Роман Галко.

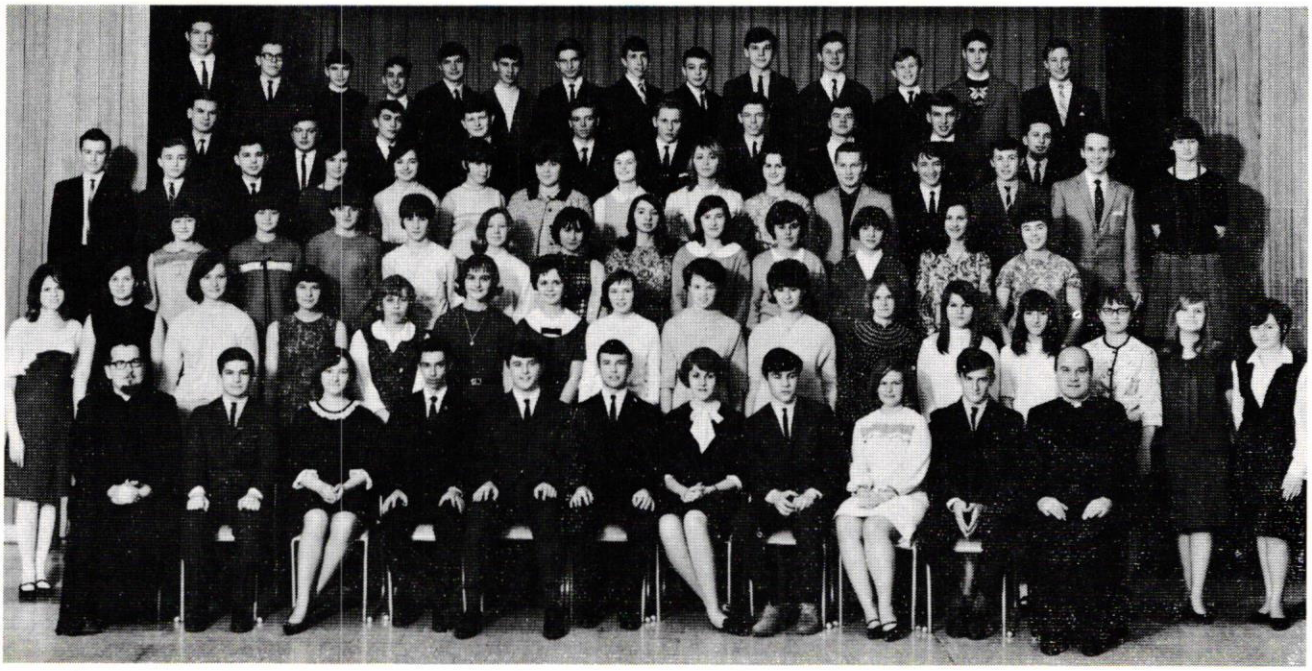
СЕСТРИЦТВО ПРЕСВЯТОГО СЕРЦЯ ХРИСТОВОГО з Отцями: Перший ряд, зліва: Всеч. о. проф. Николай Кушнірик, парох — третя: Теодосія Валентюк, голова; — четверта: Анна Бородай, секретарка. — останній: Всеч. о. Микола Марків — Духовний Провідник.

Відділ ЛУКЖ — Перший ряд зліва, 4-та: Марія Баран, секретарка — 5-та: Катерина Кравець, голова, Всеч. о. Н. Кушнірик, Дух. Асистент — Наталія Ґнесько, скарбниця — Марія Дзісь, місто-голова — Сильвія Савчук, голова в 1963 і 1964 рр. — Другий ряд — восьма зліва: Софія Мандзюк, голова в 1960-61-62 рр.

Мужеський Хор: Перший ряд зліва — четвертий: Олександер Феник, дяк — п'ятий: Проф. Роман Нагребецький — шостий: Степан Чабан, голова.

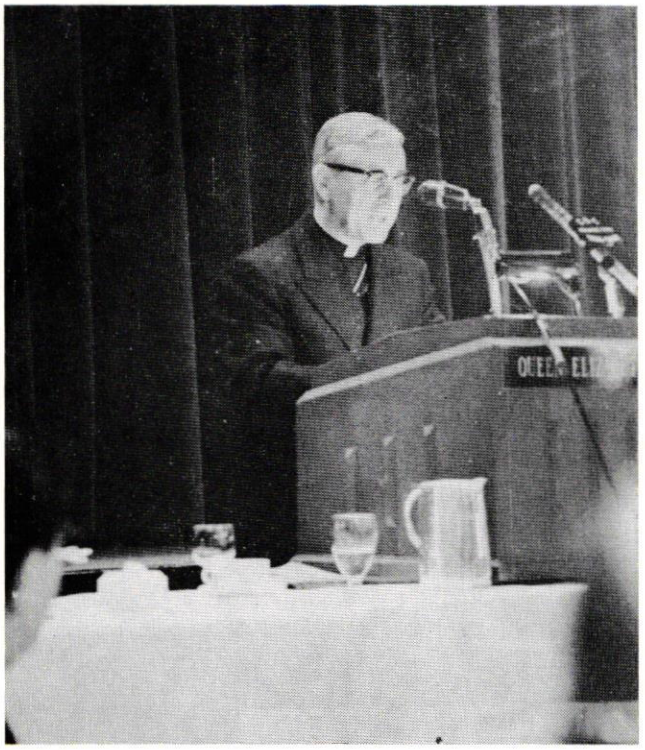
Відділ УКЮ — Перший ряд, зліва: Всеч. о. Сергій Ґар, Духовний Асистент. — Члени Управи: Павло Кальба — Люба Атаманюк — Річард Масис — Андрей Кіпіш, скарбник — Тарас Загорійко, голова — Роксоляна Баран, секретарка — Роман Глива, місто-голова — Христина Петрах — Михайло Бичак — і Всеч. о. Парох Николай Кушнірик, СТЛ.

Вівтарна Дружина з Всеч. о. С. Ґаром, Духовним Провідником. Другий ряд, зліва: — п'ятий: Василь Мандзюк, голова.

BISHOP PAUL GREGOIRE'S

SPEECH AT JUBILEE BANQUET

Преосвященний Поль Ґреґуар, помічник Кардинала Поль-Еміль Леже, промовляє до учасників бенкету.

It is for me a great pleasure to be here this afternoon, to convey Cardinal Leger's most sincere wishes in commemoration of your Golden Jubilee.

At this memorable moment, I would like to express my consideration towards your ethnical group. We all know of your perseverance in keeping your traditions, your rites which you have so close at heart. This, I feel, should be underlined.

Furthermore, the decree on the Eastern Catholic Churches insists forcefully upon the authen tic riches of the Christian East. The decree is very insistent upon the fact that it is not enough to praise the ecclesiastical and spiritual heritage of the East; it is necessary to respect the rights which the Eastern Churches traditionally enjoy and the duty which is incumbent upon them to preserve this heritage faithfully and to live by it. Since it has sprung out of the culture proper to their own peoples, it is that which is the most likely to ensure their spiritual good.

History, tradition and abundant ecclesiastical institutions bear outstanding witness to the great merit owing to the Eastern Churches by the universal Church. The sacred Council, therefore, not only accords to this ecclesiastical and spiritual heritage the high regard which is its due and rightful praise, but also unhesitatingly looks on it as the heritage of the universal Church. For this reason it solemnly declares that the Churches of the East, as much as those of the West, have a full right and are in duty bound to rule themselves, each in accordance with its own established disciplines, since all these are praiseworthy for their venerable antiquity, more harmonious with the character of their faithful and more suited to the promotion of the good of souls.

All Eastern Rite members should know and be convinced that they can and should always preserve their legitimate liturgical rite and their established way of life, and that these may not be altered except to obtain for themselves an organic improvement. It is the mind of the Catholic Church that each individual Church or Rite should retain its traditions whole and entire and likewise that it should adapt its way of life to the different needs of time and place.

The picture of Cardinal Slipyj stands out as a brilliant figure in our memory. He represents fidelity to the Church. His acceptance of hardships have made him a hero.

I would like to pay hommage and honour to your catholic community of Montreal. Saint Michael's Ukrainian parish which is made up of 700 families spreads from Ste Agathe to Drummondville. The seed planted fifty-five years ago has become a big tree.

I have a deep esteem for your Pastor. We studied together. At that time, I realized that Nicolas Kushniryk was a student of great talent, courageous, hard-working and loved by those who were in contact with him. A family line exists between Ukrainians and us.

Many a time we met at the Council. We are of the same faith. We have partaken in the sufferings of your brothers behind the Iron Curtain.

On the occasion of your Church's Golden Jubilee, we join with you to thank God for all his gifts received of his Bounty since the past half-century.

This celebration is not only a moment to look upon the past years. It gives the occasion of a tighter gathering with a view of progressive community march. Does not the word Ukrainian mean march and not stop?

May Heaven make these days of commemoration a spring-board to undertake a new dynamic stage. May God bless the Ukrainians!

ЧУЖА ПРЕСА З НАГОДИ ЮВІЛЕЮ

"LA PRESSE"

La ténacité des Ukrainiens de Montréal leur a permis d'avoir une église "comme celle de leur village natal"

La paroisse Saint-Michel-Archange, catholique de rite ukrainien de Montréal célèbre en fin de semaine le cinquantenaire de son église

Une messe pontificale célébrée par Mgr Isydore Borecky, évêque de Toronto, marquera l'événement demain matin. Dans l'après-midi, un banquet soulignera cet anniversaire, auquel participeront plusieurs personnalités religieuses et civiles, dont Mgr Paul Grégoire, évêque auxiliaire de Mantréal.

L'histoire de cette paroisse, quoique relativement récente, ne manque pas de pittoresque. Voici comment la raconte l'une des paroissiennes, Mme Maria Oryschuk, commentatrice radio-phonique, membre du Cercle des femmes journalistes de Montréal, collaboratrice à plusieurs journaux de l'ouest du Canada destinés aux communautés ukrainiennes.

Dans les annales de la paroisse Saint-Michel-Archange, on lit que les premiers immigrants venant de l'Ukraine et auxquels le gouvernement fédéral permit de s'établir dans la métropole du Canada, arrivèrent en 1899.

Pour la population locale, ils étaient vraiment du monde "différent", surtout au point de vue religieux. Ressemblant aux orthodoxes par leur rite, ils se disaient néanmoins catholiques, ce qui les rapprochait des fidèles du rite latin.

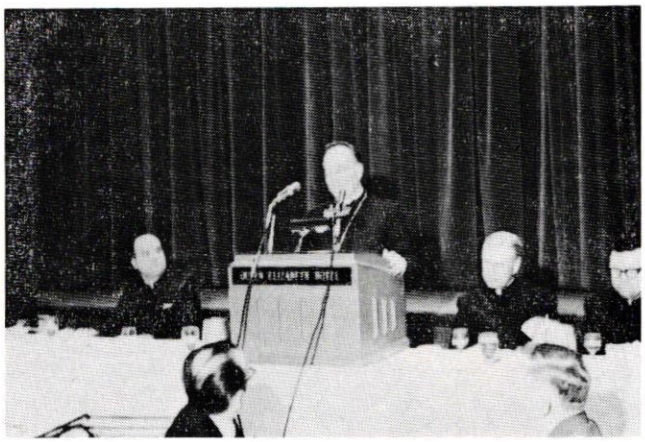
N'ayant pas de choix, ils fréquentaient les églises latines, s'y mariaient et y faisaient baptiser leurs enfants, tout en rêvant d'avoir un jour une maison de prière comme celle que chacum d'eux avait laissée dans son village natal. En attendant, ils profitaient du passage à Montréal de tout prêtre ukrainien en route pour l'ouest canadien, pour l'inviter à leur chanter "une messe de chez nous".

Première concélébration à Montréal

C'est ainsi que les Pères Basiliens Dydyk, Strotsky et Filas concélébrèrent pour la première fois à Montràal une messe du rite ukrainien (gréco-catholique ou ruthène, selon la nomenclature d'alors) dans une église latine le 23 octobre 1902.

Il va sans dire que les Ukrainiens montréalais étaient on ne peut plus ravis. Ils décidérent que, coûte, un tel événement allait se répéter aussi souvent que possible. Ils feraient venir un prêtre du centre le plus proche, à savoir Winnipeg.

En conséquence, le Père Kryzanowsky, des Basiliens, vint maintes fois rendre ce service à ses compartiotes en 1907, 1908 et 1909. Cependant, le nombre des prêtres ukrainiens ne suffisant pas, l'esprit missionnaire du Canada francais vint y suppléer. On vit de jeunes prêtres comme les abbés Sabourin, Desmarais et Jean adopter le

Їх Ексцеленція виголошує свою палку промову

rite ukrainien et travailler inlassablement pour le salut de ces âmes si mal comprises, mais si tenace dans leur attachement au catholicisme romain de forme orientale.

Lors du Congrès eucharistique tenu à Montréal en 1910, les Ukrainiens furent fiers de voir le respect dont on entourait leur métropolite André Sheptytsky, dont la cause de béatification est à Rome, et qui était venu de l'Ukraine occidentale (la Galicie d'alors).

Effets de la guerre 1914-18

Les survivants se souviennent encore de son discours du haut d'un balcon sur la rue Florian, exhortant près de six cents de ses coreligionnaires à rester fidèles à la foi et au rite de leurs aïeux.

Homme éminemment pratique, il leur conseilla de bâtir un temple où ils pourraient se sentir tout-à-fait chez eux.

Ce fut un jour de décision. Quelques semaines plus tard on organisa une assemblée générale où il fut décidé de demander un curé résident. Le premier curé fut l'abbé Cyrille Yermy, qui arriva au mois de juillet 1911.

Chaque dimanche une messe était célébrée dans l'église Saint-Antoine-de-Padoue sur la rue Lagauchetiére faisant face à la rue Plessis, si connue des premiers Ukrainiens à Montréal.

Succédant à l'abbé Yermy, le curé Desmarais acheta en 1912 une parcelle de terre sur la rue d'Iberville (coin Hochelaga) comme site du futur temple ukrainien. Mais c'est à l'abbé Ambroise Redkevich qu'échoua le rôle du premier curé-bâtisseur en 1916.

On était en pleine guerre mondiale et les temps étaient un peu plus difficiles. Citoyens malgré eux de l'Empire Austro-Hongrois, les Ukrainiens parurent suspects aux yeux du gouvernement fédéral, qui arrêta plusieurs familles et les envoya dans des camps comme détenus de guerre. Mais cette triste tragédie ne découragea pas le curé Redkevich.

Des débuts difficiles

Avec exactement $1,517.17 en banque, on décida lors d'une autre assemblée générale tenue le 16 avril 1916 de construire une église sur le site choisi par l'abbé Desmarais. On emprunterait l'argent nécessaire. Un arcitecte fut choisi et le contrat fut accordé à la compagnie Filion Frères Inc. Le 19 novembre 1916 le premier évêque ukrainien Mgr Nicetas Budka vint de Winnipeg pour bénir la pierre angulaire et aider la paroisse à obtenir un emprunt du Crédit Foncier Franco-Canadien.

Le jour de Pâques 1917 eut lieu l'ouverture officielle de l'église.

Malheureusement les rêves grandioses du curé Redkevich ne furent réalisés qu'en partie.

Au lieu d'un temple imposant du riche style byzantin, on n'avait qu'un soubassement, mais au moins c'était un commencement, une maison de priére ukrainienne.

Le coût de la construction monta à près de $50,000. Ce fut une dette énorme pour les ouvriers ukrainiens, qui se mirent à contribuer tout ce qu'ils pouvaient. En 1929, sous la direction du curé Mgr Michel Gregorychuk, V.G., une salle paroissiale fut bâtie à côté du presbytère. Encore une dette. La crise économique empira la situation à tel point qu'on craignit de perdre l'église.

Mais la providence veillait. Mgr Basile Ladyka, le successeur de Mgr N. Budka, remplaça les prêtres diocésains par les Pères Basiliens. Sous la gérence des Pères Josaphat Tymochko et Josaphat Jean la situation financière s'améliora, mais non sans sacrifices inouïs. Les Basiliens dirigèrent la paroisse durant vingt ans et fondèrent d'autres paroisses à la Pointe-Saint-Charles, Lachine, Ville-Emard et chez les Slovaques du même rite.

En 1952, Mgr Isidore, l'éparque de l'est canadien, nomma comme curé M. l'abbé Nicolas Eushniryk, né à Montréal et formé par le clergé canadien-français à Ste-Thérèse et au Grand Séminaire de Montréal. Grâce à la générosité de ses paroissiens et ses confrères de classe, comme M. Paul Masny, le nouveau curé réussit en 1954 à construire un temple qui réalise en grande partie le plan grandiose de feu l'abbé A. Redkevich, qui le baptisa en 1916 — l'année de la grande décision pour les Ukrainiens croyants de Montréal. Monsieur le curé est professeur à l'Institut Supérieur des Sciences religieuses de l'Université de Montréal depuis nombre d'années.

AT THE HALF CENTURY MARK

ST. MICHAEL'S PRESERVES THE UKRAINIAN WAYS

by Yaroslaw Panasiuk in "The Challenge"

Preserving faithfully their soft and pleasant sounding language and their colorful customs and crafts, Montreal's Ukrainians are a distinctive people, interesting by heritage. But those who are Catholics have an added distinction, the Eastern or Byzantine Rite.

To the uninitiated, the name Byzantine might bring forth visions of onion-style domes, or of oddly vested and bearded bishops and priests, or of hopelessly unfamiliar ceremonies where voluminous clouds of incense spew forth from numberless censors.

To the Ukrainian, however, these things are the answer to the cravings of his soul for beauty, for pomp and magnificence, and for spiritual solace.

Anniversary

There are a half-dozen or so Ukrainian Catholic parishes in this city. This Sunday many of their members will, instead of attending their own parishes, journey from their homes throughout the city to worship at St. Michael's Ukrainian Catholic Church at Iberville and Hochelaga streets in southeast Montreal. They will celebrate St. Michael's 50th year of existence as a church.

St. Michael's was the first Ukrainian Catholic Church, the "mother parish," in Montreal. Here, many Ukrainians first worshipped, were baptized or married, or given final respects.

"St. Michael's is now to the Ukrainian what Notre Dame church is to the French Canadian, and what St. Patrick's is to the Irishman," the Pastor, Fr. Nicholas Kushniryk, STL, says:

"Prosperity has made our parishioners move out of this area," he continues. "Being thrifty, they were able to buy homes in other districts. So parishes have been built in these other areas to accommodate them."

Nevertheless, some 700 families are still officially members of the parish, although many of these are theoretically within the precincts of one of the newer churches. "Ukrainians have a great sentimental attachment to St. Michael's," Fr. Kushniryk explains.

A part-time professor of Eastern Christian Theology at the University of Montreal and of the Grand Seminaire, Fr. Kushniryk has been pastor of St. Michael's since 1952. Before that he was a missionary in Manitoba and a pastor in Toronto.

He was born in 1916, so this year is his 50th anniversary, too.

Two priests, Frs. Nicholas Markiw and Sergio Gar, now are assisting him service the needs of the parishioners.

Statistically, the majority of the congregation belongs to the working class. There is also a percentage of businessmen, professionals, engineers and bankers in the congregation, a percentage that has been growing steadily in the latest generation.

The parish does not appear to suffer from lack of attendance by the younger generation. They seem to follow the tendency of blending the spiritual, cultural and social aspects of Ukrainian life; to belong to the community is to belong to the parish.

Various organizations operate in the parish, including a Women's League, a Ukrainian Catholic Youth Organization, a Young Men's Association, an Altarboy's Society, and a Men's Choir.

Mayday Events

Jubilee year, which will last until Easter of 1967, was proclaimed at the recent Easter morning celebration of the Divine Liturgy, or Mass. It is today, May 1, however, that the most important events marking the jubilee will take place.

At 10 a. m. Bishop Isidore Borecky and the local Ukrainian Catholic clergy will concelebrate a pontifical high Mass at the church. Bishop Borecky will deliver a jubilee address.

(A pontifical celebration of the Divine Liturgy is an occasion of circumstance, and lasts for a minimum period of one and a half hours. It is sung in a combination of Church Slavonic and Ukrainian. A 25 voice male choir, under the direction of Professor R. Nahrebecky, will sing the responses in four-part harmony).

The day will terminate with a large banquet in the Grand Salon of the Queen Elizabeth Hotel. Local civic and Church dignitaries will be in attendance.

History Book

To commemorate the anniversary the parish is also planning the publication of a jubilee book covering in pictorial and written form the 50-year history of the parish. It is being compiled by Dr. J. Lewyckyj and Messrs. A. Hladylovych and Y. Pryszlak.

St.Michael's past is a memorable one to many of its elderly parishioners. It was not without its great moments, or its sad ones.

Its history can be traced back to the arrival in Montreal of the first Ukrainian immigrants, back in 1899. Of solid peasant stock, they had come to Canada seeking better lives. Many took jobs as factory workers.

ЗОЛОТОЮВІЛЕЙНИЙ БЕНКЕТ

Господарі відправи і бенкету: — Всеч. о. проф. Н. Кушнірик, СТЛ і пан д-р Стефан Климчук — сини матірної парохії.

The first Mass in their Rite was celebrated three years later, in October 1902, by a visiting Basilian Priest, in an Oblate-run church in the vicinity of the present parish.

Traveling Priests

For many years, visiting priests were their only formal connection with the Rite. Many of these priests were travelers from the Metropolitan See of Winnipeg, passing through Montreal on their way to Europe. Records show that one of these priests was a French Canadian, one Fr. Sabourin, who had transferred into the Eastern Rite.

Various parishes were used for services during this period, including St. Anne's, St. Eusebe, and St. Charles' parishes.

It was not until September 1910 that things were set in motion to build a church. The prime instigator of the move was the "Servant of God" Metropolitan Andrew Sheptycky, visiting Motreal to take part in a Eucharistic Congress.

(Sheptycky was martyred years later by the Soviets. His beatification cause has begun in Rome).

One can still see the balcony on Florian street from which the saintly Metropolitan addressed the gathering of 600 Ukrainians, come to hear him one Sunday evening in September.

The first regular pastor for the Ukrainians in the area was appointed in 1911. From then on, the liturgy was celebrated regularly in the Franciscan church of St. Anthony of Padua, on Lagauchetiere and Plessis streets.

The property for the present parish complex was purchased in 1912. The pastor at the time was a Fr. Desmarais, another French Canadian.

War Tragedy

Then came the War, and tragedy struck the little community. Since much of Ukrainian territory was then under Austrian domination (it has been subjugated by one country or another for much of its turbulent history; rarely has it been autonomous) Canada incarcerated many Ukrainians in detention camps at Petawawa and Crystal Lake, Que.

In April, 1916 the incumbent pastor called a mass meeting at which it was decided to construct a house of worship measuring 85 x 90 feet. Because of the war, his plans for a beautiful edifice were not realized, and only a basement church was built.

Its cornerstone was blessed by Bishop Nicetas Budka (an other martyr at the hands of Communists), the first Ukrainian Catholic bishop of Canada. The church opened its doors on Easter Sunday, 1917.

In 1930, construction work on a parish hall, now newly renovated, was completed.

In 1954, the old basement church was razed, and the present edifice was built on the old foundations, under the supervision of Fr. Kushniryk.

The building sports Byzantine towers, and is of Byzantine style within.

Eastern Art

At the front, separating the sanctuary from the main part, a magnificent nine-foot high iconostasis or icon-stand, of sculptured pearwood and polished walnut it bears the prescribed icons of Christ the Teacher, the Blessed Mother, St. Nicholas, the four Evangelists, and the patron saint of the parish, St. Michael the Archangel.

Its motif is a grapevine, which makes the iconostasis unique, inasmuch as the congregation can see through the openings in the structure into the sanctuary.

There are no statues. Instead, Byzantine style icons and murals, bearing likenesses of the saints and of Ukrainian kings, princes and ecclesiastics, grace the walls and ceiling. Also depicted are scenes from the lives of Our Lord and Our Lady.

On the east wall lies a huge mural portraying the Martyred Ukrainian Episcopate. The mural includes likenesses of Metropolitan Sheptycky and Bishop Budka, both of whom have figured in the history of the parish.

The Difference

St. Michael's is a relatively modern Byzantine edifice. Yet it looks different from other churches in Montreal, be they contemporary or not, and that is because it is different.

It was conceived to service the needs of people from a different culture, whose spiritual upbringing would be unfamiliar to other Catholics. Their upbringing is as far removed from traditional Catholic formation as a different church language and centuries of separation from Rome, now ended, can have made it.

And yet, St. Michael's continues to fulfil a necessary function to Montrealers of Ukrainian descent, and provides opportunity for others to see how one distinctive segment of the Catholic Church fulfils its obligations to God and to man.

OLDEST OF ITS KIND IN MONTREAL

UKRAINIAN CHURCH OBSERVES 50th ANNIVERSARY

The Montreal Star, Wednesday, April 27, 1966

Parishioners and friends of Montreal's oldest Ukrainian-rite Roman Catholic church, St. Michael the Archangel, will observe a milestone this Sunday — the church's 50th anniversary.

Commenting on the jubilee, St. Michael's pastor Reverend Nicholas Kushniryk said:

"Many churches here have passed the 100- and 75-year marks. But for a totally ethnic church to reach even 50 years in a country where an ethnic group is a small minority is quite an accomplishment."

The anniversary observances will begin Sunday morning with a special High Mass presided over by Most Reverend Isidore Borecky, Ukrainian Catholic eparch (bishop) for Eastern Canada. The service is due to begin at 10 a. m. at the church, Iberville and Hochelaga streets.

A gala banquet will follow in the early afternoon at the Queen Elizabeth Hotel, with many religious, community and government dignitaries present.

Without a Building

St. Michael's parish actually had its beginnings with the arrival of the first wave of European immigrants in 1899. Though at first without a building in which to practise their particular rite, which resembles the Orthodox in appearance but is inherently Catholic with respect to faith and morals, a nucleus of these immigrants here nevertheless clung to the hope that someday they would be able to worship according to their heritage.

Ukrainian immigrants in Western Canada — a much larger group — set up churches almost immediately, churches which to this day flourish at record membership.

So it was not without envy that Montreal's Ukrainian Catholic community watched, time and time again, a Ukrainian priest land in Montreal and continue his journey westward, stopping off only briefly enough to say a quick Mass in the Ukrainian rite at a hastily-arranged assembly in a French-speaking or English-speaking church.

By 1910, however, the fervor of local Ukrainians for their rite was apparently compelling, for a number of young French-Canadian priests began watching and studying this agitation. At least three of them — Fathers Sabourin, Desmarais and Jean, the latter honored by the Ukrainian community two years ago — adopted the Ukrainian rite and joined their new-found Catholic allies.

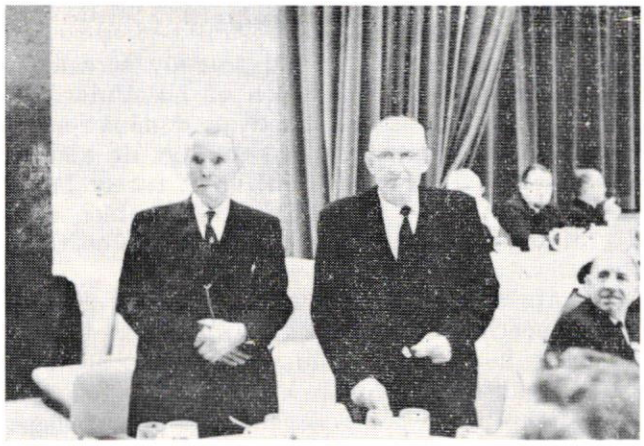
In setting down a brief history of St. Michael's, Father Kushniryk, named the church's pastor in 1952 and thus becoming the first native Montrealer to head a Ukrainian parish here, wrote this week:

"During the Eucharistic Congress in Montreal in 1910, our Ukrainians' pride knew no bounds, for they witnessed the great respect accorded to their Metropolitan Andrew Sheptytsky, whose cause for beatification has been started in Rome.

"He had come for the great religious manifestation, to be sure, but he also wished to visit his flock, which had fled the poverty of their land. The surviving pioneers still recall his stirring speech delivered to 600 of them from a balcony on Florian street (in the city's east end).

"He exhorted them to hold on to their faith and ancestral rite. He urged them to build their own church as soon as possible. It was to be a day of decision, for a general meeting was soon called, deciding that it would retain a resident priest."

The first pastor of the churchless parish was Reverend Cyril Yermy who had arrived in 1911. Services, in the Ukrainian rite, were held each Sunday at the French-speaking St. Antoine of Padua Church on Lagauchetiere street, at Plessis.

Два піонери, які були членами першого Церковного Комітету, створеного після відвідин Митрополита Андрея Шептицького в 1910 р.
п. Казимир Мервіцький і п. Іван Теленько

French-Canadian Pastor

Father Yermy's successor was one of aforementioned French-speaking priests, Father Desmarais, who took over in 1912 and purchased a lot on Iberville street, at Hochelaga, site of the present church.

Continues Father Kushniryk: "However, it was Reverend Ambrose Redkevich who undertook the task of building in 1916. The whole world was in the midst of war and the times were most trying.

"On Nov. 19, 1916, the first Ukrainian Catholic bishop in Canada, Most Reverend Nicetas Budka, came from Winnipeg to bless the cornerstone."

St. Michael's Church has undergone several renovations since that date and was entirely re-constructed on the original foundations in 1954.

No Statues

In keeping with the traditional liturgical practice, there are no statues as are generally found in Roman Catholic churches, but icons, or painted images, in the interior of the church. Resplendent portals, or the icon stand, divide the sanctuary from the main part of the church Holy communion is received from a standing position, and there is no organ or other instrument accompaniment for the choir.

Reflecting the growth of St. Michael's in the past half-century is the growing number of other Ukrainian Catholic churches in Greater Montreal. There are now six all told.

ПИСЕМНІ ПРИВІТИ

СЕСТРИЦТВО ПРЕСВЯТОГО СЕРЦЯ ХРИСТОВОГО
при парохії святого Архистратига Михаїла в Монтреалі

До Управи Матірньої Парохії

Хвальна Управо!

З нагоди 50-ліття нашого храму складаємо радісний привіт та бажаємо обильних Божих ласк Всечесним Отцям, членам Церковного Комітету і всім членам. Під покровом Пресвятого Серця Христового — хай наша парохія виживає, скріпляється та буде живовзором для інших відносно набожности та жертвенности її синів та доньок! Всім бажаємо багатоліття, глибокої віри, любови до Христової Церкви і нашого рідного обряду.

Теодосія Валентюк, Голова
Анна Бородай, Секретарка

ВІДДІЛ ЛІГИ УКРАЇНСЬКИХ КАТОЛИЦЬКИХ ЖІНОК
при парохії Св. Михаїла

До Управи Церкви св. Михаїла
в Монтреалі

Хвальна Управо!

З нагоди Золотого Ювілею Матірної Парохії в Монтреалі складаємо найсердечніші гратуляції Отцям Духовним і всьому членству.

Многих Божих ласк бажаємо о. Професорові Кушнірикові за те, що по-батьківськи поставив матірню церкву як взір Української Католицької Церкви, де ми і наші діти можуть збагнути красу рідного обряду.

За Відділ ЛУКЖ
Катерина Кравець, Голова
Марія Баран, Секретарка

До Ювілейного Комітету
Парохії св. Арх. Михаїла
в Монтреалі.

З нагоди Золотого Ювілею, складаємо сердечний привіт, і бажаємо Божого благословення до дальшої праці на славу Бога і спасіння душ українського народу.

Від Церковного Комітету
Парохії св. Духа в Монтреалі
Всеч. о. Лев Чайка, голова
Юрій Чайка, місто-голова
Григорій Швець, секретар

ЛІГА УКРАЇНСЬКИХ КАТОЛИЦЬКИХ ЖІНОК
при парохії Успення Божої Матері Розмонт - Монтреал

До Хвальної Управи Парохії
св. Арх. Михаїла в Монтреалі.

Всеч. о. Парох, Дорогі Парохіяни!

Відділ ЛУКЖ при церкві Успення Божої Матері на Розмонті передає щирий привіт і сердечні побажання Матірній Церкві з нагоди Золотого Ювілею.

Хай Архистратиг Михаїл ще довгі століття стоїть на її сторожі і допомагає її членам кріпко держатись своєї святої віри і свого рідного народу.

Щасти Вам Боже на многі і благі літа!

За Управу:

Галина Кріса, голова
Станислава Гірняк, секретарка

ПАРОХІЯ СВЯТОГО НИКОЛАЯ
на Віль Лясаль, Квебек

Хвальна Управо Парафії Святого Архистратига Михаїла!

З нагоди 50-ліття існування Вашої церкви прийміть і від нашої наймолодшої церковної громади найсердечніші побажання та ґратуляції.

Спасибі Вам за запрошення. Хай Вам Бог помагає у майбутньому на Вашій церковно-громадській ниві!

За Управу:

Всеч. о. Лев Чайка, голова
Никола Несторович, м.-голова
Петро Іванський

ВІДДІЛ УКЮ ПРИ ПАРОХІЇ СВЯТОГО ДУХА
в Монтреалі

Управа і членство відділу УКЮ при парохії Святого Духа складають найщиріші побажання Матірній парохії в Монтреалі та бажають її довгого ще життя під проводом теперішнього пароха, Всеч. о. Н. Кушнірика та його сотрудників.

За Управу

Василь Сінчак

ПАРОХІЯ УСПЕННЯ ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ
в Монтреалі

До Управи Церкви
Святого Архистратига Михаїла
в Монтреалі:

З нагоди Золотоювілейних Святкувань Вашого Храму, щиросердечно ґратулюємо за Ваші досягнення, радіємо разом із цілою громадою та бажаємо дальших успіхів і розвитку для добра нашої Церкви і Народу.

Здоровимо в Христі

о. Декан А. Цимбалістий
Д-р Р. Струмінський

УКРАЇНСЬКЕ КАТОЛИЦЬКЕ ЮНАЦТВО
при парохії св. Михаїла в Монтреалі

До Управи Парохії
Св. Арх. Михаїла,
Монтреаль

Христос Воскрес!

Хвальна Управо!

З нагоди 50-ліття нашої парохії членство УКЮ бажає Вам обильних Божих ласк і дякує за Вашу прихильність до нашої парохіяльної молоді. Прирікаємо іти Вашими слідами, так як Ви пішли слідами Ваших попередників — тих глибоко віруючих піонерів, які збудували першу українську церкву в Монтреалі. Старатисьмемо, щоб вона діждала святкувати своє світле сторіччя.

Тарас Загоруйко, Голова Відділу
За Управу УКЮ:

АПОСТОЛЬСТВО МОЛИТВИ
при Парохії Святого Духа в Монтреалі

До Отців й вірних
Матірньої Парохії в Монтреалі

Дорогі в Христі!

Членки Апостольства Молитви радіють сьогодні разом з Вами з нагоди цього ювілею. Всевишній Бог дав нам діждатися цього вели кого торжества, котре ми спільно з Вами свя куємо, як діти одної матері.

Не всі ми мали те щастя бути учасниками початків історії парохії св. Михаїла, але ще живуть декотрі з тих піонерів які не жаліли ні гроша ні труду, щоби лише мати свою власну церкву, де могли б вислухати Божественну Літургію. Честь і слава їм!

Всечесний о. Парох! Продовжайте цю працю і далі, а ми всі піддані Католицькій Церкві будемо молити Бога, щоби кріпив Вас добрим здоров'ям ще на многі літа.

За Управу
п-і Т. Сидор і п-і П. Іващук

ВІДДІЛ ЛУКЖ ПРИ ПАРОХІЇ СВ. ДУХА
в Монтреалі

Ваше Високопреосвященство!
Всесвітліші Отці Парохи
Всечесні Отці та Високошановні
представник релігійних та світських
організацій!

Дорогі Присутні!

Мені припала сьогодні велика честь бути делегаткою Ліги Українських Католицьких Жінок Парохії Святого Духа в Монтреалі та брати участь у надзвичайних святкуваннях Парохії святого Архистратига Михаїла, відзначуючи величавий П'ятдесятлітній Ювілей від заснування тієї ж церкви.

Наша Парохія Святого Духа, а тим самим ЛУКЖ назвичайно розуміє кілька тяжкої праці вложили для розвитку тієї ж парохії поодинокі церковні організації на чолі зі своїми Отцями Парохами та Отцями Помічниками. Ми також незвичайно цінимо факт, що Парохія святого Михаїла причинилась до розвитку духовно-морального, культурного та національного рівня усього нашого суспільства в Монтреалі!

З тієї великої причини, як рівнож в зв'язку із цим надзвичайно радісним святом 50-літнього Ювілею Парохії Святого Духа ми хотіли б заслати Вам разом з нашими Братніми Організаціями на чолі з Отцем Парохом наші найщиріші побажання, усього добра та зосібна Господнього благословенства у дальшій так відповідальній праці тієї ж парохії. Ми рівночасно засилаємо ґратуляції всім дотеперішнім Отцям, які очолювали цю парохію, а зосібна ґратулюємо тепершіньому Отцеві парохові за поставлення та видвигнення цієї парохії на такий рівень!

Щиро здоровимо в Христі віддана

Ольга Стрихар, голова
К. Якимишин, делегатка

ВІДДІЛ УКЮ ПРИ ПАРОХІЇ УСПЕННЯ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ в Монтреалі

Заряд Парохії св. Арх. Михаїла,
Ібервил, Монтреал, Квебек.

З приводу 50-річчя існування храму Божого св. Михаїла, молодь парохії Успення Матері Божої складає найщиріші побажання, радіє дотеперішніми успіхами та молиться о Боже благословення на будуче.

За Заряд УКЮ:

Д. Микитюк
Л. Снігур

УКРАЇНСЬКА КАТОЛИЦЬКА ПАРОХІЯ СВ. ЙОСАФАТА в Монтреалі

До Хвальної Управи
Української Католицької Парохії
св. Михаїла в Монтреалі.

Золотий Ювілей 50-ліття існування храму свідчить сам про себе, про своє значення в житті цілої нашої Церкви в Канаді.

Якщо в найбільшому місті Канади, українська католицька парохія зуміла побороти свої труднощі в першій стадії організації, просунутись крізь період тяжкого безробіття в 30-тих роках, зуміла перемогти усі перешкоди політичних, господарських, міжгромадянських та підривно-ворожих різних чинників, не лише встоялася та перемогла їх але ще й розросла, розбудувалася та усамостійнилася — тоді вона й записала одну з кращих сторінок історії цілості нашої Церкви у вільному світі, а в Канаді з окрема.

50-літнє існування й розбудова Української Католицької парохії в наших умовинах підчеркує та доказує ще один незвичайно цінний та важний факт. Це факт природно-органічної потреби своєї рідної Церкви та святого привязання, любови й пошани її вірних - парохіян для Неї, до її рідно-історичних звичаїв, традиції її святої віри та обряду, що їх вони знаходять тільки у своїй рідній Церкві.

Нехай і надалі парохія св. Михаїла плекає, розрабляє та зберігає ті великі цінності та з Божим Благословенням і в майбутньому нехай дає змогу ще краще закріпити пізнання тих скарбів і величі наших церковно-обрядових надбань на славу цілої нашої Церкви та потягаючий примір до наслідування для наших будучих поколінь.

З радісними почуваннями признання й ґратуляцій для Вашої парохії з нагоди 50-літнього Ювілею її існування бажаємо ще Многих і Благих Літ!

Від Української Кат. Парохії св. Йосафата
в Монтреалі:

о. Іван Гаврилюк, парох

СОЮЗ ГЕТЬМАНЦІВ ДЕРЖАВНИКІВ Кіш в Монтреалі

До Церковного Комітету
Української Католицької Церкви
св. Арх. Михаїла.

Хвальна Управо!

З нагоди 50-літнього Ювілею храму св. Михаїла бажаємо много успіхів і дальшого розросту на славу Божу і для добра Українського Народу.

Д-р М. Кухаришин, голова
Сотник Борис Монкевич, секр.

ВІДДІЛ УКЮ ПРИ ПАРОХІЇ СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ в Монтреалі

До Хвального Заряду Парохії
св. Михаїла в Монтреалі.

Українське Католицьке Юнацтво при парафії св. Івана Хрестителя витає першу українську парафію св. Архистратига Михаїла з її п'ятдесятлітним ювілеєм. З неї вийшли молоді покоління утверджені в вірі, в свому українському обряді, карні й корисні громадяни прибраної батьківщини Канади, що не забувають вітчизни своїх батьків України.

Нехай Всевишній дасть сили і витривалости в цій праці теперішним і будучим духовним провідникам.

За Заряд Українського Католицького Юнацтва
М. Мизюк, голова

ВІДДІЛ ЛІҐИ УКРАЇНСЬКИХ КАТОЛИЦЬКИХ ЖІНОК в Лашін

Всечесніші Отці, Вельмишановний Ювілейний Комітет Парохії св. Архистратига Михаїла в Монтреалі!

Пів століття Ви і Ваші попередники трудилися для розбудови релігійного і громадського життя. Ви, як матірна парохія були піємонтом для молодших українських католицьких парохій, котрим Ви дали початки для розбудови.

Ми радіємо, що маємо сьогодні так великі і багаті храми, та при їх опіці розвинулися і працюють організації як, Ліґа Українських Католицьких Жінок, Українське Католицьке Юнацтво і другі.

В день Вашого Золотого Ювілею бажаємо Вам найкращих успіхів та обильних ласк.

За провід Ліґи країнських Католицьких Жінок
в Лашін:

К. Іванило, голова
Е. Кураш, секретарка

ОБ'ЄДНАННЯ КАТОЛИЦЬКИХ УКРАЇНСЬКИХ МОЛОДИХ МУЖЧИН в Монтреалі

До Управи Парохії
Святого Архистратига Михаїла
в Монтреалі.

Хвальна Управо:

Сердечні побажання складаємо з нагоди Святкувань Золотого Ювілею Вашого Храму, радіючи разом із цілою українською громадою Вашими осягами, і ще кращих успіхів бажаємо на майбутнє в ділянці релігійно-виховної праці серед нашого народу.

З християнським привітом

Дир. Е. Крук, голова
Т. Диметришин, секр.

УКРАЇНСЬКА ГР. КАТОЛИЦЬКА ПАРОХІЯ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО В ЛАШІН, КВЕ.

Всечесніші Отці, Вельмишановний Комітет Парохії св. Архистратига Михаїла в Монтреалі.

З почуттям радости складаємо Вам щирий привіт і якнайкращі побажання з нагоди Золотого Ювілею Вашого храму.

Ваша парохія є матірною для наших парохій. З цієї нагоди висловлюємо признання для основників храму і всіх тих, що працюють для добра Церкви і Українського Народу.

З окрема клонимо голови в пошані для всіх Отців-парохів і Сотрудників, що так багато вложили труду для розбудови парохії та для духової опіки над вірними.

Остаєго з правдивою пошаною та християнським привітом

Христос Воскрес!

За провід парохії св. Василія Вел. в Лашін:

о. Й. Кутний, парох
Михайло Біжик, заст.-голови
Михайло Коць, секретар

ПАРАФІЯ СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ в Монтреалі

До Хвального Заряду Парафії
св. Михаїла в Монтреалі.

З п'ятдесятліттям існування першого українського храму в Монтреалі, клонимо голови перед засновниками цієї парафії, та перед всіми, що впродовж 50-ти літ позитивно працювали над розбудовою релігійного, культурно-національного, як і матеріяльного її розвитку.

Нехай Всевишній щедро дарить обильними ласками всіх, що тепер працюють і будуть працювати в цій парафії для дальшого розцвіту її в добро нашої Церкви, українського народу та здорового росту Канади.

За Церковний Комітет парафії св. Івана Хрестителя:

о. В. Бринявський, парох
І. Павлів, голова

УКРАЇНСЬКА СТРІЛЕЦЬКА ГРОМАДА в Канаді — Відділ ч. 3, в Монтреалі

До Управи Української Католицької
Парохії св. Арх. Михаїла
в Монтреалі.

З нагоди Вашого Золотого Ювілею бажаємо Вам найбільших ласк Божих та обильних успіхів на дальші роки. Хай же той храм Божий зростає і розвивається на славу Богові і добро українському народові!

За Управу:

о. К. Винницький

ВІДДІЛ МАРІЙСЬКОЇ ДРУЖИНИ при парохії св. Івана Хрестителя

До Хвального Заряду Парохії
св. Михаїла в Монтреалі.

Щиросердечний привіт парохії св. Архистратига Михаїла з нагоди 50-літнього ювілею існування її храму від Марійської Дружини св. Івана Хрестителя.

Нехай Господь нагородить тих, що її заснували, провадили та допомагали. А тим, що ще працюють і будуть працювати, нехай Всевишній дасть сили і многих ласк.

Нехай Пречиста Діва має в своїй опіці передовсім жіночі організації при цій парохії, що впродовж 50-ти літ працювали й працюють для розвою цієї парохії.

За Заряд жіночої орган. Марійська Дружина:

К. Сорочан, голова

КОМІТЕТ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ Відділ у Монтреалі

До Комітету Парафії
св. Михаїла в Монтреалі,

З нагоди Золотого Ювілею першого українського храму в Монтреалі Управа Відділу КУК щиро вітає Всечесних Отців, членів Церковного Комітету і всіх вірних парафії.

Ми можемо об'єктивно ствердити, що українська мотреальська громада жиє, працює і росте. В тому велика частина заслуги нашої Церкви, а зокрема церкви св. Михаїла, як найстаршої в Монтреалі. Наша Церква не тільки держить нашу громаду на високому моральному рівні в чужому зіпсованому світі, але допомагає в об'єднанні нас в одну українську громаду. Без нашої Церкви ми розсипались би в широкому світі, як ті, що з волі чи неволі помандрували до не-традиційних церков.

Бажаємо українській парафії св. Михаїла багато успіхів у її праці на славу Бога, нашої св. Віри і Церкви, і нашого безсмертного Народу.

За Управу:

Проф. Омелян Кушнір, голова Відділу

ВІД УКРАЇНСЬКИХ РАДІОПЕРЕДАЧ "ГОВОРИТЬ МОНТРЕАЛЬ" і "КВІТИ УКРАЇНИ"

До Управи Парохії св. Арх. Михаїла.

Хвальна Управо!

З приводу 50-ліття матірного храму складаємо найщиріші ґратуляції та щиросердечні побажання ще кращого розвитку у дальшій праці для нашої Церкви і нашого Народу.

Євген Орищук з дружиною Марією

ТОВАРИСТВО КОЛИШНІХ ВОЯКІВ УПА
в Канаді — Відділ Монтреаль

До Хвального Заряду Парохії
св. Арх. Михаїла в Монтреалі.

В цей Ювілейний Золотий Рік існування церкви св. Михаїла в Монтреалі, Управа Т-ва Колишніх Вояків УПА, Відділ в Монтреалі, пересилає свої найкращі вояцькі побажання для жертвенних і ревних душпастирів, для піонерів і всіх прикладних вірних цієї парохії.

Сьогодні з признанням і радістю ми клонимо голови перед всіма тими, які склали свою цеголку на побудову цего Божого Храму, присвяченого в честь Архистратига Михаїла. Ми впевнені, що й на дальше при Божій помочі, парохія св. Михаїла буде провадити працю на Божу славу, для скріплення нашої Української Церкви та добра нашого Народу. Щасти Вам Боже на все добре!

З глибокою пошаною

За Провід Т-ва:

І. Путко, голова
Ю. Гузар, секретар
В. Марчук, скарбник

ЖІНОЧЕ ТОВАРИСТВО ім. ЛЕСІ УКРАЇНКИ
при Тсв. "Просвіти" ім. Т. Шевченка
в Монтреалі

До Хвального Заряду Української
Католицької Парафії св. Михаїла
і Ювілейного Комітету.

Високопреподобні Отці, Вельмишановні Члени Заряду і Парафіяни!

Жіноче Товариство ім. Лесі Українки при Т-ві "Просвіта" в Монтреалі передає свій щирий і сердечний привіт з нагоди святкувань "Золотого Ювілею" першої Укрїнської Католицької Церкви в Монтреалі.

З цієї нагоди передаємо велике признання і подяку всім тим, які причинилися до збудування першого українського Божого Храму в Монтреалі, за їх жертвенну і невпинну працю, та невпинні труди.

Бажаємо Вископреподобним Отцям, членам Церковного Комітету, і всім Парафіянам кріпкого здоров'я, щастя і сил, та щасливо продовжувати релігійну працю із ще більшими успіхами для слави Божої і добра українського Народу тут на чужині і на рідних землях України!

Щасти Вам Боже!
Многая, Многая Літа!

За Управу Жіночого Т-ва:

М. Сенкусь, голова **М. Шустир,** секретарка

ПЛАСТ Організація Української Молоді
Пластова Станиця в Монтреалі

До Хвальної Управи Української
Католицької Парафії св. Арх. Михаїла
в Монтреалі.

У великий день Золотого Ювілею першої української святині в Монтреалі Станична Пластова Старшина в імені всіх пластунок і пластунів та їх батьків, зорганізованих у Пластприяті, хоче до вінка численних побажань додати і свої щирі ґратуляції.

Висловлюючи подив до перших організаторів парафії та будівничих першого Божого храму в нашому місті, ми одночасно бажаємо Вам і всім Вашим членам, щоб той високонаціональний український дух, який допоміг піонерам здвигнути український Храм Божий, провадив дальше Вами і Вашими нащадками. Українська Католицька Церква може бути окремою Помісною Церквою тільки тоді, коли збереже свій питомий український обряд і свою українську мову не тільки в церковно-обрядовому, але й у щоденно-побутовому житті.

Хай Всевишній Господь допоможе Вам вести і далі перед у житті Української Католицької Церкви в Монтреалі і бути повсякчасно прикладом для інших парафій у вмінні створювати синтезу національного з релігійним.

СКОБ!

За Пластову Станичну Старшину:

(ст. пл. Христя Попадинець, писар
(пл. сен. Юрій Левицький, ДК), станичний

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ, Інк.
Окружний Комітет — Монтреал

До Хвальної Управи Української
Католицької Парохії св. Арх. Михаїла
в Монтреалі,
на руки Всесв. о. проф. Н. Кушнірика

В імені Окружного Комітету 8-ми Відділів Українського Народного Союзу в Монтреалі та околиці складаємо з приводу 50-річчя існування Храму нашої найстаршої парохії наші найщиріші ґратуляції за так блискучо переведену працю за пів-століття піклування Парохією та вихованням такої численної молоді.

Всім Всесвітлішим Отцям Парохам, які трудилися у Христовому Винограднику, всім Отцям Помічникам та Членам Церковного Заряду наша найщиріша подяка за всі їх труди та побажання дальших і обильних успіхів на Христовій Ниві.

За Управу Окружного Комітету Відділів Українського Народного Союзу в Монтреалі:

Микола Граб, голова
Дмитро Попадинець, м.-голова і секретар

ЖІНОЧА ЛАНКА ім. ЛЮДМИЛИ СТАРИЦЬКОЇ-ЧЕРНЯХІВСЬКОЇ при ОСЕРЕДКУ СУМ в Монтреалі

До Хвальної Управи Української
Католицької Парохії св. Арх. Михаїла
в Монтреалі,

Хвальна Управо!

З нагоди Золотого Ювілею Вашої церкви заряд і членки жіночої ланки пересилають свій щирий привіт та бажають ще кращих успіхів у праці на славу Божу і добро нашого народу.

Хай Всевишній Господь благословить і дарить своїми ласками Всечесніших Отців, Заряд і усіх парохіян та кріпить їх сили, щоб ця найстарша парохія на терені міста Монтреалю під проводом свого Всечесного о. Пароха — проф. Н. Кушнірика осталась на довгі літа непохитною твердинею слова Божого, любови ближнього і любови до нашого українського народу.

Остаємось з християнським привітом

За Управу:
Марія Кінах, голова
Е. Влащук, секретарка

КОРОЛІВСЬКИЙ КАНАДІЙСЬКИЙ ЛЕГІОН Відділ Мазепа — Ч. 183

До Хвальної Управи і до
Ювілейного Комітету Української
Католицької Парохії св. Арх. Михаїла
в Монтреалі.
На руки о. проф. Н. Кушнірика

Високопреподобний Отче Професоре
і Хвальна Управо,

Ми сердечно дякуємо за запрошення взяти участь у Вашому величавому Святі, з приводу 50-річчя існування Вашої церковної громади, яку історія мусить вписати в ряди матірних організацій і установ цілого українського життя в Квебеку.

Пів століття то в житті людини довгий час. В протязі того часу, парохія св. Михаїла на Ібервіль вулиці здобула собі повагу і пошану всього українського і не українського громадянства в Квебеку, а то і в цілій Канаді. Сини і дочки — вихованці цієї парохії продовжують свою працю на поважних постах не тільки в Монтреалі, але в інших сторонах Канади.

Вітаємо Отців Духовних, Хвальну Управу, Піонерів і їх наслідників з нагоди цих урочистих святкувань і бажаємо всім кріпкого здоров'я дальше працювати на честь і славу українського народу.

З правдивою пошаною і щирим привітом

М. Лах, голова
В. Мельник, секретар

СПОРТОВЕ ТОВАРИСТВО "УКРАЇНА" в Монтреалі

До Церковного Комітету
Парохії св. Михаїла
в Монтреалі.

Управа Спортового Товариства "Україна" в Монтреалі і все членство з нагоди Золотого щирі побажання для Всечесних Отців, піоні-Ювілею Вашої Церкви пересилає сердечні і рів і всіх парохіян з так величавого 50-літнього Ювілею.

З великою вдячністю і признанням для тих які перші положили підвалини під цей Божий храм, який провадив українську громаду через тих 50 років до світлого сьогоднішнього Золотого Ювілею.

Коли подивимося з перспективи 50 років, то мусимо сказати, що церква св. Михаїла в Монтреалі сповнила свою місію для поширення і скріплення релігійного духа серед нашої української громади.

На дальше бажаємо ще кращих успіхів на славу Бога і для добра українського Народу. Щасти Вам Боже!

Остаємо з належною пошаною

За Управу С. Т. "Україна":
Я. Савка, голова **А. Сидор,** секретар

СПІЛКА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ Осередок ім. ген. Грицая-Перебийноса в Монтреалі

До Хвальної Президії і Святкового
Комітету по відміченні Золотого Ювілею
Парохії св. Арх. Михаїла в Монтреалі.
Всечесні Отці! Хвальна Президіє!

Шановні Пані і Панове!

Управа Осередку Спілки Української Молоді, Жіноча Ланка, Булава Юного СУМ-у, і Батьківський Комітет, щиро вітають Матірну Парохію св. Архистратига Михаїла в Монтреалі, з нагоди святкувань Золотого Ювілею її храму.

Прийміть від нас належні Вам ґратуляції і признання за Вашу успішну працю для добра Парохії, Української Церкви і народу.

Хай Господь благословить Ваш труд.

Остаємо з належною пошаною до Вас, та витаємо Сумівським привітом

Честь України! — Готов Боронити!

За Управи:

Осередку: **Н. Дубас**
Жіночої Ланки: **Марія Кінах**
Булави Юного СУМ-у: **М. Кінах**
Батьківського Комітету: **Ілія Гольдерберґ**

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ОБ'ЄДНАННЯ КАНАДИ, Інк.
Філія — Монтреаль

До Ювілейного Комітету Української
Церкви св. Арх. Михаїла,
Монтреал, Канада.

З нагоди Золотого Ювілею Української Католицької Церкви св. Арх. Михаїла в Монтреалі, ми члени Українського Національного Об'єднання і Братніх Організацій з приємністю складаємо заслужені ґратуляції. Рівночасно складаємо глибоке признання Всечеснішому Отцеві Парохові проф. М. Кушнірикові та його Сотрудникам, як також Управі Парафіяльної Громади враз з усіми членами Парафії глибоке признання за піонірську і виховну працю для трьох поколінь на церковному і національному полі.

За пів століття так Парафія, як і її члени пережили чимало сумних і радісних та світлих моментів, а вершком радости був щасливий поворот з неволі Верховного Архипастиря Їх Еміненції Кардинала Йосифа Сліпого.

Сердечно вітаємо Вашим Золотим Ювілеєм.

Українське Національне Об'єднання Канади
П. Ґенґало, голова
Є. Василишин, місто-голова

УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ КАСА
в Монтреалі

До Хвального Заряду Парохії
св. Арх. Михаїла в Монтреалі.

Хвальний Заряде!

Українська Народня Каса в Монтреалі щиро-сердечно вітає церковний провід і всіх членів парохії з нагоди відзначування Золотого Ювілею існування Вашого храму.

Зокрема вітаємо усіх піонірів цеї церкви, які 50 років тому, приїхавши до Монтреалю, зразу взялись до розбудови найважнішої своєї інституції, а саме Української Католицької Церкви, відчуваючи своєю інтуїцією, що тільки в українській церкві вони зможуть зберегти свою віру і свою рідну культуру на новій землі.

Управа У. Н. Каси в Монтреалі складає належні ґратуляції Отцям-душпастирям і всім парохіянам за великі, дотеперішні досягнення і бажає найкращих успіхів у праці для збереження нашої віри і національної свідомости в Канаді.

Хай Бог благословить в майбутньому Вашу працю!

За Управу У. Н. Каси в Монтреалі:
Ярема Савка, голова
Ярослав Чолій, секретар

ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКО-КАНАДІЙСЬКИХ ПІДПРИЄМЦІВ І ПРОФЕСІОНАЛІСТІВ
у Монтреалі

До Хвальної Управи і до Ювілейного
Комітету Української Католицької Парохії
св. Арх. Михаїла в Монтреалі.
на руки пароха Отця
Професора Н. Кушнірика.

Високопреподобний Отче Професоре!

Від управи, дирекції і членства Об'єднання Українсько - Канадійських Підприємців і Професіоналістів у Монтреалі, пересилаємо Вами Отче парох, всім членам управи, піонерам і тим, які творили, будували і до тепер поносили тягар розбудови Вашої парохії, та всім членам і прихожанам церкви св. Михаїла, щирий і палкий привіт з приводу великого торжества, святкування 50-річчя Вашого храму.

Пів століття Ваша церква і парохія світила серед цього чужого моря, і в часах коли не було багато рук і не було багато працівників, з Вашої парохії люди доброї волі працювали щоб ширити славу українського народу, української віри і культури поміж своїми і чужими.

Багато Ви зробили і багато треба завдячувати Вашим Каменярам.

Разом з Вашим Ювілеєм сходиться також і ювілей нашого другого за Шевченком пророка Івана Франка.

Лупайте ж ту скалу. Нехай нічого Вас не спинить. Бо Вам призначено оту скалу лупать.

Нашим делеґатом на Ваше свято буде заступник голови п. Степан Склярчук через якого передаємо це наше щире привітання і наш скромний дар в сумі $10.00.

За Управу і дирекцію ОУКПП:
Б. Панчук, голова
Є. Домарадзкий, скарбник

СОЮЗ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА КАНАДИ — Монтреаль

До Хвальної Президії
Золотоювілейного Бенкету

Шановна Президія!

Зприводу 50-річчя існування храму церковної громади Української Католицької Парохії св. Архистратига Михаїла в Монтреалі, Союз Українського Студентства Канади Відділ Монтреаль складає щирий привіт і вітає Преосвященнішого Єпископа, Всечесних Отців і шановних парохіян і гостей при цій золотій події.

За Управу Союзу Українського Студентства
Канади — Відділ Монтреаль:
Богдан Вальків, віце-президент СУСК-у
голова — Відділ Монтреаль
Валентина Михайловська, секретар

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА КРЕДИТОВА СПІЛКА

Монтреал, Квебек

До Хвального Заряду
Парохії св. Михаїла,
2388 Ібервіл, Монтреал, Кве.

З нагоди 50-літнього Ювілею храму св. Михаїла маємо велику шану зложити наш найщиріший привіт Всечеснішому Отцеві Парохові і цілому Зарядові, громадсько-парохіяльним організаціям і всім Вельмишановним Парохіянам, як також Преподобним Отцям і всім ,що на протязі 50 літ вкладали свою працю для розбудови і росту цеї Парохії.

Рівнож складаємо велику вдячність за збереження багатьох тисяч Українців і виховування їх на славу Божу і добро українського народу.

Хай Господь Бог скріпить Вас здоров'ям і силою до дальшої праці на многі і многі літа.

Щасти Вам Боже!

За Дирекцію Української Національної Кредитової Спілки:

П. Гриневич, голова
В. Захаркевич, секретар

Т-ВА УКРАЇНСЬКОЇ СТУДІЮЮЧОЇ МОЛОДІ ім. М. Міхновського (ТУСМ)

Осередок Діяльности — Монтреал, Квебек

До Хвальної Президії
Золотоювілейного Бенкету

Шановна Президія!

З нагоди урочистих святкувань 50-річчя існування храму церковної громади Української Католицької Парохії св. Архистратига Михаїла в Монтреалі, Осередок Діяльности Товариства Української Студіюючої Молоді ім. М. Міхновського в Монтреалі вітає Преосвященішого Єпископа, Всечесних Отців, і шановних присутніх, складає щирий привіт та висловлює свої ґратуляції за так значну і корисну працю на духовнім відтинку, яку провадить Парохія св. Архистратига Михаїла.

Нехай Бог Вас благословить у дальшому розвитку Вашої праці.

За Управу:

Роман Сеньків, голова
Ольга Шептицька, секретарка

ЧИТАЛЬНЯ ПРОСВІТИ ім. Т. ШЕВЧЕНКА в Монтреалі

До Хвального Заряду Української Католицької Парафії св. Михаїла в Монтреалі,

Високопреподобні Отці, Вельмишановні члени Заряду і Вельмишановні Парафіяни.

З нагоди святкування Золотого Ювілею першої Української Католицької Церкви в Монтреалі, Товариство "Просвіта" ім. Тараса Шевченка передає свій щиросердечний привіт і побажання.

В першій мірі передаємо щиру подяку всім тим, які тому 50 років, не зважаючи на всякі матеріяльні труднощі і тяжку працю, рішили побудувати цей перший український Божий Храм в Монтреалі, Честь і хвала оцим першим Піонерам-Основноположникам!

З цієї нагоди Управа Т-ва "Просвіти" бажає Високопреподобним Отцям, членам Парафіяльної Управи і всім парафіянам кріпкого здоров'я, щастя і радости, та щасливо і успішно продовжувати цю велику українську релігійну і Божу працю для добра всього українського народу тут на чужині і на рідних землях України.

Кріпкого здоров'я для Всеч. Отців, бажаємо Вам продовжувати душпастирську працю з більшими і кращими успіхами.

Для всіх "Многая Літа!"

Остаємось з християнським привітом і правдивою пошаною.

За Управу Т-ва:
М. Буґий, голова **М. Джума,** секретар

ОРГАНІЗАЦІЯ МОЛОДІ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ

До Управи Української Католицької Церкви св. Арх. Михаїла.

Хвальна Управо!

Управа Організації Молоді Українського Національного Об'єднання в Монтреалі й все її членство пересилає Вам свій щиросердечний пивіт з приводу торжественних святкувань Золотого Ювілею нашої Матері-Церкви св. Арх. Михаїла.

Рівночасно бажаємо церковній управі й всім духовним провідникам кріпкого здоров'я й снаги у шляхотній праці над вихованням здорового й свідомого молодого українського покоління.

За Управу:

Д. Стечишин, голова
Р. Звонок, секретарка

ЛІГА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ
Відділ — Монтреаль

До Хвального Заряду Парохії
св. Арх. Михаїла в Монтреалі.

Хвальний Заряде!

Управи ЛВУ і ОЖЛВУ в Монтреалі щиро вітають церковний провід, Отців-душпастирів і всіх парохіян з нагоди відзначування Золотого Ювілею існування Вашої парохії.

Зокрема вітаємо піонірів, які 50 років тому причинились до створення і розбудови цеї парохії, які розуміли, що існування окремої Української Католицької Церкви на новій землі є конечністю для збереження їхньої віри, обряду, духово-релігійної і національної культури.

В нашій дійсності, в добі матеріялізму і прагматизму плекання релігійних і національних принципів є найтяжчим завданням нашої спільноти. Одначе, з признанням стверджуємо, що це завдання Українська Католицька Церква в Канаді, якої частиною є Ваша парохія, успішно виконує. Доказом для цього може послужити великий зріст парохій в Монтреалі і Української Католицької Церкви в Канаді в загальному.

При тій нагоді висловлюємо наші ґратуляції і признання для всіх тих, які працюють в цій парохії для поглиблення і збереження нашої віри і нашої української національної свідомости в Канаді.

Хай Бог благословить на далі Вашу працю служби Богові і нашому народові!

За Управу ЛВУ і ОЖЛВУ в Монтреалі:
Роман Брикович, голова депжмБо гадспі

Роман Брикович, голова
Ярослав Чолій, секретар
Меланія Гафтар, голова ОЖЛВУ

ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНОК КАНАДИ ім. ОЛЬГИ БАСАРАБОВОЇ
Відділ — Монтреаль

До Управи Української Католицької
Парохії св. Арх. Михаїла
в Монтреалі.

Хвальна Управо!

З приводу 50-ліття існування Вашої церкви — Управа Організації Українок Канади ім. Ольги Басарабової і все її членство пересилає Вам і всему Духовенству свій сердечний привіт.

Рівночасно долучимося до спільних молитов під час Архиєрейської Богослужби, щоб милосердний Господь благословив Вашу церковну Управу і дав її сили та витривалости у тяжкій, але шляхотній праці на користь всієї громади і цілого нашого народу.

За Управу:

Стефанія Вікарук, голова
Ірена Гомонко, секретарка

СУЖЕРО — СОЮЗ УКРАЇНЦІВ ЖЕРТВ РОСІЙСЬКОГО КОМУНІСТИЧНОГО ТЕРОРУ
Відділ у Лашін

До Хвальної Управи Української
Католицької Парохії св. Михаїла.

Шановний о. проф. Н. Кушнірик
і Хвальна Управо!

Управа Відділу СУЖЕРО щиро вдячна Вам за запрошення на святкові урочистості з приводу 50-річчя існування і служіння Богові й Україні Вашого Храму святого Архистратига Михаїла.

Промовити 50 років — легко! А коли глянути, десь аж на початок, ще перед першим роком заснування парохії, перед 1916 роком, то виринає образ; що по вулиці Ібервіл ходили побожні труженики, ходили українські люди по чужій землі і хотіли спільно в церковці молитися Богові, молитися так і такою мовою, як і їхні батьки й брати та сестри на своїй українській землі! І хотіли, щоб Службу Божу служив у своїй церковці свій, український священик. І хотіли, щоб їхніх дітей хрестив також свій, український священик!

І коли в перспективі по 50 роках глянути на прекрасний храм і все майно, що виросло на місці купленому за останні центи, то можна сказати, що в Основоположників була глибока віра і велике бажання угодне Богові.

Хай буде царство небесне Тим, що відійшли — створивши незабутній пам'ятник і глибока вдячність Тим, що уможливили багатьом сьогодні приносити славу Богові в прекрасній святині.

Вітаємо всіх парафіян парафії святого Архистратига Михаїла з Золотим Ювілеєм та приєднуємося до бажань Ваших.

А. Білоцерківський, голова
О. Штихно, секретар

ЗОЛОТОЮВІЛЕЙНІ ДАРИ ЛЮБОВИ

По $100.00

Климчук, Др. Стефан
Кухаришин, Др. Микола
Кучмій, Андрій
Мандзюк, Василь
Плавуцький, Петро
Цвях, Катерина
Яблонський, Михайло

По $50.00

Бабій, Петро
Баліцький, Карпо
Баліцький, Корнило
Батюк, Евстахій
Бачинський, Іван
Біблий, Григорій
Білокрилий, Олекса
Бойчун, Йосиф
Бронґель, Юлія
Бугай, Василь
Валентюк, Зеновій
Вахнянин, Іван
Височанський, Кароль
Войціховський, Николай
Гараус, Василь
Гарріс Николай
Говера, Николай
Грицюк, Петро
Гук, Пилип
Ґнесько, Іван
Ґнесько, Йосиф
Захаркевич, Василь
Заяць, Денис
Івасів, Іван
Ільчина, Володимир
Ільчишин, Татіяна
Ковальчук, Василь
Ковдриш, Єлисавета
Кушнірик, Іван
Кушнірик, Родина
Кушнірик, о. Николай
Лаба, Ярема
Лапчак, Петро
Литвин, Данило
Литвин, Пелагія
Манило, Дарія
Марунчак, Михайло
Масний Павло
Мельниченко, Василь
Мельничук, Василь
Меренюк, Василь
Плавуцький, Лаврентій
Стельмащук, Іван
Стефанюк, Анна
Тесля, Дмитро
Хоманчук, Дмитро

По $40.00

Атаманюк, Микола
Боґдан, Василь
Боднар, Володимир
Нагорняк, Йосиф

По $30.00

Ґречук, Петро
Заяць, Михайло
Конанець, Михайло
Лепецький, Микола
Цибушник, Володимир
Чорнобай, Теодор

По $25.00

Андрухів, Микола
Банера, Петро
Баран, Іван
Бейба, Роман
Бродович, Василь
Бродяк, Іван
Волянський, Др. Богдан
Дейнека, Роман
Дзява, Юрій
Добровольський, Осип
Дупелич, Мирон
Дзьобан, Стефан
Зайшлий, Ярослав
Гаврилюк, Григорій
Гриньовський, Мирослав
Гавліч, Іван
Конанець, Ольга
Кондзьолка, Теодор
Левко, Тома
Ленько, Анна
Маланчук, Катерина
Мурій, Омелян
Несторук, Ілія
Палій, Анна
Періг, Іван
Петражник, Олекса
Рудиш, Павло
Савдик, Юрій
Савич, Катерина
Савич, Михайло
Скоморівський, Йосиф
Степанчак, Іван
Такой, Микола
Харабарук, Марія

По $20.00

Бенеш, Євген
Бородай, Анна
Брикович, Любомира
Вигнанець, Василь
Данило, Марія
Дзєнав, Юрій
Гаврилюк, Григорій
Галко, Роман
Глушевська, Анна
Гринів, Михайло
Грицайків, Дометей
Ґелешко, Василь
Ґеньґало, Павло
Ґоляш, Володимир
Знак, Анна
Іваник, Евстахій
Кливак, Ольга
Кметик, Володимир
Ковцун, Сильвія
Козуб, Іван
Ленько, Евстахій
Лисецький, Микола
Лисович, Іван
Лісовський, Родина
Лютий, Михайло
Малинчак, Степан
Марчук, Онуфрій
Морареш, Юрій
Олійник, Стефан
Руда, Марія
Сайняк, Микола
Славич, Ігнатій
Соловій, Григорій
Сулило, Теодор
Таратута, Марія
Феник, Олександер
Фіґоль, Петро
Фігура, Павло
Шлапак, Євгенія
Якимів Стефан
Ястрембський, Михайло
Ящишин, Іван

По $15.00

Васьків, Дмитро
Горбусь, Петро
Ковалюк, Богдан
Сосюкало, Петро
Сум, Петро
Таратута, Йосиф
Федак, Василь
Хижий, Григорій
Чиплик, Михайло
Шимелинець, Петро

По $10.00

Бабій, Михайло
Бабурка, Стефан
Бачинська, Іванна
Берладин, Паранька
Берник, Параскевія
Бець, Іван
Білик, Михайло
Боднар, Стефан
Болюбаш, Григорій
Бренчук, Дмитро
Бучак, Іван
Ваґнер, Богдан
Ваґнер, Юліян
Вальків, Василь
Ватаманюк, Іван
Винницький, Володимир
Винницька, Ядвига
Водвуд, Корнило
Гавриляк, Іван
Ганяк, Теодор
Гладилович, Адольф
Глива, Василь
Гнатко, Володимир
Гнатюк, Іван
Головацький, Василь
Горен, Павло
Горен, Єлисавета
Городечний, Євген
Гринаш, Павло
Грицюк, Марія
Гуменчук, Таня
Гуцуляк, Марія
Геча, Володимир
Дацько, Іван
Демків, Іван
Джула, Василь
Дидяк, Николай
Дідич, Микола
Дзендзя, Василь
Дзісь, Марія
Заґурак, Віра
Жовток, Теодор
Жюд, Вернон
Завальніцький, Дмитро
Завальніцький, Николай
Загоруйко, Антін
Зендран, Григорій
Казанівський, Добромир
Кальба, Петро
Калічак, Григорій
Кісіль, Михайло
Кондро, Олександер
Костецький, Василь
Когутяк, Корнило
Комарницький, Іван
Комарницький, Михайло
Король, Іван
Кошик, Марія
Костецький, Йосиф
Коцовський, Йосиф
Країнський, Іван
Кусєвич, Яків
Кульчицький, Іван
Кучарський, Іван
Кучера, Юліян
Кушнір, Омелян
Левицький, Юрій
Ленько, Франц
Літепло, Григорій
Лисак, Василь
Лисак, Казимир
Максимків, Іван
Марчук, Володимир
Мацелюх, Володимир
Мацiв, Богдан
Медвідь, Володимир
Мельник, Бронислава
Микитюк, Євген
Михайлів, Михайло
Міщук, Анна
Мокрий, Василь
Нагірний, Володимир
Нітух, Маруся
Олешкевич, Михайло
Онушканич, Іван
Панасюк, Василь
Поперечний, Юрій
Петровський, Мирослав
Пєх, Зенон
Попадинець, Дмитро
Пришляк, Ярослав
Прокопик, Ігнатій
Пукан, Микола
Радзіховська, Марія
Рацький, Лука
Сабадаш, Дмитро
Саранчук, Стефан
Сербин, Ярослав
Середоха, Павло
Смоляк, Дмитро
Сидор, Дмитро
Синюта, Єва
Созанський, Йосиф
Солонина, Стефан
Степанців, Іван
Стецина, Дмитро
Струсінський, Михайло
Суржиця, Стефан
Теодорович, Николай
Тимець, Іван
Топольницький, Ярослав
Троханяк, Дмитро
Трусяк, Петро
Угрин, Олекса
Уніят, Марія
Федак, Іван
Федоркович, Василь
Фещак, Стефан
Фіґоль, Мирослав
Франків, Стефан
Хома, Степан
Цап, Євстахій
Цінцірук, Петро
Чабан, Стефан
Чернець, Катерина
Яблонський, Ярослав
Яж, Дмитро
Яріш, Василь
Юрчишин, Василь
Йорксій, Данило

Парохіяльні Організації:

Відділ ЛУК Жінок	$500.00
Сестрицтво Пресв. Серця	50.00
Відділ УК Юнацтва	50.00

ПОДЯКИ ВІД СВЯТІШОГО ОТЦЯ Й АПОСТОЛЬСЬКОГО ДЕЛЕГАТА ЗА ПОЖЕРТВУ НА ВБОГИХ — БІДНИХ СВІТУ, ЩО НАША ПАРОХІЯ ПІСЛАЛА З ПРИВОДУ ЗОЛОТОГО ЮВІЛЕЮ.

Dal Vaticano, 29 Juillet 1966

SECRETERIA DI STATO
DI SVA SANTITA

LA SECRÉTAIRERIE D'ETAT DE SA SAINTETé a le plaisir de faire savoir au R. P. Nicolas Kushniryk que le Saint-Père a bien reçu et agréé l'offrande de cinq cents dollars qu'il Lui a adressée, par l'entremise de la Délégation Apostolique au Canada, à l'intention des pauvres.

Le Souverain Pontife remercie Monsieur le Curé et les fidèles de la paroisse ukrainienne de S. Michel à Montréal et leur renouvelle volontiers, en témoignage de paternelle bienveillance et en gage des meilleures grâces, la faveur de la bénédiction apostolique.

A. MAURO

DELEGATIO APOSTOLICA
CANADENSIS

June 10, 1966

Dear Father Kushniryk,

I received your letter of the 9th of June with the cheque enclosed for the Holy Father's Poor of the World.

I have forwarded it to His Holiness with a letter of explanation. I know that he will be as touched as I was by your spirit of love and loyalty to him and the concern and generosity of your people for the world's poor. rosity of your people for the world's poor.

Thank you Father, and please extend my thanks and my Blessing to all of your good parishioners.

Sincerely in Our Lord,

† SERGIO PIGNEDOLI
Apostolic Delegate

НАЙЩИРІШІ ҐРАТУЛЯЦІЇ

від

ОТЦІВ ДУШПАСТИРІВ
ЦЕРКОВНОГО КОМІТЕТУ
АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ
ВІДДІЛУ Л. У. К. ЖІНОК
ВІДДІЛУ У. К. ЮНАЦТВА
УПРАВИ РІДНОЇ ШКОЛИ

при

ПАРОХІЇ
СВЯТОГО ДУХА

в

Монтреалі

COMPLIMENTS

of

AMAR ENTERPRISES Inc.

Peter Plawucki

WEDDING CARS

1965 CADILLACS -- 1966 CHEVROLETS

GARAGE ROUEN

2895 Rouen Street -- Montreal

Tel.: 522-4949

До Хвальної Парохії св. Михаїла,
на руки о. пароха М. Кушнірика,
2388 Ібервілл,
Монтреал, Кве.

В 50-ліття української католицької парохії св. Михаїла маємо велику шану зложити найщиріший привіт і побажання якнайбільшого успіху в праці Отцеві Парохові, всему духовенству, всім управам організацій при Парохії та всім Парохіянам, що віддали свою працю для росту своєї Парохії і цілої української громади в Монтреалі на релігійному, національному і громадському полі.

Від самого оснування Парохія була прибіжищем для багатьох Українців, що їх доля з різних причин кинула в далекий чужий світ. Тут вони діставали перші поради та духовний корм і силу видержливости, а з проповідниці зі Словом Божим також національну і моральну науку, так дуже необхідну в нових обставинах життя.

За Ваш труд і працю найщиріша подяка та наше прохання до Всевишнього благословити всіх працівників кріпким здоров'ям та успіхів і задоволення в житті.

ЩАСТИ ВАМ БОЖЕ!

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА КРЕДИТОВА СПІЛКА
В МОНТРЕАЛІ

5213 Гатчісон, при філії УНО

З НАГОДИ ЗОЛОТОГО ЮВІЛЕЮ НАШОГО ХРАМУ,

ми як жива частинка Її складаємо сердечні ґратуляції

ВСІМ ОТЦЯМ ПАРОХАМ І ПАРОХІЯНАМ,

котрі працювали і працюють для слави Бога і добра Христової Церкви. На окремі признання заслужили покійний о. д-р Амвросій Редкевич, як основник, Впр. Йосафат Тимочко, ЧСВВ, як спаситель церкви, і Всеч. о. проф. Н. Кушнірик, котрий поставив парохію св. Михаїла, як справжню матір наших парохій в Монтреалі.

ЗА ВІДДІЛ ЛУКЖ ПРИ ПАРОХІЇ:

КАТЕРИНА КРАВЕЦЬ
голова

МАРІЯ БАРАН
секретарка

НАЙЩИРІШІ ПОБАЖАННЯ, ПОДЯКУ І ПРИЗНАННЯ

висловлюють

Членки Сестрицтва Пресвятого Серця Христового

ПРИ ПАРОХІЇ ЯКА СВЯТКУЄ 50-ЛІТТЯ СВОГО ХРАМУ.

ТЕОДОСІЯ ВАЛЕНТЮК
голова

АННА БОРОДАЙ
секретарка

ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ КАТОЛИЦЬКИХ МОЛОДИХ МУЖЧИН

UCYMA

У МОНТРЕАЛІ

складає щирі побажання з нагоди святкування

"ЗОЛОТОГО ЮВІЛЕЮ"

ХРАМУ СВЯТОГО АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА

Світлішому Отцю Проф. Н. Кушнірикові, С.Т.Л.,
Всеч. Отцям Сотрудникам,
Парохіяльному Комітетові і всій Громаді Парохії.
Best wishes from the Ukrainian Catholic Young Men's Association
"The most dynamic and successful Association of Catholic Men
in Canada today."

З правдивою пошаною та християнським привітом

Т. Диметришин — містоголова

ЦЕРКОВНИЙ КОМІТЕТ ПАРОХІЇ УСПЕННЯ БОЖОЇ МАТЕРІ

на Роземонті,

щиро вітає Всечесних Отців, Церковний Комітет і всю Парохіяльну Громаду із "ЗОЛОТИМ ЮВІЛЕЄМ" Храму Святого Михаїла, і кличе Божого Благословення для них у дальшій праці для нашої Церкви і Народу.

О. АНТІН ЦИМБАЛІСТИЙ Д-р РОМАН СТРУМІНСЬКИЙ

З НАГОДИ 50-ЛІТТЯ МАТІРНЬОЇ МОНТРЕАЛЬСЬКОЇ ПАРОХІЇ
СВЯТОГО АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА

наш сердечний привіт Високопреподобним Отцям Душпастирям,
Хвальному Зарядові, та всім Парохіянам, рівночасно найкращі
побажання дальших успіхів у їхній благородній праці.

Євген і Віра Довгань,

О. Сеник з родиною,

Я. Шкляр з родиною.

З ДНЕМ 50-РІЧНОГО ЮВІЛЕЮ НАШОЇ МАТІРНЬОЇ ЦЕРКВИ
ІМЕНИ СВЯТОГО АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА
ЇЇ ОТЦЯМ ДУШПАСТИРЯМ І ВСІМ ІНШИМ ЇЇ ОРГАНІЗАЦІЯМ,
ПЕРЕСИЛАЄ СВОЇ НАЙЩИРІШІ ПОБАЖАННЯ

ІВАН ЦЕЙКО

CANASTA CAFE INC.

1230 St. Lawrence Blvd. **Montreal, Que.**

Telephone: LA 1914

В глибокій пошані до піонірів-будівничих нашого релігійного і організаційно-національного життя в Монтреалі:

Дмитро Попадинець і Мирослав Гіархін

з родинами

ЗАСИЛАЮТЬ ЩИРИЙ ПРИВІТ ОТЦЕВІ ПАРОХОВІ,

його оо. Помічникам, Ювілейному і Церковному Комітетам та організаціям при нашій матірній парохії і всім Парохіянам.

З нагоди Золотого Ювілею існування Вашої парохії обильних Божих ласк в майбутніх 50-ти літах пересилають

ОТЕЦЬ ПАРОХ І ВІРНІ
Української Католицької Парохії
СВ. ЙОСАФАТА
в Монтреалі (Віль Емард)

Всечесний Отче Професоре!

УПРАВА ФІЛІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ

з управами наших Братніх Організацій сердечно вітає, оцією дорогою, з нагоди Золотого Ювілею, Хвальну Управу Вашої, Дорогий Отче, парохії, загал її членства та прихильників.

Ваша церковна громада, це найстарша і найбільш заслужена серед українських церковних громад Монтреалу, вона відограла важливу ролю в історії українців Монтреалу з околицею і ім'я її на вічні часи буде вписане золотими літерами до анналів української спільноти.

Гратулюємо Вам за проробленну працю та бажаємо успішно продовжувати важливу працю зберігання української, народньої традиції.

ЗА УПРАВУ ФІЛІЇ УНО:

Павло Генґало, голова
Мґр. Є. Оборонів, секретар

Всечесний Отче Професоре!

Президія Монтреальського відділу Комітету Українців Канади пересилає оцією дорогою, з нагоди Золотого Ювілею, щирий привіт та сердечні ґратуляції управі Церковного Комітеу та всім членам і прихильникам Вашої, Дорогий Отче Професоре, парохії.

Ваша церковна громада, найстарша серед українських церковних громад Монтреалу, відограла дуже важливу ролю в історії української спільноти Монтреалу і околиці. Вона була настазником і репрезентантом української громади.

На порозі чергового півстоліття бажаємо успішно продовжувати започатковану так блискучо рідну традицію.

ЗА УПРАВУ КУК:

Л. Томащук, голова

Мгр. Є. Оборонів, секретар

Відділ ЛУКЖ при церкві Успення Божої Матері низенько клонить свої голови материй парохії з нагоди 50-літнього Юлілею: Складаємо сердечні побажання, нехай Архистратиг Михаїл стоїть ще довгі століття на її сторожі і дає силу її членам кріпко держатись своєї віри і свого народу.

ЩАСТИ ВАМ БОЖЕ!

За Заряд ЛУКЖ:

ГАЛИНА КРІСА
голова

СТАНИСЛАВА ГІРНЯК
секретарка

З нагоди Золотого Ювілею існування церкви св. Архистратига Михаїла в Монтреалі, обильних Божих ласк для скріплення релігійно-національної свідомости її вірних, усім Високопреподобним Душпастирям цієї церкви

бажає

Українська обезпеченева фірма

ELIAS HOMONKO
GENERAL INSURANCE

6752 — 14th Ave. — Montreal 36, Que.

З нагоди Золотого Ювілею Матірної Церкви парохії св. Архистратига Михаїла, щирий християнський привіт засилають

СПІЛКА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ
ім. ген. Грицая-Перебийноса в Монтреалі,
ЖІНОЧА ЛАНКА СУМ,
БАТЬКІВСЬКИЙ КОМІТЕТ СУМ.
ПЕРШИЙ ВІДДІЛ ЮНАЦТВА СУМ
РІДНА ШКОЛА ПРИ ОСЕРЕДКУ СУМ.

ЗА УПРАВУ ОСЕРЕДКУ:

П. Дубас, голова

П. Кузишин, керів. кан.

ЛІГА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ
Відділ в Монтреалі
і
ОБ'ЄДНАННЯ ЖІНОК
ЛІГИ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ
з нагоди 50-ліття церкви св. Архистратига Михаїла пересилають сердечний привіт і побажання якнайкращих успіхів для слави Бога і Матері України.

ЩАСТИ ВАМ БОЖЕ!

Управи
ЛВУ і ОЖЛВУ

НАЙЩИРІШІ ПОБАЖАННЯ

від

УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНІ

"БАЗАР"

Власники:

В. МЕЛЬНИЧЕНКО Я. СЕРБИН

З нагоди Золотого Ювілею палкий привіт і щирі побажання якнайкращих успіхіз у дальшій праці для Бога й України

пересилає

Управа
УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ КАСИ
в Монтреалі
120 Дулют схід.

Тел.: 845-8365

ГРАТУЛЯЦІЇ

складають

Д-р Володимир КОВАЛЬ і родина

Український Народний Союз, Інк.

Окружний Комітет

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC. — Association Nationale Ukrainienne, Inc.

з нагоди 50-літнього Ювілею Української Католицької Парохії св. Архистратига Михаїла в Монтреалі вітаємо найкращим побажанням **усіх наших Членів і Українське Громадянство Канади і ЗДА,**

а водночас повідомляємо про дальший милевий крок на шляху розвитку "Українського Народного Союзу", — а саме осягнення

85,000 членів і понад 31,000.000 майна

та закликаємо всіх тих, що не є членами УНСоюзу — цієї найбільшої і найстаршої української братської установи включитися в неї, щоб через це здобути не тільки таке конечне життьове забезпечення для себе і своїх рідних, але теж допомогти УНСоюзові продовжувати його понад 72-літню національну працю серед своїх і чужих.

ЗА ОКРУЖНИЙ КОМІТЕТ:

М. Граб, голова **Дм. Попадинець,** секр.
Остап Сквірський, окружний організатор

Most heartfelt congratulations

M. A. BLYTHE BERNIER

Funeral Director

Montreal, Que.

3682 Park Avenue

Tel.: VI 5-9500

ОБИЛЬНИХ БОЖИХ ЛАСК

бажає

АННА ГЛУШЕВСЬКА

Sinceres Felicitations

THE LAW FIRM
of
HIBBARD,
GRIGG,
TERROUX
and
PYTEL

Sinceres Felicitations

LA CIE DE CHANDELLES

WILL & BAUMER LIMITEE

Laval-des-Rapides, Que.

Canada

Найщиріший привіт для матері українських церков в Монтреалі, яка нашим першим іміґрантам обтерла сльози тут на чужині і пригорнула їх до свого серця — пересилає СЕСТРИЦТВО при парохії Успіння Богоматері (Розмонт), яке теж висловлює на адресу Отців Душпастирів та вірних ґратуляції та вирази багатоліття.

ЗА УПРАВУ СЕСТРИЦТВА:

СТЕФАНІЯ РАКУШ

АНАСТАЗІЯ МАРТИНЮК

Найщиріші ґратуляції

пересилають

Д-р ТОМЮК і п-ні КОВАЛЬЧУК

ТОВАРИСТВО КОЛИШНІХ ВОЯКІВ УПА В КАНАДІ
Відділ в Монтреалі

З нагоди Золотого Ювілею сердечний вояцький привіт і побажання дальших успіхів в праці для слави Бога і Матері України

пересилає

УПРАВА ВІДДІЛУ

За Управу:
Іван Путко, голова *Ю. Гузар,* секр.

СПОРТОВЕ ТОВАРИСТВО УКРАЇНА
в Монтреалі

з нагоди Золотого Ювілею церкви св. Михаїла в Монтреалі пересилає дружній і сердечний привіт та щирі побажання для дальшої праці на славу Бога і добра України.

ЩАСТИ ВАМ БОЖЕ!

За Управу:
Я. Савка, голова *О. Сидор,* секретар

Найщиріші побажання
від
ЮЛІЯНА КРУЧОВОГО
властителя

BOB'S MEATS & PROVISIONS

Viandes de choix — Choice meats
Epicier — Fruits Vegetables — Groser
Biere sur glace — Beer on ice

671 St. Roch St. — Montreal
Tel.: CR 7-9681

Поклін і ґратуляції
складає
В. МАДАЙ
властитель

MADAY'S GROCERY

BEER, POTER, EUROPEAN FOOD

3332 Belanger East

Montreal, Que.

COMPLIMENTS
of
OWNER
of

MARIE - ANNE DELICATESSEN

4355 St. Lawrence Blvd.

Montreal 18, Que.

Поклін від
МИХАЙЛА МАРУНЧАКА

MICHAEL MARUNCZAK

GROCERY, RESTAURANT & FRUITS

229 Duluth East

Tel.: VI 25723

Хай Всезишній зішле ще більше ласки!
ВАСИЛЬ КУЦЬ
власник

J. & M. MEAT MARKET

892 Jarry West

Montreal, P. Q.

Ґратуляції і побажання
від
М. ЛИХАЧА
власника

LICHACZ

LICENSED GROCER

6417 — 12th Ave.
Tel.: RA 2-0112

Сердечні побажання
від
О. Кливакової й Володимира Ільчини
власників

GROCERY & RESTAURANT

O. Klywak & W. Ilchyna

Prince Arthur West
Tel.: BE 0320

Найщиріші побажання
від
МИХАЙЛА МАШЛЮКЕВИЧА
власника

DONAT VEZINA REG'D

27 Prince Arthur West

Tel.: VI 2-8844-5

Свою вдячність висловлює

МИХАЇЛ ГНАТЮК

EPICERIE HOCHELAGA

BIERE — PORTER — BEER

2748 Hochelaga

Tel.: 524-0334

Глибокий поклін

від

О. РОМАНИКА — власника

O. ROMANEK GROCERY

1857 Grand Trunk Street

Tel.: WE 3-0610

Божого благословення бажає

П. РАКУБОВЧУК — власник

LASALLE MARKET

MEAT — BEER — GROCERIES

4569 Lasalle Blvd.

Tel.: 769-5751

Хай Бог далі благословить!

МИХАЙЛО ГАМРАТ — власник

MARCHE MICHEL

Bus.: DA 1-5306 **Res.: 708-6344**

3730 Fleury coin Rome

Найщиріші побажання

від

п-а ГУКА і Компанії

власників

MARCHE LECOURS MARKET

VIANDE — FRUITS — LEGUMES — BIERE

250 Pine Avenue East

Tel.: VI 5-1295

Щирі ґратуляції

від

С. МЕЛЬНИКА — власника

GRAND TRUNK GROCERY

1700 Grand Trunk Street

Montreal, Que.

Tel.: WE 5-8910

Ще більших успіхів бажають

МИХАЙЛО й ЄВГЕНІЯ СУНАК

власники

EPICERIE JEANINE

2057 Hogan Street

Montreal, Que.

Tel.: 523-1402

Багатоліття бажає

ЯРОСЛАВ СЕМЧИШИН — власник

PARIS GROCERY

3847 Prieur Street

Montreal, Que.

Найщиріший привіт

від

Григорія ГИСА — власника

ORBIT REALTY REG'D

120 Duluth St. East

Tel.: 842-4978

Щирі побажання

від

О. ГАРМАЗІЙ — власника

MARCHE
O. HARMAZY MARKET

Tel.: 727-0454

Найщиріший привіт

від

п. ГУМЕНЮКА — власника

TRIO GROCERIES

BEER & PORTER

5320 Belanger East

Tel.: RA 1-5522

Найщиріші гратуляції

від

п. Горбатюка і п. Буцяка

власників

PROVOST PROVISION STORE

2510 Provost Street

Lachine, Que.

Tel.: 637-3797

Всеч. Отцям та усім членам парохії

обильних ласк Божих бажають

К. і І. КЕЛЕБАЙ — власники

HAMILTON GROCERY REG'D

BEER & PORTER

Cold Cuts, Fruits & Vegetables

2600 Springland Street

Tel:. 767-0156 **Montreal 20, Que.**

Божого благословення бажають

ДМИТРО І НАТАЛІЯ БУЦЯК

власники

RAINBOW GROCERY

corner 40th Street & 9th Avenue

St. Michel

Tel.: 8-8111

Поклін пересилає

МИКОЛА ІВАСЕЧКО — власник

BLAIR FRUIT MARKET

750 Jarry St., West

Tel.: CR 2-8962

Свої побажання складає

РОДИНА БОГДАН — власник

R. BOGDAN

Restaurant - Grocery

3934 St. Urbain

Tel.: VI 2-0321

Найщиріші побажання
від
Ярослава і Наталії ПРИШЛЯК
власників

NATALIE GROCERY

PROVISIONS & DAIRY

219 Mount Royal West **Montreal, Que.**

Tel.: VI 4-0570 **Tel.: VI 5-1703**

Sinceres Felicitations

de la part de

GERARD LEONARD

10 ouest, rue Saint-Jocques, Montreal

Tel.: AV 8-7268

Гратуляції від
панства ЛІСОВСЬКИХ — власників

L. & M. SERVICE STATION

Belanger & 1st Avenue — Rosemont

Tel.: RA 7-9760

Признання висловлює
Епіфаній ТОКАР — власник

BLAIR VALET SERVICE

753 Jarry West **Park Extension**

Tel.: CR 4-0373 **Montreal, Que.**

COMPLIMENTS

de

PAUL MASSE, C. R.

AVOCAT

MASSE & MASSE

Suite 410 — Edifice Fides
235 est, boul. Dorchester Montreal

Tel.: UN 1-4776

MEILLEURS SOUHAITS

de la part de

JEAN GUILLET

NOTAIRE — NOTARY

2933 Masson

Rosemont-Montreal 36, Que.

Обильних успіхів в майбутньому
бажає
ЗЕНОН ТУЗ

BUCHAREST FURNITURE & T.V. CO.

3960 St. Lawrence Boulevard

Tel.: 849-5822

Всім парохіянам багатоліття бажає
ВАСИЛЬ ДУДКА — власник

LOCAL VALET SERVICE

Cleaning — Pressing — Repairing

Nettoyage — Presaage — Reparation

3841 Prieur **Tel.: DA 1-2070**

ЩИРИЙ ПРИВІТ

від

Катерини Цвях

ДАЛЬШИХ УСПІХІВ

бажають

Іван і Анастасія Козуб

НАЙЩИРІШІ ПОБАЖАННЯ

виражає

І. П. Семенюк

АДВОКАТ

БОЖОГО БЛАГОСЛОВЕННЯ

бажає

Ярослав Манило

П О К Л І Н

складають

Марія й Ольга Попович

ДОЧЕКАТИ
75-РІЧНОГО ЮВІЛЕЮ

бажає

Василь Якемець

ЛАСКУ ДАЛІ БУТИ ЖИВОВЗОРОМ
ДЛЯ ІНШИХ ПАРОХІЙ

бажають

Богдан і Ліда Шулякевич

ВІРА І ПАВЛО ДУБАС З РІДНЕЮ

бажають всього найкращого
з нагоди 50-річчя існування церкви
на Ібервіль

Крамниця – 5151 Белянже схід

Тел.: 722-2293

НАЙЩИРІШІ ГРАТУЛЯЦІЇ

складає

Микола Лепецький

ФРИЗЕР

ПОКЛІН МАТІРНІЙ ЦЕРКВІ

виражає

Петро Кінах

КОНТРАКТОР

ЩИРІ ПОБАЖАННЯ

від

ІВАНА ВАХНЯНИНА

власника

IRENE STUDIO

НАЙЩИРІШІ ВИРАЗИ ПРИЗНАННЯ

від

Д-ра П. Таращука і його дружини

БОЖОГО БЛАГОСЛОВЕННЯ

бажають

Андрій і Марія Кучмій

ПРИЗНАННЯ ЗА УСПІХИ
В МИНУЛОМУ

висловлюють

Д-р Микола Кухаришин
і його дружина

ГРАТУЛЯЦІЇ

складає

ТАРАС БАРАН

власник

LOTUS BARBER SHOP

ПІОНЕРАМ ПОКЛІН

від

СИНА І ДОНЬКИ МАНІТОБСЬКИХ
ПІОНЕРІВ

Д-ра М. Ревуцького і дружини

COMPLIMENTS

de

ROLAND SAVIGNAC

NOTAIRE — NOTARY

Res. 141 ouest, Blvd. St. Joseph
Tel.: 279-5761

Tel.: 842-8741
107 ouest, Saint Jacques
Montreal, Que.

З нагоди великої річниці 50-ліття Матірної монтреальської церкви
мій палкий привіт
Всечесним Отцям, Хвальному Зарядові
і всім Парохіянам,
і рівночасно найкращі побажання
дальших успіхів

Д-р Роман Струмінський зріднею

COMPLIMENTS

of

A. GUT

GROCER

COMPLIMENTS

of

STOROZUK TRANSPORT

8715 — 10 th Avenue

St. Michel

Tel.: 722-4050

Вирази вдячности висловлює

ТЕОДОР ШТИМ — власник

JACK SHTYM, Inc.

WHOLESALE TOBACCONIST

1971 Centre Street

Montreal, Que.

Tel.: WE 5-9627

СЕРДЕЧНІ ГРАТУЛЯЦІЇ

від

Стефана Спетрука

власника БАКАЛІЙНОГО склепу

ПРИВІТ І ГРАТУЛЯЦІЇ

від

С. Н. Петрашка

БАКАЛІЙНИКА

COMPLIMENTS

of

BORODALUK GROCERY

ПРИВІТ

від

Давида Гриняка

БАКАЛІЙНИКА

2651 Ontario East

Tel.: 523-9697

COMPLIMENTS

of

Mr. & Mrs. GERALD SIKORSKI

SIKORSKI GROCERY

Hibernia Street

НАЙЩИРІШІ ГРАТУЛЯЦІЇ

складає

Михайло Пасічний

GROCER

Magdalen Street

СЕРДЕЧНІ ПОБАЖАННЯ

складають

П-во Вивюрки

GROCERY

2661 Coleraine Street

CONGRATULATIONS

from

Mr. & Mrs. JOHN STACHOW

STACHOW GROCERY

1533 Centre Street

Tel.: 932-8958

COMPLIMENTS

of

PAULINE'S RESTAURANT

Mrs.(J. BUREGA)

ЩИРИЙ ПРИВІТ

від

Миколи Перейми

GROCER

365 Congregation Street

Tel.: 933-0273

COMPLIMENTS

of

RAKUSH RESTAURANT

2801 Holt Ave. Montreal, Que.

Tel.: 727-0169

СВОЮ ВДЯЧНІСТЬ

виражає

АНТІН ЗАГОРУЙКО — власник

TROY WINDOW CLEANING Co.

2317 Bercy Street

Tel.: 525-4227

ЩИРІ ПОБАЖАННЯ

від

Григорія Шевчука

GROCER

COMPLIMENTS

of

GERALD CZAHARYN

T.V. — REPAIRS

9168 — 7th Avenue St. Michel

Tel.: 387-4503

HOMMAGES

de

EDGAR CHARBONNEAU, M.P.P.

depute de Montreal - Ste-Marie

ГРАТУЛЯЦІЇ СКЛАДАЄ

М. ЖИТИНСЬКИЙ — власник

EUROPEAN SAUSAGE LTD.

1742 Richardson Street

Tel.: 932-4545

ПРИВІТ І ГРАТУЛЯЦІЇ

складають

Панство Марчишин

КРАВЦІ

3453 — 42-nd St. St. Michel

Tel.: 323-1313

COMPLIMENTS

of

CHURMA GROCERY

1100 Sherbrooke Street

Lachine, Que.

Tel.: ME 7-1312

ОБИЛЬНИХ БОЖИХ ЛАСК

бажає

Союз Гетьманців Державників

Д-р М. КУХАРИШИН, голова

З нагоди Золотого Ювілею парохії святого Архистратига Михаїла в Монтреалі

бажає ласки Божої для продовження корисної праці для рідної Церкви і нашого поневоленого народу

МОЛОДЬ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ

Просимо прийняти з нагоди Золотого Ювілею вашого Храму щирий привіт та бажання доброї праці та розвитку на будуче від

УКРАЇНСЬКОГО ТЕХНІЧНОГО ТОВАРИСТВА КАНАДИ,

Відділ Монтреал.

Найщиріші ґратуляції від

VALBET CO. LTD.

4397 — 9th Street — Laval City, P. Q.

Імпортер природної соняшникової олії "Sun Queen"; єдиного рослинного товщу, що не спричинює товстіння. Жадайте всюди цієї здорової олії, навіть коли її немає на складі. Звертайте увагу на етикетку! Дівчина в українському строю із соняшником.

Власник — ИОСИФ КУДІН

УПРАВА
ЦЕРКВИ СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ

на Парк Екстеншин

бажає

Душпастирям і вірним матірної парохії обильних Божих ласк.

За Управу:
о. В. БРИНЯВСЬКИЙ

ЩИРИЙ ПРИВІТ

з нагоди Золотого Ювілею

пересилає

ВІДДІЛ Л.У.К. ЖІНОК

при парохії

СВЯТОГО ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

в Ляшін

НАЙЩИРІШІ ПОБАЖАННЯ

з нагоди Золотого Ювілею

пересилає

ДРУКАРНЯ І ВИДАВНИЦТВО ОТЦІВ ВАСИЛІЯН

у Торонті

Compliments of

LA BANQUE PROVINCIALE DU CANADA

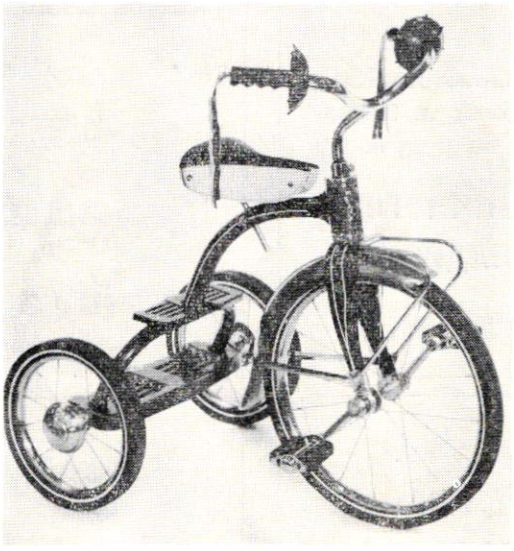
ГРАТУЛЯЦІЇ І ПОБАЖАННЯ

з приводу 50-ліття церкви святого Архистратига Михаїла

пересилає

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА ФІРМА В КАНАДІ

яка виробляє для вигоди Ваших дітей

TRICYCLES
BICYCLES
BABY ROCKERS

WAGONS
SCOOTERS
PEDALCARS

ЖАДАЙТЕ НАШИХ ВИРОБІВ!

LEADER

СТАНИМІР з РОДИНОЮ

власники

Victoria Precision Works Co. Ltd.

2901 ROUEN STREET

MONTREAL, QUE.

SINCERES HOMMAGES

ALFRED DALLAIRE INC.

Salons Funeraires